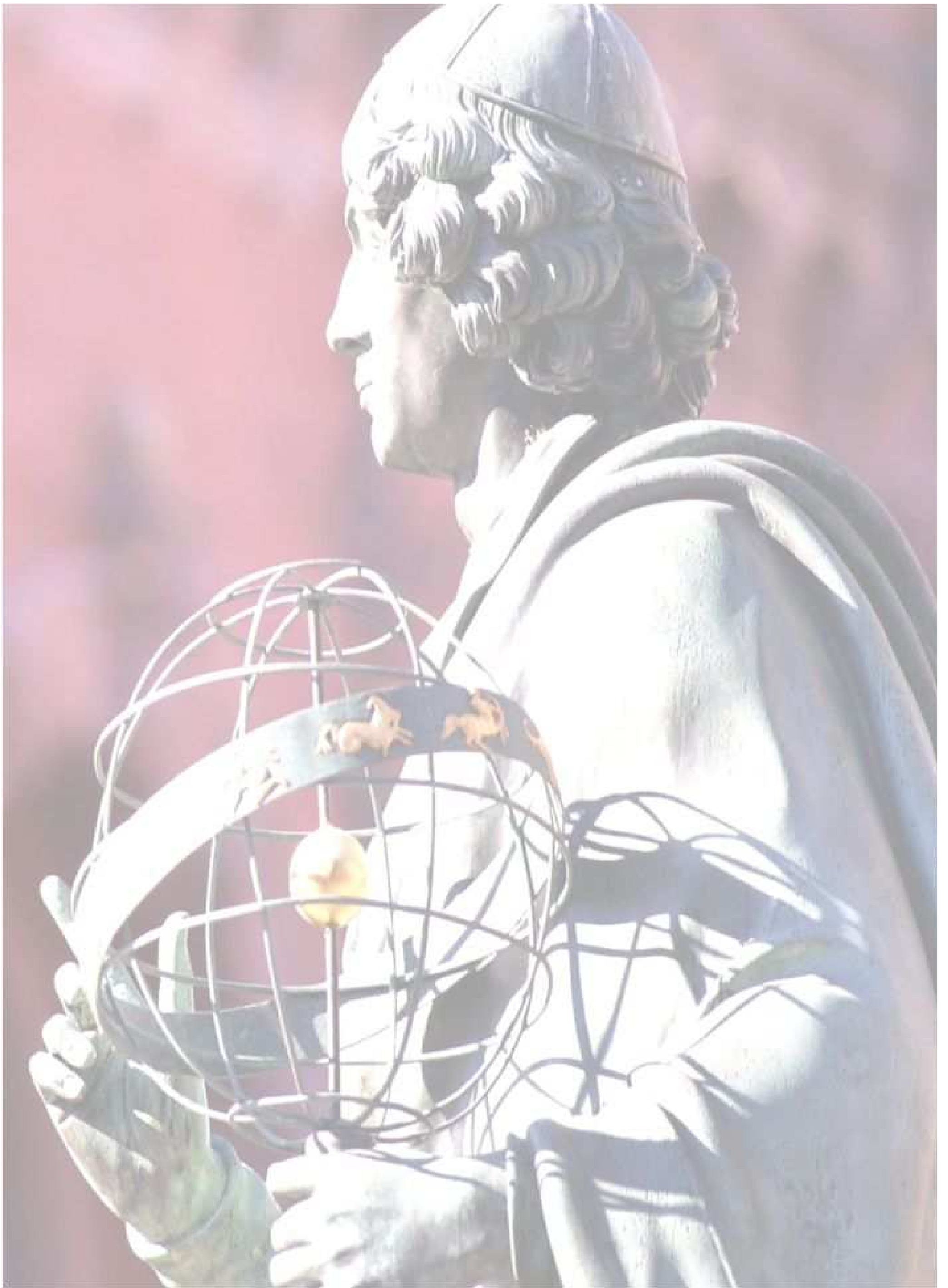

**STRATEGIA ROZWOJU
MIASTA TORUNIA**

***Raport
o stanie miasta***

Toruń 2014

Opracowanie:
Wydział Rozwoju i Programowania Europejskiego
ul. Grudziądzka 126b
87-100 Toruń
tel. +48 56 611 85 54
wripe@um.torun.pl

WARUNKI NATURALNE

Miasto Toruń zlokalizowane jest na terasach rzeki Wisły we wschodniej części rozszerzenia dolinnego zwanego Kotliną Toruńską. Północna granica administracyjna miasta przylega do Wysoczyzny Chełmińskiej. Od południowego wschodu Toruń ograniczony jest ujściowym odcinkiem doliny rzeki Drwęcy.

Miasto leży w centrum województwa kujawsko-pomorskiego i graniczy od północy z Gminą Łysomice, od wschodu z Gminą Lubicz, od południa z Gminą Wielka Nieszawka, od zachodu z Gminą Zławieś Wielka.

Obszar miasta obejmuje 115,75 km². Gęstość zaludnienia wynosiła na dzień 31 grudnia 2013 roku 1.758 osób na 1 km² i spadła w porównaniu z końcem roku poprzedniego o 7 osób.

Rzeki, zbiorniki wodne

Przez Toruń przepływa rzeka Wisła o średniej szerokości koryta 300 - 500 m i głębokości około 2 m oraz Struga Toruńska. Południowo-wschodnią granicę miasta stanowi ujściowy odcinek rzeki Drwęcy wpadającej do Wisły.

Na terenie miasta znajdują się również zbiorniki wodne: Basen Portu Drzewnego (64 ha powierzchni), Starorzeczka Wisły (10 ha), Jezioro Nagus (7,7 ha), Basen Portu Zimowego (5 ha), Kaszownik (1 ha).

Dane meteorologiczne

Pomiary prowadzone przez stację meteorologiczną Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej Państwowego Instytutu Badawczego w Toruniu przy ul. Storczykowej 124 wykazały, iż temperatura w ostatnim roku oscylowała w średnich warościach z lat poprzednich. Nie odbiegała znacznie od średnich rocznych temperatur powietrza z ostatniego dziesięciolecia. Warto wskazać jest natomiast fakt, iż w ostatnim roku ponownie zanotowano bardzo niską roczną sumę opadów - roczna suma dla roku 2012 wyniosła 520 mm i była nieznacznie wyższa niż suma dla roku poprzedniego. Rok 2012 był także jednym z bardziej nasłonecznionych w przedziale 10 lat - roczna suma usłonecznienia w zeszłym roku wyniosła 1807 h. Średnia prędkość wiatru nie odstawała od wartości z lat ubiegłych i wyniosła 2,5 m/s.

Tabl. 1. Dane meteorologiczne

Stan w dniu 31 XII 2012 r.

Lata	średnia roczna temperatura powietrza	roczna suma opadów	średnia prędkość wiatru	średnie zachmurzenie	usłonecznienie
2001	8,6° C	699 mm	2,3 m/s	5,4	1433 h
2002	9,5° C	622 mm	2,5 m/s	5,1	1577 h
2003	8,4° C	484 mm	2,3 m/s	4,8	1753 h
2005	8,6° C	459 mm	2,8 m/s	4,9	1917 h
2006	8,9° C	503 mm	2,6 m/s	4,9	1854 h
2007	9,5° C	666 mm	2,8 m/s	5,2	1742 h
2008	9,5° C	512 mm	2,8 m/s	5,2	1770 h
2009	8,5° C	527 mm	2,6 m/s	5,2	1785 h
2010	7,4° C	832 mm	2,6 m/s	5,4	1643 h
2011	9,0° C	467 mm	2,6 m/s	4,8	1950 h
2012	8,6° C	520 mm	2,5 m/s	5,1	1807 h
2013	-	-	-	-	-

STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA

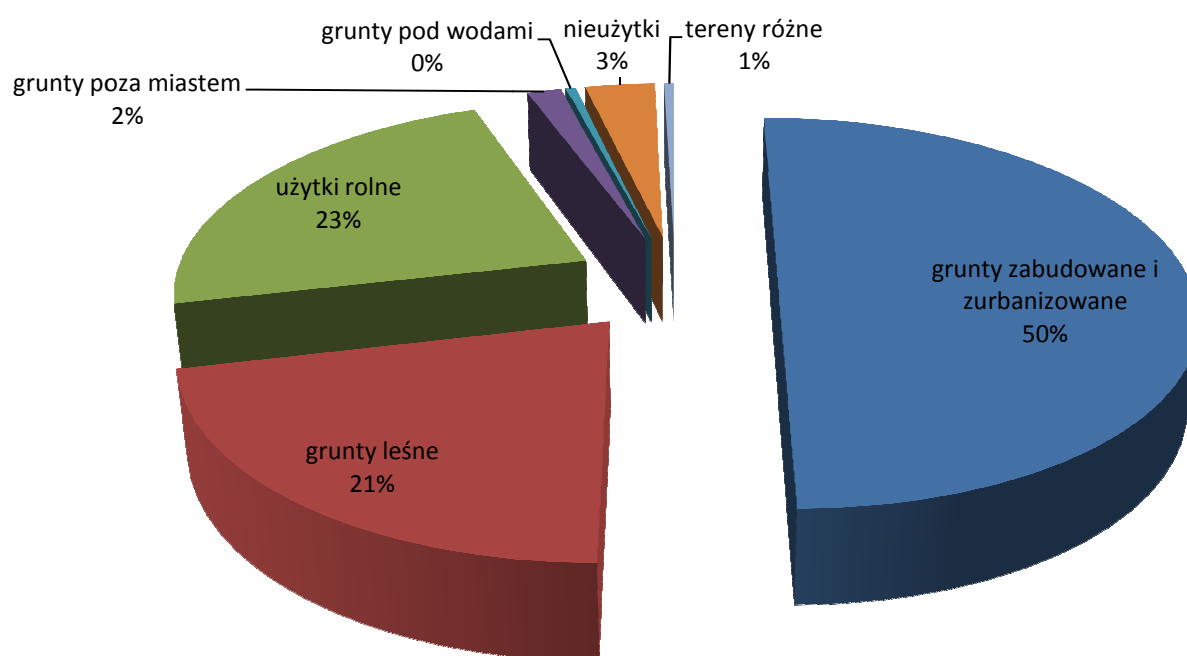
1. Dział przygotowano na podstawie danych Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, Delegatura w Toruniu.
2. Prezentowane dane - jeśli nie zaznaczono inaczej - dotyczą miasta Torunia.

Grunty,

Gmina Miasta Toruń zgodnie z danymi zawartymi w ewidencji prowadzonej przez Wydział Geodezji i Kartografii według stanu na koniec 2013 roku jest właścicielem 3.734 ha gruntów, w tym

grunty nieobciążone użytkowaniem wieczystym stanowią 2.952,5 ha tj. 79,07% ogólnej liczby gruntów miasta. Areal gruntów stanowiących majątek Gminy uległ zmniejszeniu w stosunku do 31.12.2012 r. o ok. 26 ha, szacunkowa wartość metra kwadratowego gruntów o poszczególnych funkcjach została utrzymana na zbliżonym poziomie w stosunku do ostatniego roku. Wpływ na to miały m.in. postępowania o przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności (pow. gruntów oddanych w użytkowanie wieczyste zmniejszyła się o ok. 7 ha).

Rys. 1. Użytkowanie gruntów nieobciążonych użytkowaniem wieczystym
Stan w dniu 31 XII 2013 r.

Wody podziemne

W roku 2013 Toruńskie Wodociągi Spółka z o.o. kontynuowały lokalny monitoring jakości wód ujęć: Mała Nieszawka, Wrzosey II, Jedwabno, Czerniewice.

W 2013 roku sieć wodociągowa w Toruniu zasilana była wodami podziemnymi w ilości 9070,7 tys. m³/dob, co stanowiło 65% przeciętnego dobowego zapotrzebowania miasta. Monitorowane ujęcia komunalne czerpią wodę z czwartorzędowego piętra wodonośnego.

Jakość otrzymanych wyników badań wód podziemnych oceniono na podstawie rozporządzenia Ministra Środowiska z dn. 23 lipca 2008 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych (Dz.U. nr 143 z dn.6.08.2008 r., poz. 896).

Ujęcie Mała Nieszawka

Ujęcie Mała Nieszawka, zlokalizowane w lewobrzeżnej części Torunia, jest największym ujęciem komunalnym wód podziemnych, dostarczającym w roku 2013 średnio 5.173,7 tys. m³/dob wody. Monitoringiem objęto 19 studni ujęcia oraz 19 piezometrów i 1 źródło naturalne, położonych w strefie ochrony pośredniej. Badania laboratoryjne obejmowały 23 parametry fizykochemiczne i 5 bakteriologicznych, w 2 seriach pomiarowych. Jakość wód na ujęciu oraz w strefie pośredniej zakwalifikowano do II klasy. Nieznacznie podwyższone wartości stężeń niektórych elementów fizykochemicznych wynikały z naturalnego składu wód pochodzenia geogenicznego i nie wskazywały na wpływy antropogeniczne. W roku 2013 nie stwierdzono niekorzystnych trendów zmian jakości wód w studniach ujęcia.

Ujęcie Wrzosey II

Ujęcie Wrzosey II zlokalizowane jest w północnej części Torunia. W roku 2013 pobierano średnio 950,8 tys. m³/dob wody. Program monitoringu lokalnego ujęcia Wrzosey II obejmował 2 serie pomiarowe jakości wód (21 wskaźników fizykochemicznych i 5

bakteriologicznych) z 6 studni i 11 piezometrów. Oddzielnie analizowano strop i spąg warstwy wodonośnej. Wyniki badań laboratoryjnych potwierdziły pionowe zróżnicowanie jakości wody. W studniach i piezometrach ujmujących spąg warstwy zdecydowanie przeważały wody o bardzo dobrej i dobrej jakości (I i II klasa). Wskaźnikami wpływającymi na jakość wód były żelazo, mangan, wapń i wodorowęglany. Woda pobrana z piezometrów ujmujących strop warstwy wodonośnej spełniała również wymogi I i II klasy, jednak incydentalnie w piezometrze P-1b stwierdzono 62,3 mg/l azotanów, kwalifikując wodę do IV klasy – słabej jakości. Taki wynik należy kojarzyć z wyraźnym oddziaływaniem antropogenicznym. Nie stwierdzono obecności związków WWA. W stosunku do roku ubiegłego, klasa jakości wód studni i piezometrów zasadniczo nie uległa zmianie.

Ujęcie Jedwabno

Ujęcie stanowi bariera studni, zlokalizowanych na odcinku 600 m wzdłuż Drwęcy. W rejonie ujęcia obserwuje się infiltrację wód z rzeki do warstwy wodonośnej. Badania wykazały, że woda powierzchniowa zasila ujęcie w 10 – 50%. W roku 2013 z tego ujęcia pobierano średnio 2.835,3 tys. m³/dob wody. Monitoringiem objęto 12 studni, spośród 18 istniejących na ujęciu oraz 5 piezometrów, położonych w strefie ochrony pośredniej ujęcia. Badania analityczne zakwalifikowały wody ujęcia do II klasy – dobrej jakości wód. Stężenia oznaczonych wskaźników nie odbiegały znacząco od wyników z lat wcześniejszych.

Ujęcie Czerniewice

Ujęcie w Czerniewicach jest najmniejszym ujęciem, z którego pobierano w roku 2013 średnio 110,9 tys. m³/dob wody. Badania monitoringowe prowadzono w 3 eksploatowanych studniach oraz w 2 piezometrach, zlokalizowanych w strefie ochrony pośredniej ujęcia. Analiza laboratoryjna wykazała, że nadal utrzymywała się

bardzo dobra jakość wód (klasa I), co oznacza, że wartości stężeń mieściły się w zakresie tła hydrogeochemicznego. Woda nie jest uzdatniana, a jedynie stabilizowana bakteriologicznie za pomocą lampy UV.

Ocena jakości powietrza atmosferycznego

Monitoring emisji zanieczyszczeń prowadzony na terenie Torunia przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska odzwierciedla rzeczywisty poziom zanieczyszczeń pochodzących ze wszystkich źródeł. W 2013 roku pomiary emisji zanieczyszczeń powietrza wykonywane były w stacjach: „Policja” (ul. Dziewulskiego), „Kaszownik” (ul. Przy Kaszowniku) oraz „Airpointer” przy ul. Wały Gen Sikorskiego. Uzupełnieniem pomiarów prowadzonych na stacjach stałych są pomiary przy użyciu metody pasywnej: stężeń dwutlenku siarki, dwutlenku azotu i benzenu. W 2013 roku realizowano je w 20 punktach na terenie miasta: 20 w przypadku SO₂ i NO₂ oraz 2 w przypadku benzenu.

Toruń wzbogacił się o tablicę świetlną (telebim). Została ona uruchomiona w dniu 29 listopada 2013 roku przy ul. Wały Gen. Si-

korskiego 23. Prezentowane są na niej informacje o jakości powietrza atmosferycznego w Toruniu. Wyniki pochodzą ze stacji pomiarowej „Kaszownik”. Tablica ta jest jednym z elementów projektu pn. „Rozwój infrastruktury Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Bydgoszczy w zakresie ochrony powietrza w wyniku termomodernizacji oraz tworzenia systemów pomiaru zanieczyszczeń w miastach i informowania mieszkańców o poziomie zanieczyszczeń”, współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Projekt zrealizowany został w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013.

Na tablicy prezentowane są następujące informacje:

- aktualna data i godzina
- dane meteorologiczne – aktualna temperatura powietrza, ciśnienie atmosferyczne, prędkość wiatru i suma opadów atmosferycznych za ostatnią godzinę; są to dane 1-godzinne.
- wyniki pomiarów następujących zanieczyszczeń powietrza: dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenku węgla, pyłu zawieszonego PM10 i benzenu,
- aktualna ocena jakości powietrza jako ocena określona na podstawie aktualnych stężeń 1-godzinnych czterech zanieczyszczeń: dwutlenku azotu, dwutlenku siarki, pyłu zawieszonego PM10 oraz benzenu.

W 2013 roku nie zanotowano przekroczeń poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego dla roku kalendarzowego (40 µg/m³), natomiast wystąpiły przekroczenia dla poziomu 24-godzinnego (50 µg/m³) na stacji „Airpointer” przy ul. Wały Gen. Sikorskiego 12, gdzie stężenia wyższe od 50 µg/m³ notowano przez 53 dni, przy dopuszczalnej częstotliwości – 35 dni w roku. Średnie roczne stężenia zawierały się w mieście w przedziale od 25,3 µg/m³ do 32,4 µg/m³.

W związku z przekroczeniem w 2013 roku poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 Gminie Miasto Toruń nadano klasę C w rocznej ocenie jakości powietrza. Toruń stanowi odrębną strefę w rozumieniu corocznych ocen jakości powietrza, a jakość powietrza klasyfikowana jest ze względu na ochronę zdrowia ludzi. Na podsta-

wie dotychczasowych ocen (z lat 2002-2013) strefa „miasto Toruń” znalazła się w najmniej korzystnej klasie C ze względu na:

- pył zawieszony PM10 w latach: 2005, 2006, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013,
- benzo(α)piren w pyłe zawieszonym PM10 w latach: 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012,
- pył zawieszony PM2,5 w roku 2010.

Po raz pierwszy odkąd rozpoczęto pomiary benzo(α)pirenu w pyłe PM10, czyli od roku 2004, nie został przekroczony poziom docelowy. Wyniki pomiarów benzo(α)pirenu z roku 2007 były podstawą do nadania wszystkim strefom w województwie (wówczas było ich 15) klasy C, co wiązało się z przygotowaniem programu ochrony powietrza. Na korzystny wynik benzo(α)pirenu w roku 2013 najprawdopodobniej miał wpływ wyjątkowo łagodny przebieg początku zimy 2013/2014 i związana z tym mniejsza emisja zanieczyszczeń energetycznych, a szczególnie pochodzących z emisji niskiej, będącej głównym źródłem tego zanieczyszczenia.

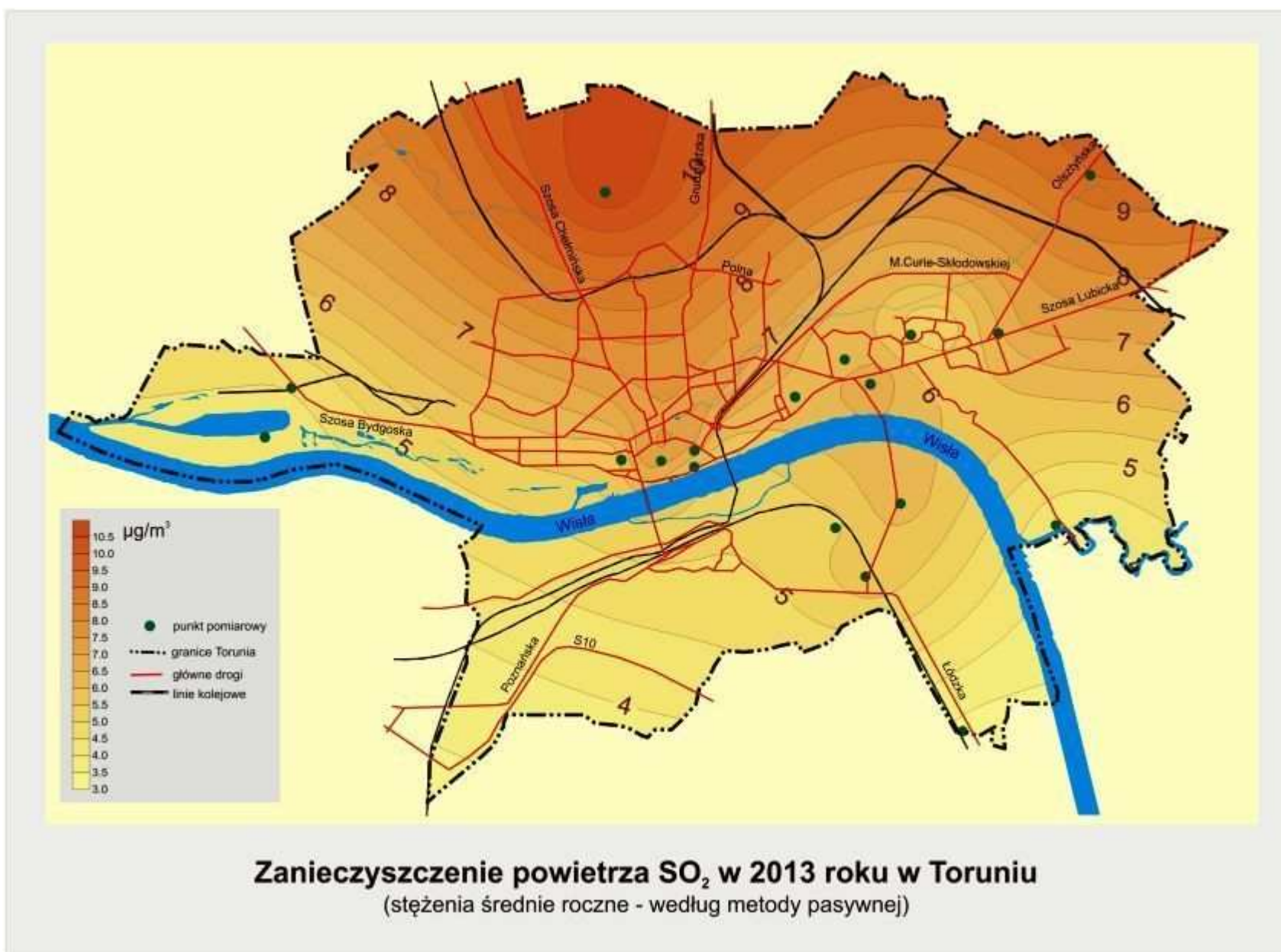
Klasa C nadawana jest wówczas, jeśli stężenia zanieczyszczeń przekraczają poziomy dopuszczalny powiększony o margines tolerancji, a w przypadku gdy margines tolerancji nie jest określony – przekraczają poziomy dopuszczalny albo poziomy docelowy. Dla strefy zaliczonej do klasy C, zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska, sejmik województwa uchwała Program Ochrony Powietrza (POP). Dotychczas opracowano następujące POP-y dla miasta:

- Rozporządzenie Wojewody nr 17/07 z dnia 27 grudnia 2007 r. w sprawie określenia programu ochrony powietrza dla strefy miasta Torunia - Dziennik Urzędowy Województwa Kujawsko - Pomorskiego Nr 154, poz. 2751, Bydgoszcz, dnia 31 grudnia 2007 r. Program określono ze względu na stwierdzone przekroczenia poziomów dopuszczalnych pyłu zawieszonego PM10 (OR za 2005 r.), a na termin realizacji POP ustalono dzień 31 grudnia 2015 roku.
- Uchwała Nr XVI/302/11 Sejmiku Województwa Kujawsko – Pomorskiego z dnia 19 grudnia 2011 r. w sprawie określenia programu ochrony powietrza dla 15 stref województwa kujawsko – pomorskiego pod względem przekroczeń docelowych benzo(α)pirenu. Program powstał na podstawie oceny rocznej jakości powietrza sporządzonej za rok 2007, a na termin realizacji ustalono dzień 31 grudnia 2020 roku.
- Uchwała Nr XXX/535/13 Sejmiku Województwa Kujawsko – Pomorskiego z dnia 28 stycznia 2013 r. w sprawie określenia programu ochrony powietrza dla strefy miasto Toruń ze względu na przekroczenie poziomu docelowego i dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM2,5. Termin realizacji programu ustalono na dzień 31 grudnia 2020 roku.
- Uchwała Nr XLII/699/13 Sejmiku Województwa Kujawsko – Pomorskiego z dnia 28 października 2013 r. w sprawie określenia aktualizacji programu ochrony powietrza dla strefy miasto Toruń ze względu na przekroczenie poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10. Termin realizacji programu ustalono na dzień 31 grudnia 2022 roku.

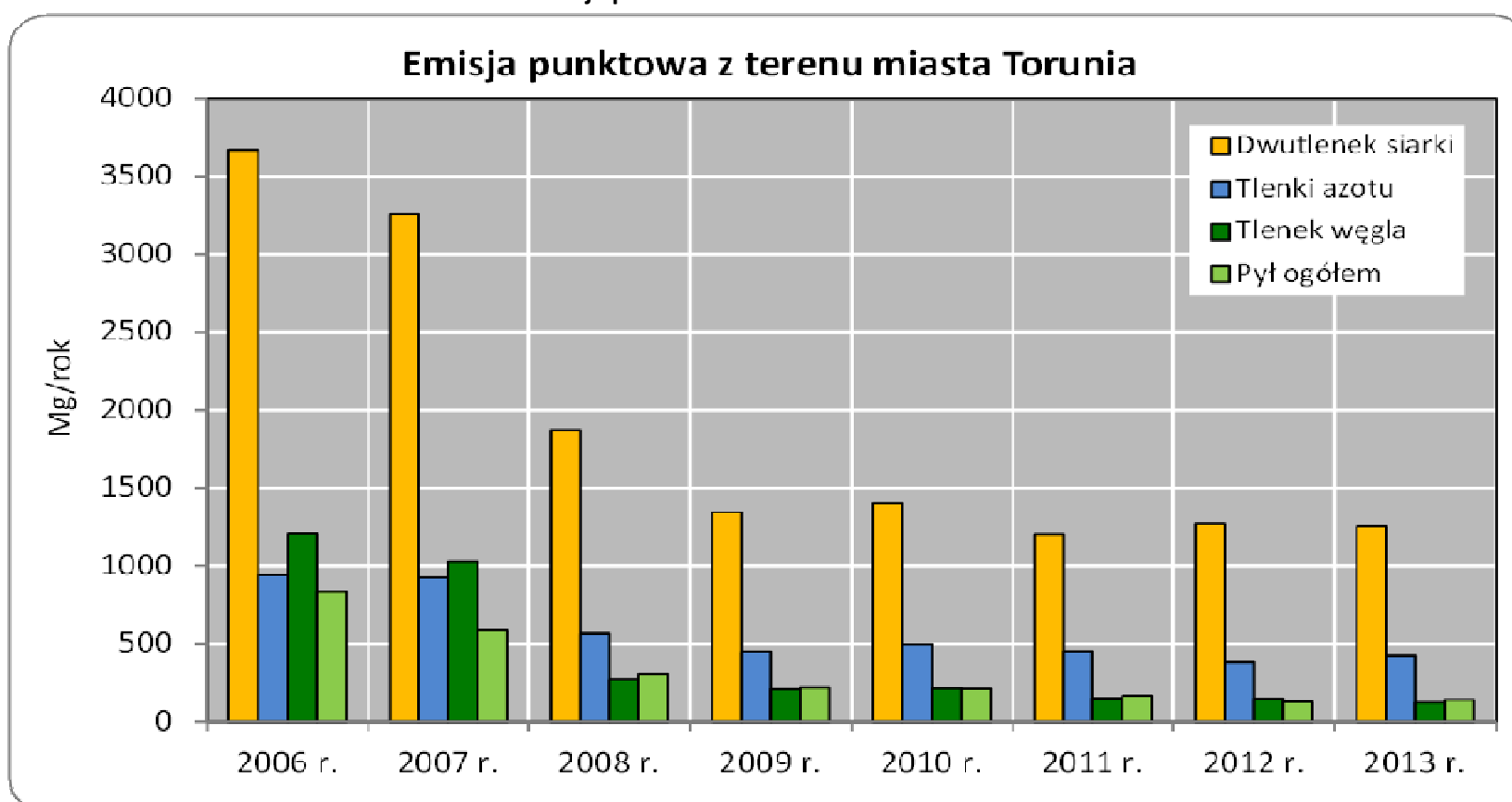
Za podstawowe działania naprawcze wskazane do realizacji w programach ochrony powietrza uznano działania związane z redukcją niskiej emisji pochodzącej z ogrzewania indywidualnego.

Ocena roczna jakości powietrza za rok 2013 nie wskazuje na konieczność wykonania kolejnych programów ochrony powietrza dla strefy „miasto Toruń”. Należy nadal kontynuować działania naprawcze wskazane w dotychczas uchwalonych POP-ach dla pyłu zawieszonego PM10, pyłu zawieszonego PM2,5 oraz benzo(α)pirenu w pyłe zawieszonym PM10.

Od roku 1996 w Toruniu prowadzone są pomiary stężenia dwutlenku siarki i dwutlenku azotu metodą pasywną. Na ich podstawie wykreślono izoliny obrazujące rozkład przestrzenny zanieczyszczenia powietrza dwutlenkiem siarki w mieście. Stężenie średnie z 18 punktów pomiarowych wyniosło 6,2 µg/m³, najwyższe odnotowano przy ul. Fasolowej na osiedlu Wrzosa (10,9 µg/m³), natomiast najniższe przy ul. Łódzkiej (3,2 µg/m³).

Tabl. 2. Emisja punktowa z terenu miasta Torunia

Emisja zanieczyszczeń z 2013 roku w Toruniu podsumowana została na podstawie danych zebranych w bazie „Ekoinfonet” Systemu Informacyjnego Inspekcji Ochrony Środowiska. Do bazy tej wprowadzane są dane o emisji punktowej na podstawie sprawozdań

przekazywanych do Urzędu Marszałkowskiego przez podmioty korzystające ze środowiska, zawierających informacje o ilości i rodzajach gazów i pyłów wprowadzanych do powietrza

Tabl. 3. Roczna emisja zanieczyszczeń powietrza na terenie Torunia (mg/rok)

Nazwa substancji	2006 ^{a)}	2007 ^{a)}	2008 ^{a)}	2009 ^{a)}	2010 ^{a)}	2011 ^{b)}	2012 ^{b)}	2013 ^{b)}
Dwutlenek siarki	3.672	3.262	1.872	1.343	1.404	1.201	1.273	1.260
Tlenki azotu	944	925	569	452	497	455	385	421
Tlenek węgla	1.208	1.026	273	208	215	152	149	123
Pył ogółem	835	588	305	219	213	169	129	140
Dwutlenek węgla	730.357	629.958	437.428	387.720	414.625	335.078	318.223	345.057
Inne zaniecz. technolog. gazowe	371	281	182	175	205	167	201	185

Objasnienia: Emisja „punktowa” - na podstawie danych zebranych:

^{a)} za pomocą ankiet wysyłanych do zakładów

^{b)} w bazie „Ekoinfonet” Systemu Informacyjnego Inspekcji Ochrony Środowiska. Podane wartości są zaniżone w stosunku do lat 2004-2010, ponieważ uwzględniają emisję z podmiotów, które podały jej wielkość w sprawozdaniach dotyczących opłat za korzystanie ze środowiska, natomiast nie uwzględniają podmiotów, które rozliczają się na podstawie zużycia paliwa.

Hałas

Od roku 2011 podstawowym źródłem informacji na temat hałasu w mieście jest mapa akustyczna Torunia, która została utworzona w celu oceny klimatu akustycznego. Mapa ta nie jest pojedynczą mapą, ale zbiorem informacji opisowych i graficznych. W jej skład wchodzi zestaw map obrazujących długookresowe średnie poziomy dźwięku dla pory dziennie-wieczorowo-nocnej (wskaźnik L_{DWN}) oraz nocnej (wskaźnik L_N). Każdy z tych wskaźników został obliczony dla czterech rodzajów źródeł hałasu: drogowego, kolejowego, tramwajowego i przemysłowego.

Na potrzeby mapy akustycznej powstała także mapa wrażliwości hałasowej obszarów. Celem tej mapy jest wskazanie określonych wartości dopuszczalnych poziomów hałasu dla określonych obszarów na terenie Torunia.

Mapa akustyczna Torunia jest wstępem do opracowania programu ochrony przed hałasem, którego celem jest dostosowanie poziomu hałasu do wymaganych standardów jakości środowiska.

Główną przyczyną uciążliwości akustycznej w Toruniu jest hałas komunikacyjny (drogowy, kolejowy i tramwajowy). Toruń jest znaczącym węzłem komunikacyjnym w systemie dróg krajowych obecnie głównie przez autostradę A-1 oraz drogę ekspresową S-10. Od oddania do użytku w październiku 2011 r. nowy odcinek autostrady A-1 (od węzła Nowe Marzy do węzła Lubicz), odciążył w sposób znaczny ciąg drogi krajowej nr 1. Most autostradowy stanowi alternatywę dla przebiegu drogi nr 10 przez Toruń. Obwodnica S-10 i most autostradowy przejęły większość ruchu tranzytowego na trasie Bydgoszcz (i Pomorze Zachodnie) – Warszawa, prowadzonego obecnie drogami nr 10 i nr 80, zmniejszając obciążenie ruchem ulic Torunia.

Z danych zawartych w mapie akustycznej wynika, że w Toruniu problem jest hałas drogowy, którym zagrożonych jest ok. 1,41% mieszkańców, przy czym niespełna 0,12 % na przekroczenia większe niż 10 dB. Hałasem kolejowym jest zagrożonych 0,01 % mieszkańców miasta (wskaźnik L_{DWN} i L_N). Natomiast obserwowany jest niski, ale większy niż hałas szynowy odsetek osób narażonych na uciążliwości powodowane hałasem przemysłowym. Z analiz wynika, że prawie ok. 0,5% mieszkańców Torunia narażonych jest na hałas przekraczający ustalone wartości dopuszczalne określone wskaźnikiem L_{DWN} i 1,3 % określone wskaźnikiem L_N . W odniesieniu do hałasu tramwajowego w Toruniu nie występują przekroczenia wskaźników L_{DWN} i L_N . Tereny zagrożone hałasem drogowym położone są wzdłuż:

- dróg krajowych – Nr 91, Nr 15 i Nr 80;
- drogi wojewódzkiej – Nr 553;
- dróg zbiorczych i nielicznych lokalnych na terenie miasta.

Tereny zagrożone hałasem kolejowym położone są wzdłuż linii kolejowych nr 18 i powodują niewielkie przekroczenia na terenach chronionych.

Zauważalne zagrożenie klimatu akustycznego powoduje także hałas przemysłowy, jednak nie stanowi on wielkiej uciążliwości ze

względu na jego charakter lokalny. Tereny zagrożone hałasem przemysłowym zlokalizowane na terenach w bezpośrednim sąsiedztwie zakładów przemysłowych, sklepów i parkingów na terenach mieszkaniowych.

Oddziaływanie hałasu lotniczego jest niewielkie z uwagi na wyłącznie sportowy charakter lotniska i jego położenie na obrzeżach miasta poza terenem zabudowy mieszkaniowej.

Hałas rekreacyjny pochodzący ze stadionu żużlowego, który do końca 2008 roku stanowił źródło konfliktów społecznych został rozwiązany z uwagi na likwidację stadionu położonego w centrum osiedla mieszkaniowego i wybudowanie nowego.

Hałas kolejowy w związku z usytuowaniem linii kolejowych, za wyjątkiem rejonu stacji Toruń Miasto, nie powoduje uciążliwości dla mieszkańców miasta.

Również linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia rzędu 110 kV są oddalone od terenów zabudowy mieszkaniowej i nie stanowią uciążliwości dla mieszkańców Torunia.

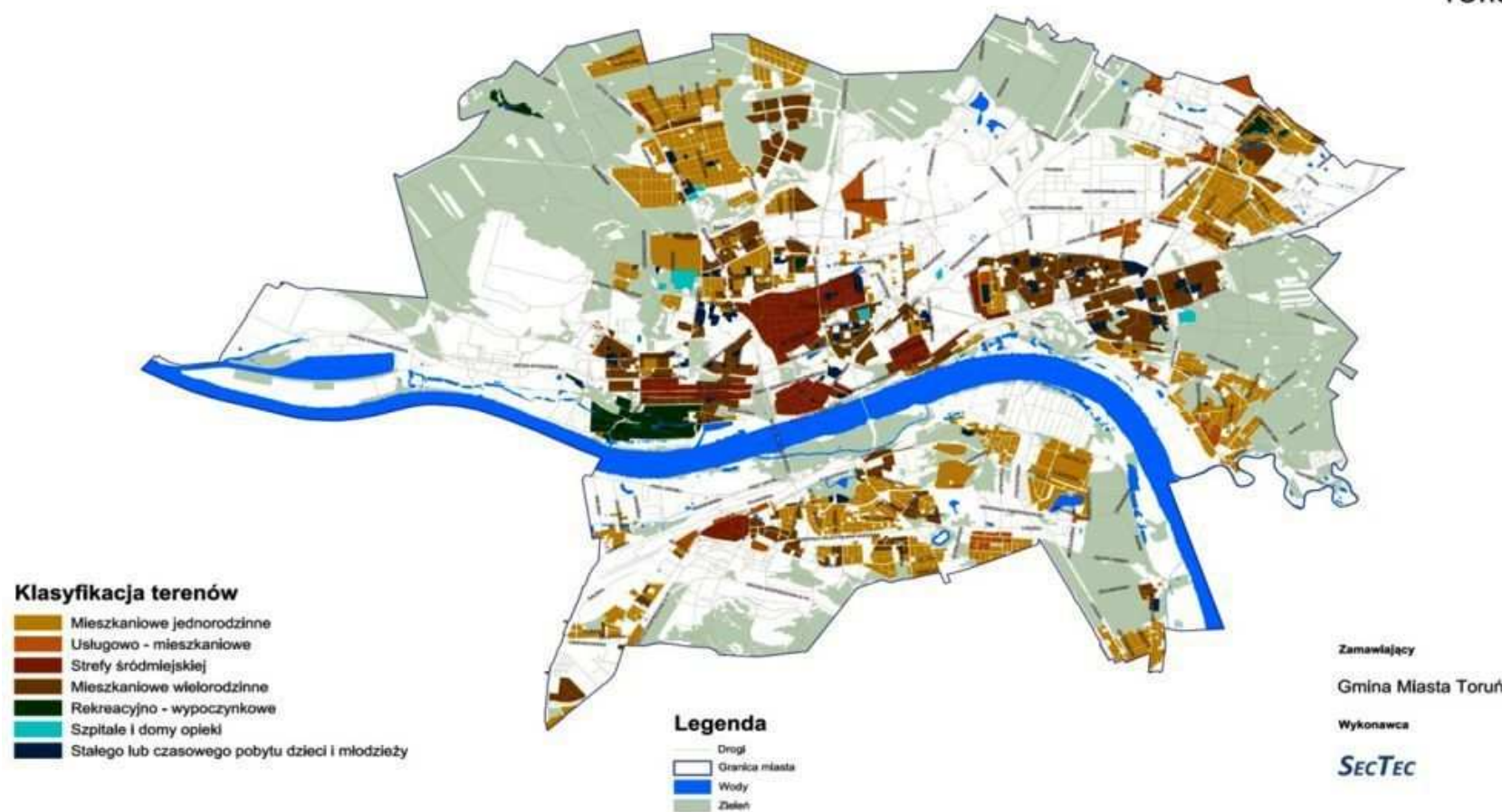
Dla terenu miasta Torunia nie wykonywało wcześniej mapy akustycznej, tym samym nie można dokładnie określić tendencji zmian klimatu akustycznego środowiska w odniesieniu o wskaźniki hałasu dzień-wieczór-noc i hałasu nocnego. Prawidłową analizę porównawczą aktualnego stanu akustycznego środowiska ze stanami przeszłymi można dokonać, o ile informacje o stanach przeszłych i stanie aktualnym byłyby wyrażone takimi samymi wielkościami lub wielkościami dającymi się sprowadzić do wielkości porównywalnych. W ramach realizacji mapy akustycznej wyznaczonych zostało szereg wielkości, które charakteryzują klimat akustyczny miasta Torunia. Jednak z braku wymienionych danych z lat poprzednich dla obszaru całego miasta, nie można dokonać porównań i opisać dokładnie trendu zmian. Opracowane dane będą z pewnością wykorzystane do analizy trendów w przyszłych aktualizacjach map hałasu. Jednakże dane te nie wystarczają do formułowania jednoznacznych wniosków dotyczących trendów zmian klimatu akustycznego w stosunku do stanu aktualnego. Raporty o stanie środowiska opracowywane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Bydgoszczy zawierają, co prawda wyniki pomiarów w kilku punktach na obszarze miasta, ale są to z reguły, w kolejnych latach inne punkty, odnoszące się do innych odcinków ulic lub obszarów miasta. Ponadto inny rodzaj i metodyka wyznaczania wskaźników hałasu w przeszłości i obecnie połączeniu z niedokładnością w odtworzeniu na aktualnej mapie hałasu punktów pomiarowych wykorzystywanych w przeszłości, uniemożliwiają jednoznaczną analizę trendu na podstawie dostępnych wyników pomiarów z lat ubiegłych. Jedynie na podstawie danych z lat ubiegłych dotyczących natężenia ruchu drogowego, kolejowego, tramwajowego można sformułować bardzo ogólne wnioski dotyczące trendu zmian klimatu akustycznego w stosunku do ostatnich 5-10 lat.

MAPA 1

Mapa wrażliwości hałasowej

MAPA AKUSTYCZNA MIASTA TORUNIA

Mapa wrażliwości hałasowej

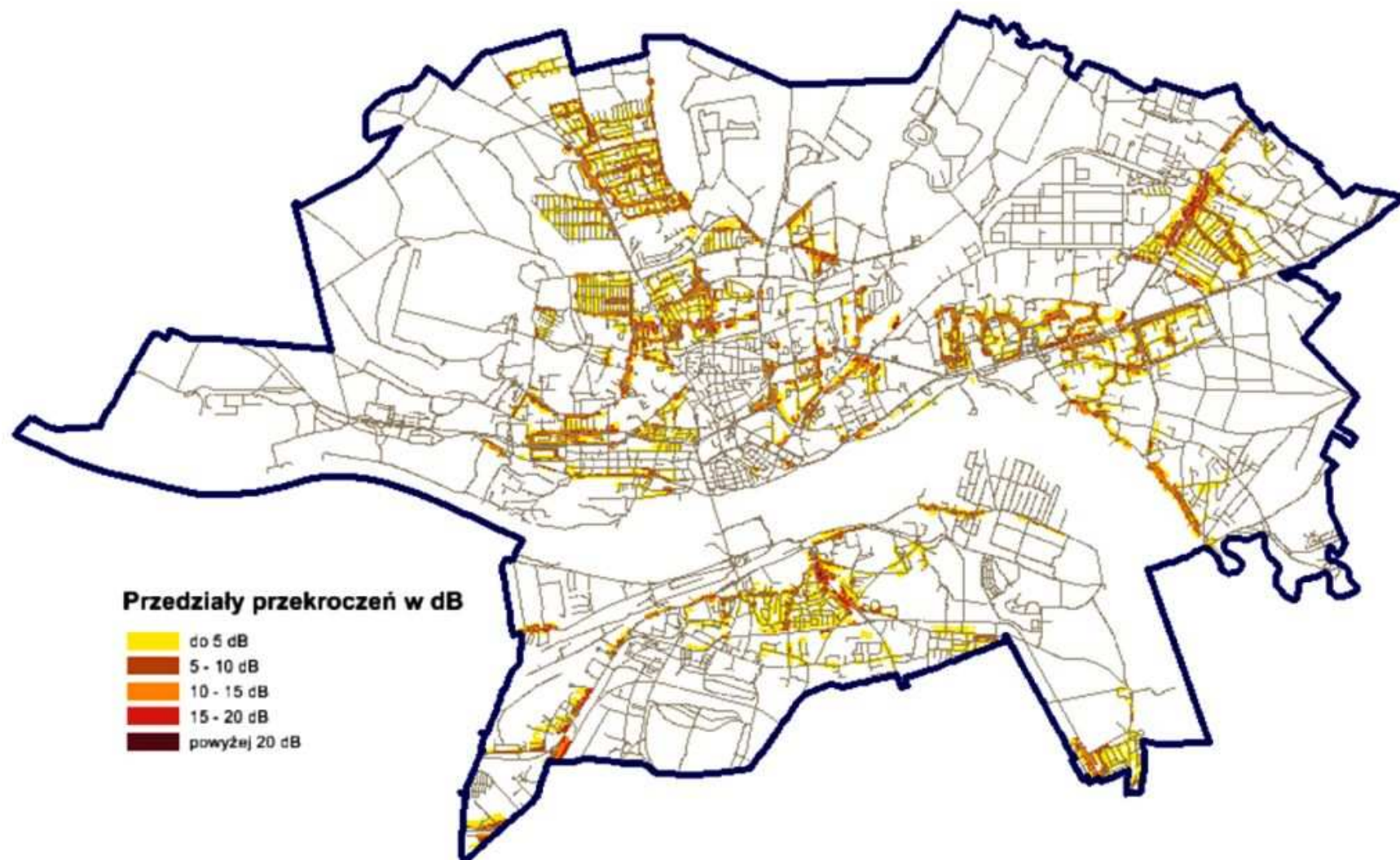
Hałas komunikacyjny drogowy

Tereny zagrożone hałasem drogowym to przede wszystkim obszary położone w sąsiedztwie głównych ciągów komunikacyjnych (DK1, DK15, DK80, DW553, DW585) położone w obrębie osiedli:

Bydgoskie Przedmieście, Rybaki, Wrzosa, Rubinkowo, Na Skarpie, Bielawy, Podgórz, Stawki, Rudak.

MAPA 2

Mapa terenów zagrożonych hałasem drogowym - Ldwn

Materiałem porównawczym były raporty o stanie środowiska województwa kujawsko-pomorskiego z lat 2000-2010 (badania monitoringowe hałasu wykonywane przez Inspekcję Ochrony Środowiska Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Bydgoszczy wybranych punktów w mieście) oraz pomiary uzyskane w ramach prac nad mapą akustyczną Torunia.

W Toruniu do 2000 roku ruch tranzytowy był w mieście kierowany przez centrum w przebiegu dróg krajowych nr 1, 10 i 52. Od 2001 roku, droga nr 10 została skierowana na obrzeża Torunia, co pozwoliło transportowi ciężkiemu na ominięcie centrum. Alternatywną drogą dla pojazdów poruszających się drogą nr 1, mającą największy wkład w natężenie ruchu w mieście, stanowiła oddana w 1998 r. druga przeprawa mostowa przez Wisłę wraz z odcinkiem autostradowym A-1.

Analiza wyników monitoringu w latach 2000-2010 wskazuje na wysoki i bardzo wysoki równoważny poziom dźwięku. Miejsca krytyczne, ze względu na wysokie natężenia dźwięku (powyżej 70 dB) i lokalizację zabudowy, występowały przy ulicach: Szosa Lubicka, Poznańska, Grudziądzka, Kraszewskiego i Łódzka. W 2001 roku największy stopień degradacji klimatu akustycznego miał miejsce przy ul. M. C. Skłodowskiej i wiązało się to z ponad 35% udziałem transportu ciężkiego w ogólnym natężeniu ruchu. W następnych latach udział pojazdów ciężkich w strumieniu ruchu ulegał zmniejszeniu (2007-12%) i w pomiarach z 2011r osiągnął 8%.

W obrębie Starego Miasta natężenia ruchu pojazdów są niewielkie poniżej i nie odnotowano tam przekroczeń poziomów dopuszczalnych (ul. Piekary).

W związku z uruchomieniem w 2006 roku południowej obwodnicy Torunia, tzw. Drogi Poligonowej, która stanowi dogodny połączenie w kierunku wschód-zachód przeprowadzono badania monitoringowe odcinka S-10 drogi krajowej nr 10 na dwóch stano-

wiskach pomiarowych. Wartości w punktach monitorowanych przy południowej obwodnicy Torunia S-10 uśrednione wynosiły: w punkcie nr 1 - 65,5 dB (10 m od krawędzi jezdni na wysokości 1,5 m), w punkcie nr 2 - 66,7 dB (10 m od krawędzi jezdni na wysokości 1,5 m).

Pomiary wykonane na drogach lokalnych takich jak Krasińskiego i Mickiewicza, wskazują na duże natężenie ruchu i przekraczanie dopuszczalnych wartości hałasu.

Dodatkowo zmiany poziomów hałasu można zaobserwować przy nowo oddawanych obiektach drogowych. Na terenie miasta w 2010 roku monitoringiem hałasu drogowego objęto dwa obszary, tj. osiedle domów jednorodzinnych w Czerniewicach, gdzie klimat akustyczny kształtowany jest przez ruch pojazdów na moście autostradowym trasy A-1 i drodze krajowej nr 1. W rejonie osiedla Czerniewice wartości w punktach na wysokości linii pierwszej zabudowy znajdują się w przedziale 51,8-59,0 dB w porze dziennej oraz w przedziale 47,4-53,9 dB w porze nocnej. Wyniki badań wykazują niewielkie przekroczenia dopuszczalnego poziomu.

Obserwując zmiany klimatu akustycznego w latach 2000-2010, nie zauważa się znaczących wzrostów lub spadków wartości poziomu dźwięku oraz natężenia ruchu na istniejących drogach. Nowe inwestycje powodują powstawanie uciążliwego hałasu dla zabudowy chronionej.

W czasie prac nad mapą akustyczną (w tym pomiarami natężeń ruchu) oddano do użytku fragment autostrady Nowe Marzy-Lubicz oraz wprowadzono od 2 stycznia 2012 r. zakaz wjazdu do centrum samochodów ciężkich o masie całkowitej powyżej 18 ton. Zakaz obowiązuje we wszystkie dni tygodnia w godz. 6-9 i 13-19. Działania te spowodują wyeliminowanie ruchu tranzytowego przez Toruń, co wpłynie na poziom hałasu emitowany przez ulice: Szosę Bydgoską, Szosę Chełmińską, Olsztyńską, Łódzką i Poznańską.

LUDNOŚĆ

1. Tablice działu opracowano na podstawie danych z Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy.
2. Prezentowane dane - jeśli nie zaznaczono inaczej - dotyczą miasta Torunia.
3. Dane o stanie ludności na terenie miasta podaje się na podstawie bilansów i struktury ludności faktycznie zamieszkującej dany obszar.
4. Przez ludność w wieku produkcyjnym (Tabl. 7) rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18-64 lata, a dla kobiet 18-59 lat. Pod pojęciem wieku nieprodukcyjnego rozumie się wiek przedprodukcyjny, tj. ludność do 17 lat i wiek poprodukcyjny, tj. mężczyźni powyżej 65 lat i kobiety powyżej 60 lat.

5. Przyrost naturalny (Tabl. 8) stanowi różnicę między liczbą urodzeń żywych i zgonów w danym okresie.
6. Współczynnik dynamiki demograficznej jest to stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów w danym okresie.
7. Wskaźniki podawane w przeliczeniu na 1.000 mieszkańców obliczone są w stosunku do ludności wg faktycznego miejsca zamieszkania.

Stan i struktura ludności

Według stanu na 31 grudnia 2013 roku Toruń liczył 203.447 mieszkańców (108.932 kobiety i 94.515 mężczyzn). W porównaniu do roku 2012 liczba mieszkańców spadła o 852 osoby (tj. o 0,4%).

Tabl. 4. Ludność
Stan w dniu 31 XII 2013 r.

Lata	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
1990	202.218	107.613	94.605
1996	205.120	108.831	96.289
2000	204.322	108.233	96.089
2002	210.702	112.714	97.988
2004	208.278	111.546	96.732
2006	207.190	111.116	96.074
2008	206.013	110.667	95.346
2009	205.718	110.465	95.253
2010	205.312	110.357	94.955
2011	204.921	109.657	95.264
2012	204.299	109.392	94.907
2013	203.447	108.932	94.515

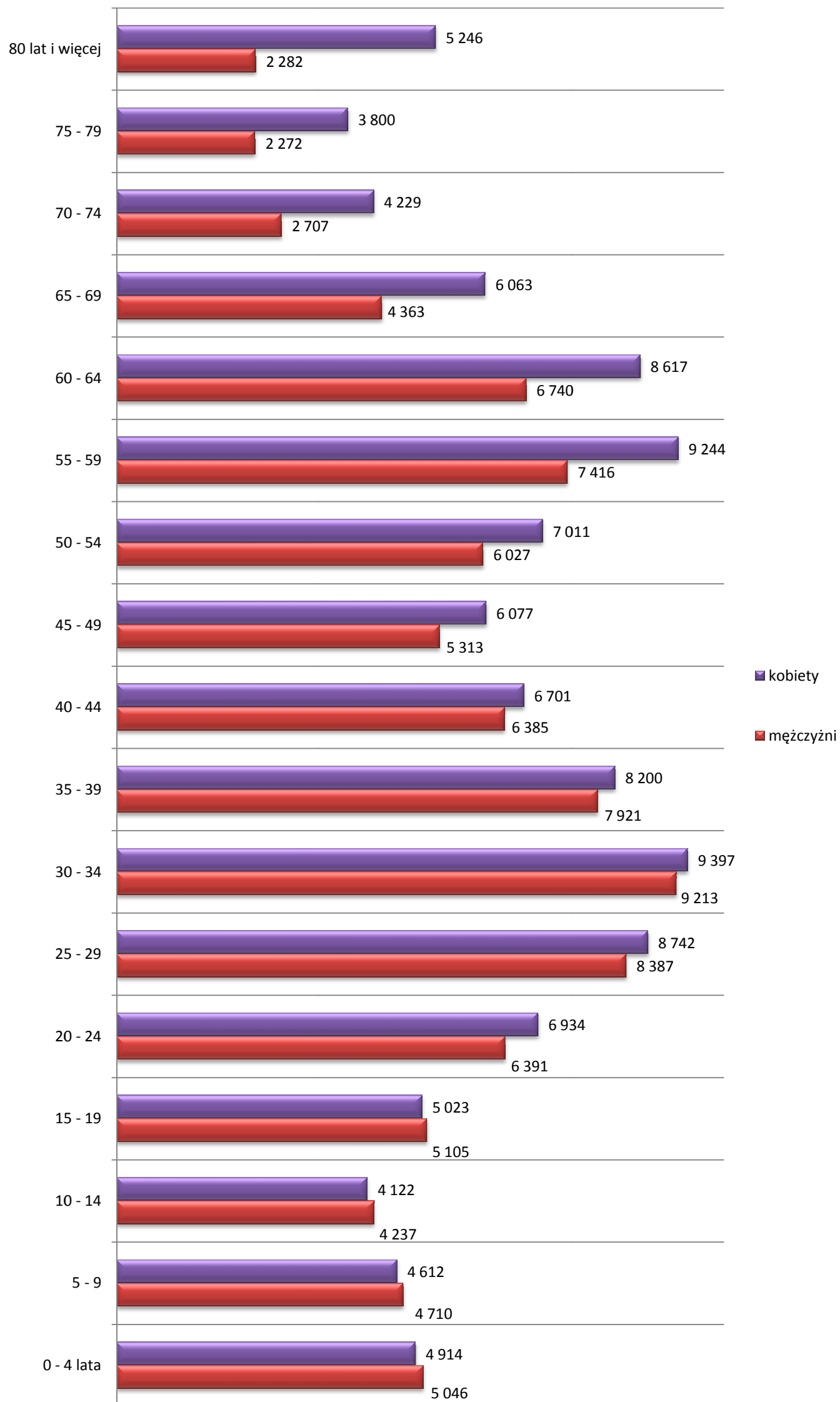
W ogólnej liczbie mieszkańców miasta kobiety stanowią 53,5%. Oznacza to, że na każdym 100 mężczyzn przypada 115 kobiet. Wysoki współczynnik feminizacji utrzymuje się na stałym poziomie i przewyższa współczynnik krajowy dla miast, który wynosi 111 kobiet na 100 mężczyzn.

Analizując strukturę wiekową ludności miasta należy zwrócić uwagę na najwyższy udział osób w wieku 25-29 lat (8,42%) i 30-34 (9,15%). Najmniej liczną grupą wiekową są osoby w wieku 75-79 lat (2,98%).

Tabl. 5. Ludność według wieku
Stan w dniu 31 XII 2013 r.

Grupy wieku (lata)	1995	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012	2013
0 - 4	10.891	10.044	9.463	9.242	8.967	8.970	9.507	10.073	10.376	10.295	9.960
5 - 9	13.347	11.652	11.295	10.249	9.342	9.051	8.759	8.568	8.688	9.006	9.322
10 - 14	17.873	15.410	13.990	12.668	11.598	10.466	9.504	8.800	8.615	8.438	8.359
15 - 19	18.773	18.986	19.937	17.647	15.441	14.026	12.932	11.787	10.599	10.359	10.128
20 - 24	17.702	19.607	20.159	21.907	21.522	20.202	17.839	15.864	15.597	14.197	13.325
25 - 29	12.648	14.349	16.502	18.084	18.731	19.247	19.734	19.146	18.847	18.316	17.129
30 - 34	13.125	12.695	13.020	14.143	15.384	16.689	17.631	18.710	17.758	18.068	18.610
35 - 39	17.644	14.211	13.229	12.600	12.300	12.833	13.881	15.230	15.396	15.848	16.121
40 - 44	18.896	18.935	17.466	15.189	13.189	12.252	11.850	11.887	12.101	12.584	13.086
45 - 49	16.943	18.306	18.392	18.247	17.492	15.477	13.196	12.010	11.924	11.572	11.390
50 - 54	9.538	12.920	16.330	17.379	17.329	17.185	17.167	15.695	15.146	14.136	13.038
55 - 59	9.433	9.250	9.050	10.793	13.604	15.933	16.178	16.328	16.475	16.688	16.660
60 - 64	8.589	8.827	8.850	8.791	8.562	9.042	11.268	14.233	15.083	15.305	15.357
65 - 69	7.083	7.648	7.917	8.084	8.126	8.014	7.860	7.559	8.327	9.220	10.426
70 i więcej	12.175	13.318	14.594	-	-	-	-	-	-	20.267	20.536
70 - 74	-	-	-	6.615	6.841	7.106	7.196	7.117	7.119	7.015	6.936
75 - 79	-	-	-	4.641	4.898	5.219	5.550	5.767	5.995	6.055	6.072
80 lat i więcej	-	-	-	4.423	4.952	5.478	5.961	6.538	6.875	7.197	7.528
OGÓŁEM	204.660	206.158	210.194	210.702	208.278	207.190	206.013	205.312	204.921	204.299	203.447

Rys. 2. Ludność według wieku i płci
Stan w dniu 31 XII 2013 r.

W stosunku do 1995 roku największy spadek liczebności odnotowano wśród dzieci 10-14-letnich – o 9.514 osób (tj. o 54,24%) oraz w grupie 15-19 latków – o 8.645 dzieci (tj. 53,95%). Największe przyrosty wystąpiły zaś wśród 70 latków i więcej - o 8361 osób (68,67%), 55-59-latków – o 7.227 osób (tj. o 76,61%) oraz w grupie 60-64 latków o 6.768 osób (tj. o 78,8%). Na podstawie danych można zaobserwować, iż w grupach wiekowych 50-54 wzwyż następuje

stały wzrost liczby ludności (największy w grupie 60-64 latków o 78,8%). Należy odnotować, iż od 2004 roku liczba dzieci najmłodszych w grupie wiekowej 0-4 lata, która do tej pory rosła, w roku 2013 zmniejszyła się w porównaniu do roku 2012. Liczba osób w pozostałych grupach wiekowych zmienia się nieznacznie bądź podlega wahaniom.

Tabl. 6. Ludność według ekonomicznych grup wieku

Stan w dniu 31 XII 2013 r.

Lata	Ogółem	w wieku		
		przedprodukcyjnym	produkcyjnym	poprodukcyjnym
1990	202.218	59.360	121.180	21.678
1996	205.120	51.537	128.915	24.668
2000	204.322	44.819	132.587	26.916
2002	210.702	41.734	140.227	28.741
2004	208.278	38.214	140.392	29.672
2005	208.007	37.244	140.820	29.943
2006	207.190	36.403	139.917	30.870
2008	206.013	34.826	138.271	32.916
2009	205.718	34.389	137.413	33.916
2010	205.312	33.987	136.311	35.014
2011	204.921	33.719	134.415	36.787
2012	204.299	33.421	132.841	38.037
2013	203.447	33.402	130.466	39.579

W Toruniu obserwuje się stały spadek ludności w wieku przedprodukcyjnym. Od 1990 roku wyniósł on 25.958 osób (tj. 56,3%). Obserwuje się natomiast tendencję wzrostową liczby osób, które przekroczyły potencjalny wiek zdolności do pracy (kobiety – 60 lat, mężczyźni – 65 lat). Liczba osób w wieku poprodukcyjnym od 1990 roku wzrosła o 17.901 osoby (tj. o 82,58%). Potencjalne zasoby pracy wykazywały tendencję wzrostową do roku 2005, ale od tego czasu spadają. Liczba ludności w wieku produkcyjnym wzrosła od 1990 roku o 9.286 osób (tj. o 7,66%).

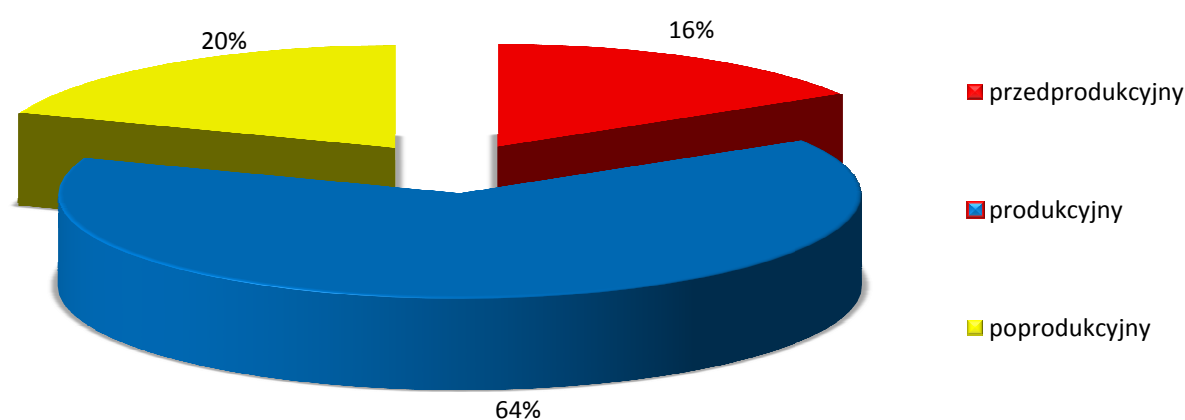
Konsekwencją zmian struktury wieku ludności jest kształtowanie się wskaźnika obciążenia demograficznego ludności w wieku produkcyjnym ludnością w wieku nieprodukcyjnym (przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym). Wskaźnik obciążenia demograficznego na koniec 2013 (ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku pro-

dukcyjnym) wyniósł 55,9 i wzrósł w porównaniu z analogicznym okresem z ubiegłego roku z poziomu 53,8. Dla ludności mieszkającej w miastach Polski wskaźnik obciążenia demograficznego wyniósł na koniec 2013 roku 58,0. Systematycznie rośnie liczba osób w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym. W 1990 roku wskaźnik ten wyniósł 17,9 a w 2013 roku 30,3.

Mimo odnotowanych zmian, struktura wieku mieszkańców Torunia jest nadal korzystna ze względu na utrzymujący się wysoki udział ludności w wieku produkcyjnym i niski w wieku poprodukcyjnym. Należy jednak wskazać, że udział ludności w wieku 65 lat i więcej systematycznie rośnie (od 10,72% w roku 1990 do 19,5% w 2013 roku), co świadczy o postępującym procesie starzenia się ludności miasta.

Rys. 3. Ludność według ekonomicznych grup wieku

Stan w dniu 31 XII 2013 r.

Ruch naturalny ludności

Ilość zawieranych małżeństw jest jednym z zasadniczych czynników wpływających na poziom urodzeń. Liczba zawieranych małżeństw w okresie 1990-2005 ulegała wahaniom. W 2004 roku, po raz pierwszy od 10 lat, spadła poniżej 1.000, jednak w ostatnich la-

tach systematycznie rosła osiągając w 2008 roku najwyższą od 1990 r. wartość. W ostatnim roku zawarto 887 małżeństw co wskazuje ponownie na tendencję spadkową.

Liczba urodzeń żywych w latach 1990-2003 ulegała stałemu zmniejszaniu. W latach Widoczny począwszy od 2004 roku trend

rosnący liczby urodzeń odwrócony został w roku 2010, kiedy to zanotowano spadek liczby urodzeń w stosunku do poprzedniego roku. Rok 2012 pokazuje wzrost liczby urodzeń – o 38 w stosunku do roku 2011. W 2012 roku liczba urodzeń w porównaniu do 2003, w którym zanotowano najniższą od 1990 roku liczbę urodzeń, była wyższa o 236, tj. o 13,3%.

Od roku 1990 znacznie zmniejszył się współczynnik dynamiki demograficznej. W 1990 wynosił 1,436, a w 2012 roku 1,055. W roku 2013 odnotowano 1.891 zgonów. Współczynnik zgonów na 1.000 mieszkańców wyniósł 9,3. Zaobserwowany wzrost urodzeń żywych, przy jednocześnie wysokim poziomie zgonów spowodował obniżenie się przyrostu naturalnego na 1.000 mieszkańców z 3,9 w 1990 roku do -0,3 w roku 2013.

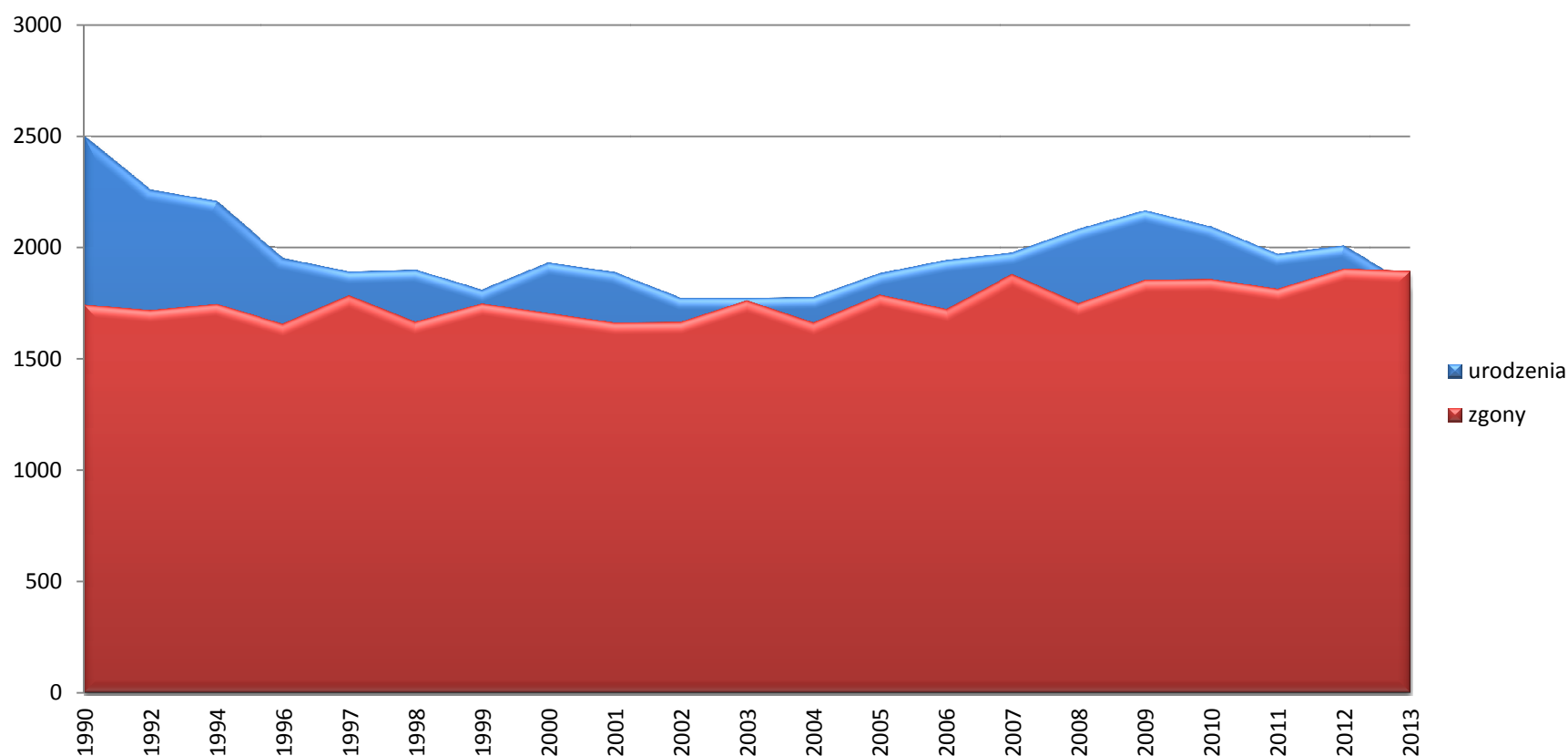
Tabl. 7. Ruch naturalny ludności
Stan w dniu 31 XII 2013 r.

Lata	Małżeństwa	Urodzenia żywe	Zgony		Przyrost naturalny
			ogółem	w tym: niemowląt	
1990	1.202	2.500	1.741	39	759
1996	1.037	1.950	1.655	28	295
2000	1.228	1.930	1.703	10	227
2002	1.044	1.772	1.663	8	109
2003	1.055	1.771	1.760	16	11
2004	999	1.776	1.661	14	115
2005	1.145	1.882	1.786	11	96
2006	1.206	1.941	1.721	6	220
2008	1.381	2.081	1.747	11	334
2009	1.348	2.164	1.852	13	312
2010	1.207	2.091	1.855	12	236
2011	1.046	1.969	1.812	8	157
2012	1.022	2.007	1.903	13	104
2013	887	1.828	1.891	4	-63

W migracjach ludności w Toruniu do 1999 roku saldo było dodatnie. Od 2000 roku odpływ przeważa nad napływem ludności i saldo to jest coraz większe. W 2013 roku odpływ był większy niż

napływ o 686 osób. Największe saldo migracji dotyczy ruchu ludności pomiędzy miastem a wsią i wynosi 784 osoby.

Rys. 4. Ruch naturalny ludności w latach 1990-2013
Urodzenia i zgony

RYNEK PRACY

1. Tablice działu opracowano na podstawie danych z Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy oraz Powiatowego Urzędu Pracy dla Miasta Torunia.
2. Prezentowane dane - jeśli nie zaznaczono inaczej - dotyczą miasta Torunia.
3. Do pracujących zaliczono:
 - osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy,
 - właściciele i współwłaściciele jednostek prowadzących działalność gospodarczą łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin,
 - osoby wykonujące pracę nakładczą,
 - agentów oraz osoby zatrudnione przez agentów,
 - członków spółdzielni produkcji rolniczej.

Stan, struktura i dynamika zatrudnienia

Od 1999 roku nastąpiła zmiana sposobu agregacji danych o pracujących. Są one zbierane w jednostkach, w których liczba zatrudnionych przekracza 9 osób (do 1998 roku - 5 osób).

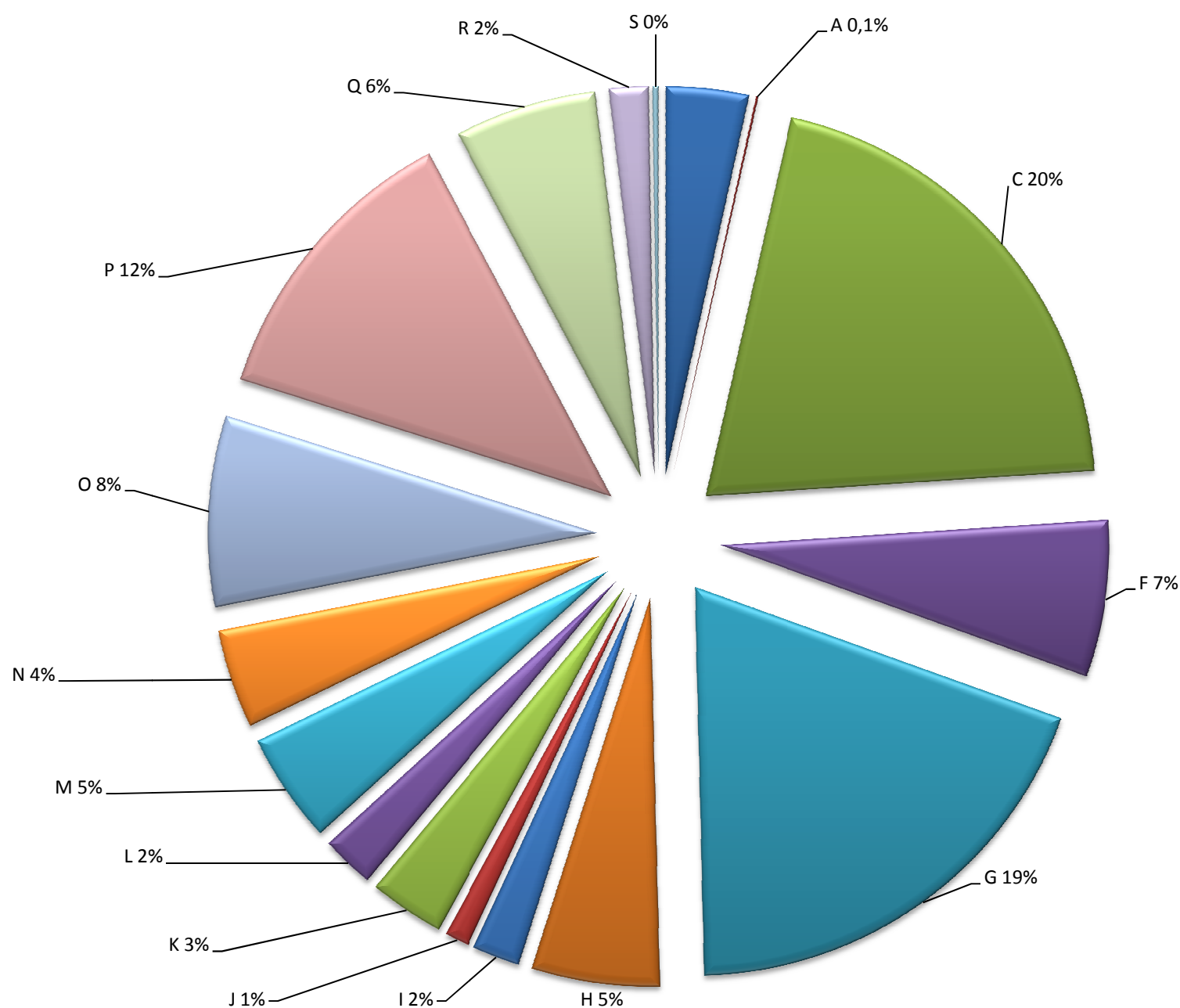
Dane za 2013 rok przedstawione są wg nowej klasyfikacji - PKD 2007. W związku z tym brak możliwości porównania danych, w szczególności dla klas H, L, S oraz nowo wydzielonych J, M, N, R.

4. Dane o zatrudnionych nie obejmują osób zatrudnionych w jednostkach budżetowych resortu obrony narodowej i resortu spraw wewnętrznych, osób fizycznych i spółek cywilnych prowadzących działalność gospodarczą, w których liczba pracujących nie przekracza 9 osób, rolnictwa indywidualnego oraz duchowieństwa.
5. Definicja osoby bezrobotnej (Tabl. 10) podana jest w Ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. Nr 99, poz. 1001).
6. Dane o szkoleniach pozyskano z opracowania PUP dla Miasta Torunia Sytuacja osób bezrobotnych i poszukujących pracy – analiza poziomu bezrobocia w mieście Toruniu w 2012 roku.

Jednym z mierników służących do oceny faktycznego zaangażowania ludności w procesie pracy jest wskaźnik zatrudnienia ilustrujący udział ludności pracującej w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym. W 2013 wskaźnik ten wyniósł 47,67 a w roku poprzednim 47,33%, (w roku 2000 przekraczał 50%).

Warto również zaznaczyć że ludność w wieku produkcyjnym w roku 2013 wynosiła 130466 osób, a w roku poprzednim 132841 osób.

Rys. 5. Pracujący w gospodarce narodowej według sekcji PKD
Stan w dniu 31 XII 2013 r.

Tabl. 8. Pracujący w gospodarce narodowej według sekcji PKD
Stan w dniu 31 XII 2013 r. (30 IX dla roku 1998)

Sekcje PKD*	1994	1998	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012	2013
A Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	269	278	357	166	164	198	152	143	60	65
C Przetwórstwo przemysłowe	26.228	25.961	20.239	19.253	17.883	16.621	13.197	12.770	12.971	12.010
F Budownictwo	5.093	5.409	2.944	2.818	3.767	4.795	4.457	4.994	4.144	3.739
G Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	5.984	8.994	7.396	8.566	9.949	10.888	12.465	12.728	12.148	11.952
H Transport i gospodarka magazynowa	5.778	5.210	4.445	4.081	3.999	3.968	3.534	3.479	3.364	3.249
I Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	915	1.034	798	758	957	853	1.214	1.254	1.248	1.215
J Informacja i komunikacja	-	-	-	-	-	-	609	609	648	694
K Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	1.967	2.548	1.751	1.941	2.025	2.003	2.618	2.017	1.993	2.409
L Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	3.064	4.647	4.785	4.754	5.587	5.726	1.395	1.361	1.393	1.407
M Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	-	-	-	-	-	-	2.725	2.985	2.910	3.057
N Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	-	-	-	-	-	-	2.707	2.050	2.614	2.852
O Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	2.553	3.085	3.289	3.691	3.988	4.610	5.160	5.013	5.045	5.089
P Edukacja	7.528	7.790	7.801	8.318	8.060	8.169	8.271	8.153	7.844	7.864
Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	6.043	6.283	4.950	4.030	3.960	3.965	3.934	3.762	3.739	3.620
R Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	-	-	-	-	-	-	1.016	1.075	1.038	1.096
S Pozostała działalność usługowa	2.204	2.112	1.829	1.725	1.631	1.853	329	193	156	191
Ogółem	69.561	75.096	62.269	61.811	63.754	65.099	65.892	64.762	62.877	62.193

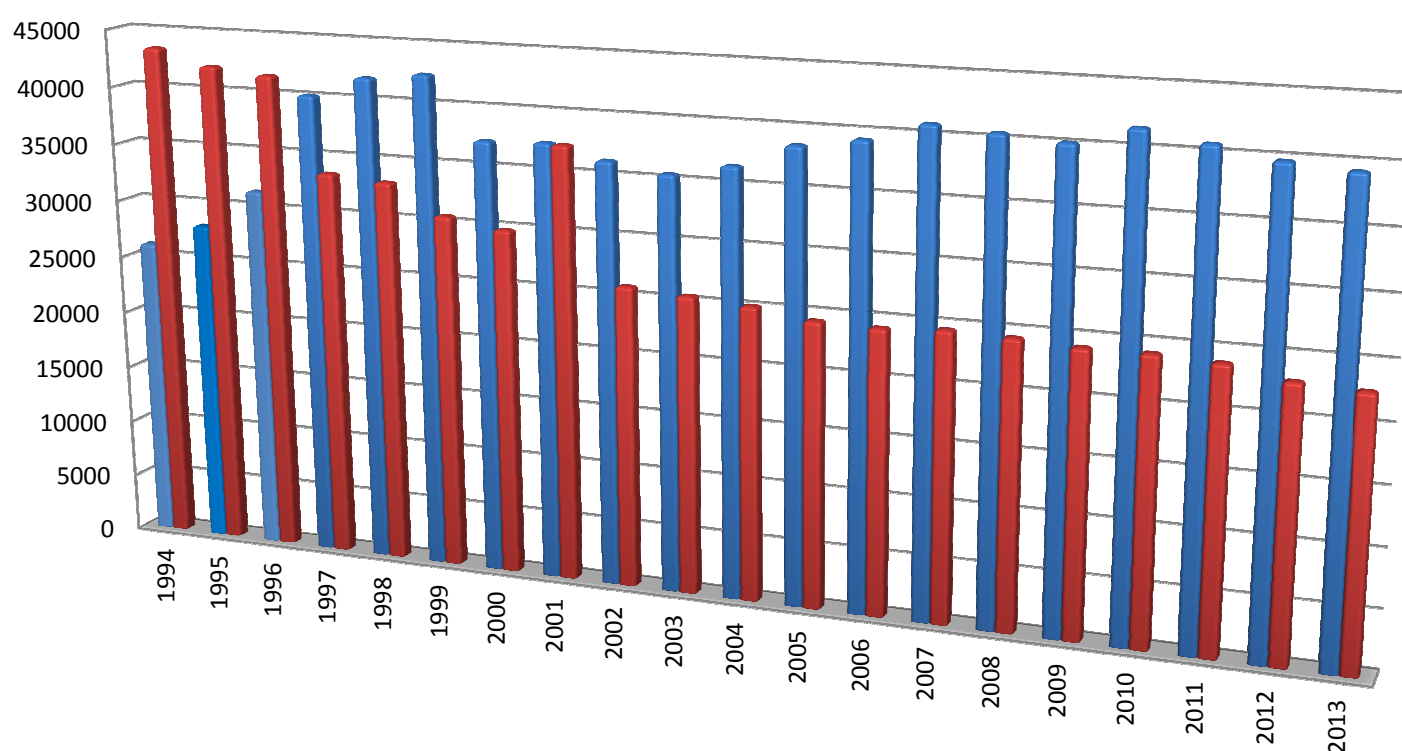
* nazewnictwo wg PKD 2007, dane do roku 2008 wg wcześniejszych klasyfikacji

W stosunku do roku poprzedniego w roku 2013, udział pracujących w sektorze prywatnym nie uległ zmianie i jest na tym samym poziomie 63,33% (63% w roku 2011, 63,33% w roku 2012). Systematycznie natomiast na przestrzeni kilku ostatnich lat można natomiast zauważyć wzrost udziału pracujących w sektorze prywat-

nym (55,5% w roku 2000), a tym samym spadek pracujących w sektorze publicznym.

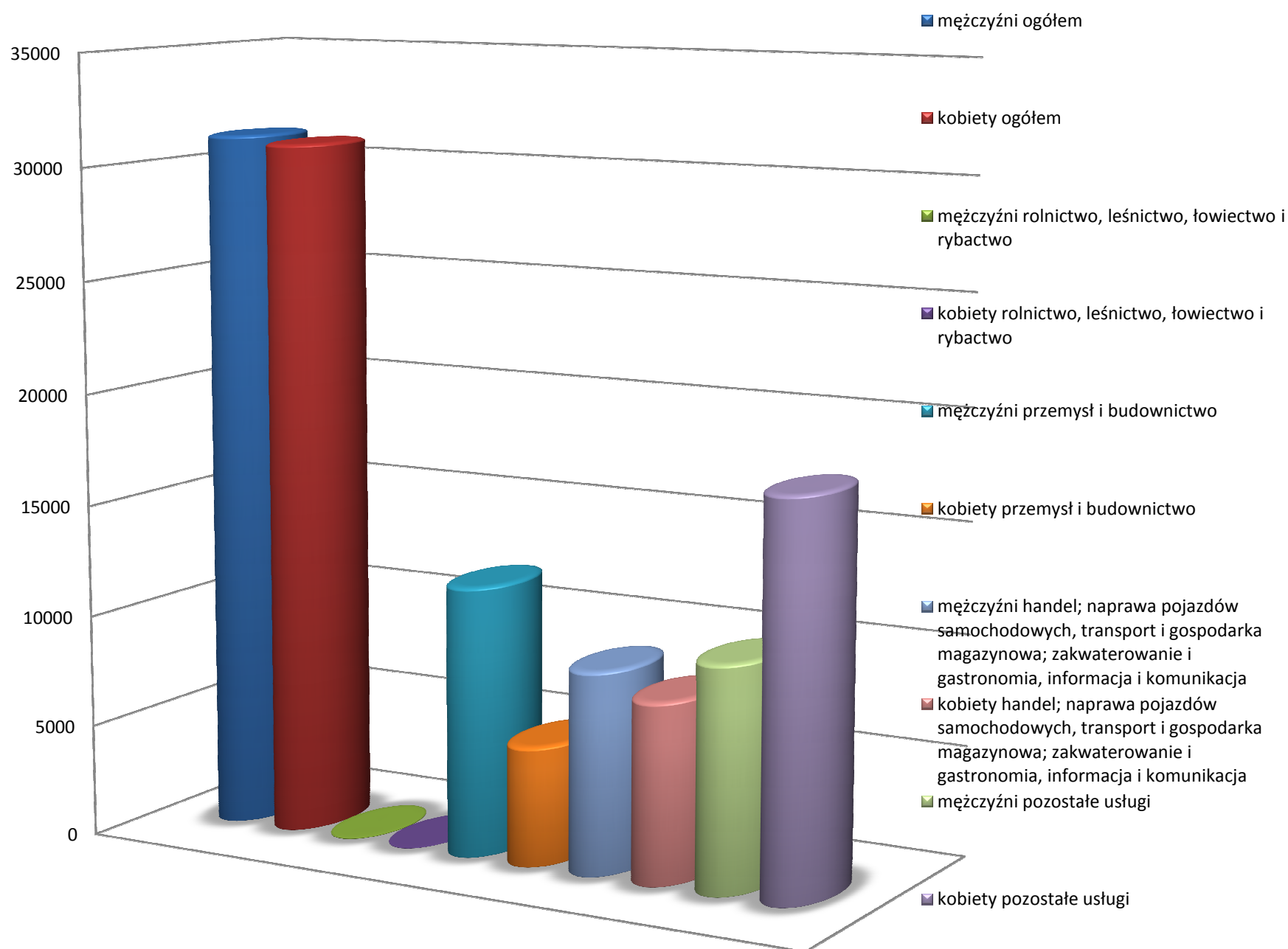
W Toruniu najczęściej osób pracuje w sekcjach: Przetwórstwo przemysłowe (19,31%), Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów (19,21%), Edukacja (12,64%). Analogicznie jest w innych miastach Polski - te same sekcje zatrudniają w nich najczęściej osób.

Rys. 6. Pracujący w gospodarce narodowej według sektorów w latach 1994-2013

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
■ sektor prywatny	26129	28109	31532	40143	41932	42505	37289	37471	36314	35578	36614	38613	39402	40972	40596	40190	41651	40777	39819	39387
■ sektor publiczny	43432	42116	41633	33555	33164	30650	29884	37373	25955	25599	25197	24449	24352	24681	24503	24221	24241	23991	23058	22806

Rys. 7. Pracujący zatrudnieni i przeciętne zatrudnienie według płci i grup sekcji PKD
Stan w dniu 31 XII 2013 r.

Poziom i stopa bezrobocia

Liczba osób bezrobotnych w Toruniu, zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy dla Miasta Torunia wyniosła na koniec 2013 roku 9.433 osoby. Poziom liczby bezrobotnych na koniec roku się wzrósł w porównaniu do tego samego okresu z roku 2012 o 625 osób tj. o 7,1%.

Stopa bezrobocia w grudniu 2012 roku wyniosła w Toruniu 10,4 tj. o 0,9% więcej niż rok wcześniej. W porównaniu do 2012 roku w 2013 r. odnotowano wzrost ogólnej ilości osób zarejestrowanych jako bezrobotne o 438 (w 2012 r. – 13.171 osób, w 2013 r. – 13.609 osób).

Struktura bezrobotnych

Przyczyną wciąż dużej liczby osób bezrobotnych w mieście jest brak doświadczenia i kwalifikacji osób pozostających bez pracy lub niedostosowanie tych znajdujące się w grupach kwalifikacji do potrzeb rynku pracy, zwłaszcza osoby będące w szczególnej sytuacji na

ryнку pracy. Struktura ta na koniec 2012 roku najbardziej licznych grup przedstawia się następująco:

- długotrwale bezrobotni – 4.515 osoby (wzrost w porównaniu do 2012 r. o 629 osoby),
- młode osoby bezrobotne (do 25 roku życia) – 1.404 osób (nastąpił wzrost w porównaniu do 2012 r. o 87 osoby),
- osoby w przedziale wiekowych 25-34 lata – 2.726osoby (nastąpił wzrost w porównaniu do 2011 r. o 92 osoby),
- powyżej 50 roku życia – 2.833 osób (wzrost w porównaniu do 2012 r. o 514 osób),
- osoby bez kwalifikacji zawodowych – 2.141osoby (wzrost w porównaniu do 2012 r. o 378 osób).

Bezrobotne kobiety stanowiły 52% ogółu bezrobotnych, tj. na 100 osób – 46 osób stanowili mężczyźni, a 54 kobiety. Rok wcześniej podział ten przedstawiał się bardzo podobnie 46/54.

Tabl. 9. Bezrobotni
Stan w dniu 31 XII 2013 r.

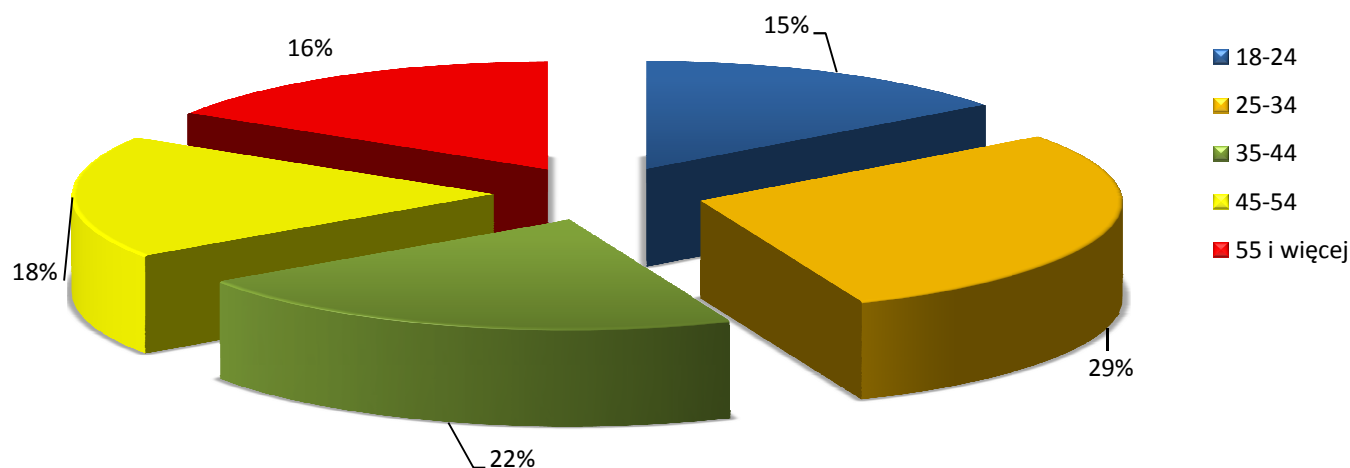
Lata	Ogółem	w tym:		
		bez prawa do zasiłku	ze zwolnień grupowych	absolwenci
1993	20.466	12.612	4.824	1.099
1995	13.965	5.147	1.569	1.248
1996	11.950	4.902	1.159	320
1998	6.727	5.202	475	454
2000	11.492	9.780	718	887
2002	13.852	12.256	1.263	1.001
2003	14.317	12.681	1.245	1.090
2004	12.180	10.935	825	-
2005	11.117	9.827	696	-
2006	8.969	7.883	511	-
2007	5.802	4.679	493	-
2008	5.589	4.466	X	-
2009	7.653	5.978	X	-
2010	7.481	6.036	264	-
2011	7.380	5.922	237	-
2012	8.808	7.220	224	421
2013	9.433	8.116	229	419

* - od 1 czerwca 2004r. w myśl nowej ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z dnia 20 kwietnia 2004r. nie ma pojęcia absolwent. Osoby te znajdują się w grupie osób do 25-go roku życia.

Analiza struktury osób bezrobotnych ze względu na wiek pokazuje, że najliczniejszą grupę stanowiły osoby w wieku 25-34 (2.726 osób) oraz 35-44 lata (2.043 osoby). Zarejestrowanych osób do 25 roku życia w 2012 roku było 1.404 (w porównaniu do ubiegłego roku

nastąpił wzrost – o 87 osób). Spadek ten jest wynikiem występującego spowolnienia gospodarczego, które dosięgnęło regionu.

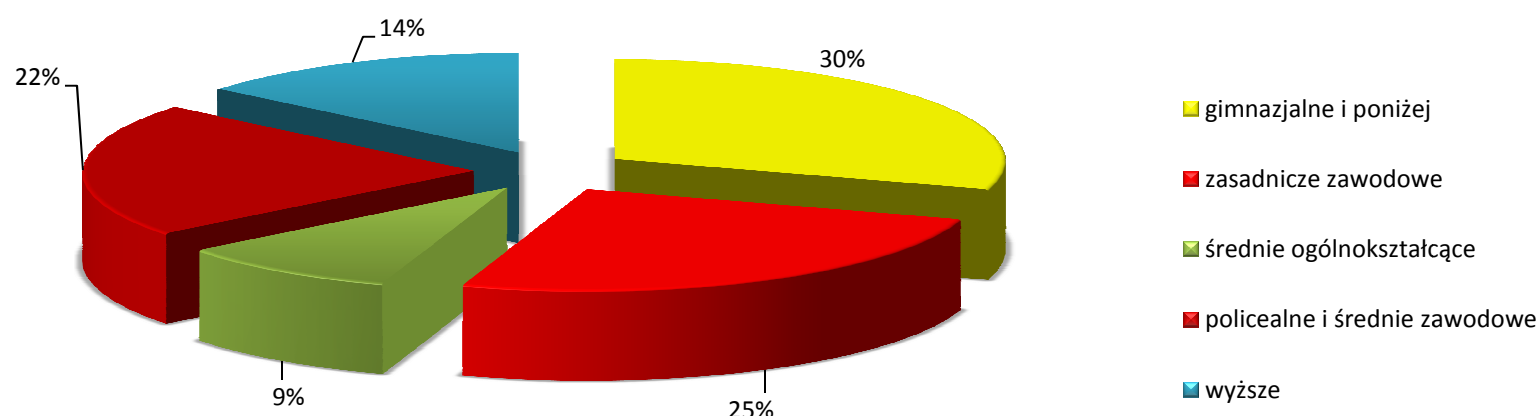
Rys. 8. Bezrobotni według wieku
Stan w dniu 31 XII 2013 r.

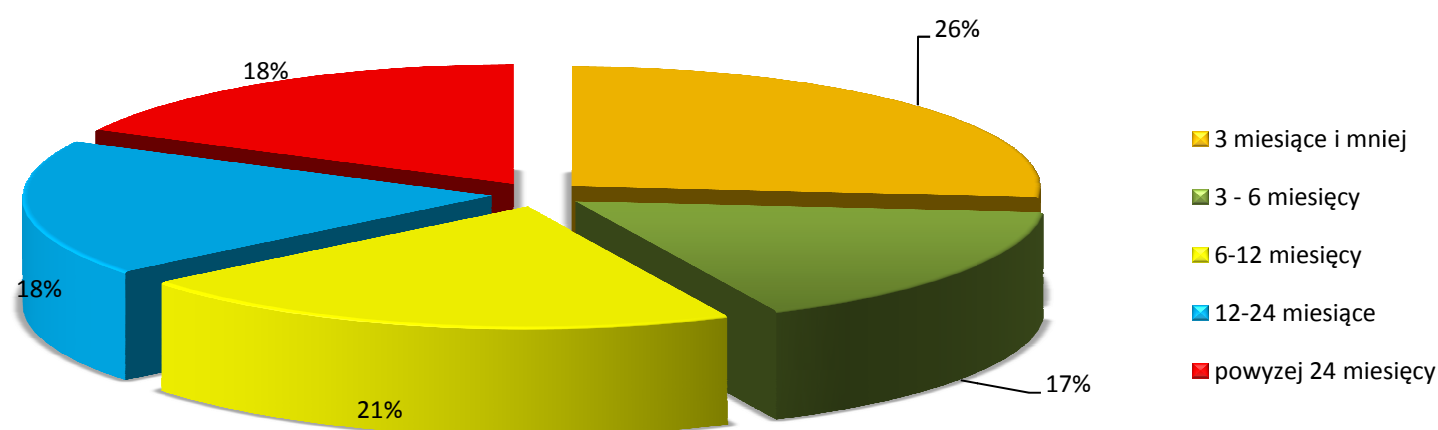
Na koniec 2013 roku najczęściej osób bezrobotnych posiadało wykształcenie gimnazjalne i niższe – 2.816, najmniej wykształcenie

średnie ogólnokształcące – 872 osób oraz wyższe – 1.321 osób. Tendencja taka utrzymuje się od 1993 roku.

Rys. 9. Bezrobotni według wykształcenia
Stan w dniu 31 XII 2013 r.

Rys. 10. Bezrobotni według czasu oczekiwania na pracę
Stan w dniu 31 XII 2013 r.

Dokonując analizy osób bezrobotnych ze względu na okres pozostawania bez pracy należy zauważyć, że od dwóch lat grupa z najdłuższym okresem pozostawania bez pracy jest najmniej liczna.

Szkolenia

Jedną z bardziej aktywnych form aktywizacji zawodowej osób zarejestrowanych w PUP przewidzianych przez ustawę o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy są szkolenia. W 2013 roku z

tej formy wsparcia skorzystały 603 osoby, w tym 591 bezrobotnych. Efektywność ukończenia szkoleń była na poziomie 98,2%. Przeciętny czas szkolenia wynosił 25 dni, a przeciętny koszt szkolenia ze stypendiami i składkami to 1973,60 zł. Odsetek osób, które podjęły zatrudnienie w trakcie lub po ukończeniu szkolenia: ogółem 56,1 %, osoby bezrobotne 57,2%.

INFRASTRUKTURA

1. Tablice działu opracowano na podstawie danych z Urzędu Statystycznego w Toruniu oraz podmiotów realizujących stosowne zadania
2. Prezentowane dane – jeśli nie zaznaczono inaczej – dotyczą miasta Torunia.
3. Dane o długości sieci gazowej (Tabl. 15) dotyczą sieci tzw. „rozdzielczej” (bez połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i innych obiektów).
4. Przez połączenie gazowe (Tabl. 15) prowadzące do budynków mieszkalnych (łącznie z budynkami zbiorowego zamieszkania, jak np. hotele pracownicze, domy studenckie i internaty, domy opieki społecznej) rozumie się odgałęzienia łączące poszczególne budynki z siecią uliczną.
5. Dane o ludności korzystającej z gazu (Tabl. 15) obejmują ludność w mieszkaniach wyposażonych w instalację gazu sieciowego, bez

- odbiorników korzystających z gazomierzy zbiorczych oraz ludność w budynkach zbiorowego zamieszkania.
6. Dane o liczbie odbiorców i zużyciu energii elektrycznej nie obejmują gospodarstw domowych, których głównym źródłem utrzymania jest dochód z użytkowanego gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie. Dane o zużyciu energii i gazu sieciowego ustalono w oparciu o przeciętną liczbę odbiorców w roku.
7. Przez linię komunikacyjną (Tabl. 17) rozumie się trasę łączącą krańcowe punkty przebiegu wozów oznaczonych tym samym numerem lub znakiem literowym. Jako długość linii komunikacyjnych przyjęto sumę długości wszystkich stałych dziennych linii autobusowych, tramwajowych, po których kursują wozy oznaczone odrębnymi numerami (znakami literowymi). Długość tras jest to długość odcinków ulic, po których kursują autobusy i tramwaje.
8. Dane o przewozach pasażerów przyjęto szacunkowo w oparciu o sprzedaż biletów miesięcznych i jednorazowych.

Tabl. 10. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna

Stan w dniu 31 XII 2013 r.

Lata	sieć wodociągowa (km)	sieć kanalizacyjna (km)
1990	189,5	156,4
1994	190,3	159,2
1998	266,6	194,7
2002	260,0	212,8
2005	454,6	297,4
2006	459,9	312,3
2008	484,2	366,7
2010	508,8	524,9
2011	549,2	538,9
2012	557,4	548,5
2013	561,1	551,7

A. WODOCIĄGI I KANALIZACJA

Jednostką zaopatrującą miasto w wodę i sprawującą nadzór nad funkcjonowaniem systemu wodno-kanalizacyjnego są Toruńskie Wodociągi Sp. z o.o.

Sieć wodociągowa i kanalizacyjna

Odsetek ludności korzystających z sieci wodociągowej, według faktycznego miejsca zamieszkania wyniósł w 2013 roku – 95%, korzystających z sieci kanalizacyjnej – 91%.

W Toruniu zużycie wody na mieszkańca ulegało w analizowanym okresie wahaniom. Można jednak zaobserwować znaczny trend spadkowy. Zużycie w 2013 roku było najmniejsze od 2002 roku i wyniosło 33 litry na dobę na 1 mieszkańca.

Stan techniczny sieci wodociągowej jest zadowalający. Sieć ta rozbudowywana jest od 1893 roku (kiedy to powstał wodociąg komunalny) w zależności od potrzeb i możliwości finansowych. Ilość awarii sieci wodociągowej w ostatnich latach jest zmienna, jednak ich uciążliwość dla mieszkańców jest mniejsza, gdyż dzięki nowym rozwiązaniom technologicznym skróceniu uległ czas ich usuwania.

Długość sieci kanalizacyjnej na koniec 2013 r. wyniosła łącznie 551,7 km. Ilość przyłączy wyniosła 11.070. Odnotowano 23 awarie sieci kanalizacyjnej, a ich ilość w ostatnich latach nie podlegała znacznym wahaniom.

Tabl. 11. Awarie sieci wodociągowej i kanalizacyjnej

Lata	sieć wodociągowa	sieć kanalizacyjna
2001	83	44
2002	94	33
2003	71	33
2004	54	44
2005	91	21
2006	178	35
2007	130	29
2008	109	29
2010	89	23
2011	175	25
2012	149	24
2013	113	23

Zaopatrzenie w wodę

W Toruńskich Wodociągach w 2013 roku wyprodukowano 13.072,5 tys. m³ wody. Produkcja wody z ujęcia powierzchniowego na Drwęcy wyniosła 4.001,8 tys. m³, a z ujęć głębinowych 9.070,7 tys. m³, co stanowiło odpowiednio 30,6% i 69,4% wody wyprodukowanej ogółem.

W porównaniu z poprzednim rokiem nastąpił spadek produkcji wody o 1.111,3 tys. m³, tj. o 1,8%.

Najlepsze wykorzystanie zdolności produkcyjnej ujęć charakteryzuje: Małą Nieszawkę (72,1%) i Wrzosa II (72,2%). Pozostałe ujęcia są wykorzystywane w mniejszym stopniu: Drwęca-Jedwabno (28,3%), Czerniewice (18,8%). Spółka dąży do możliwie wysokiego wykorzystania ujęć wód gruntowych ze względu na niższe koszty produkcji i wysoką jakość wody.

Toruńskie Wodociągi dysponują nadwyżką zdolności produkcyjnej i wysokim poziomem rezerwy. Umożliwia to szybką reakcję w sytuacjach awaryjnych.

Sprzedaż wody w 2013 roku wyniosła 10.877 tys. m³, w stosunku do roku ubiegłego zmniejszyła się o 350,9 tys. m³, tj. o 3,1%. Spadek ten wystąpił w grupie gospodarstw domowych (o 3,2%) i odbiorców przemysłowych - o 15%. W grupie pozostałych odbiorców sprzedano więcej wody o 7,5%. Zmniejszenie sprzedaży wody odnotowano również wśród odbiorców hurtowych o 2,3%, tj. o 32,8 tys. m³. Spowodowane jest to głównie zmniejszeniem zakupu wody przez Specjalną Strefę Ekonomiczną w Ostaszewie o 19,2 tys. m³, tj. o 44,3%, Zławieś Wielką o 37,1% oraz Wielką Nieszawkę o 8%. Wzrost sprzedaży wody wystąpił w przypadku Inowrocławia - o 8,1% i Lubicza - o 2,5%.

Zaopatrzenie miasta w wodę zapewnione jest z pięciu źródeł:

- ujęcia powierzchniowego i stacji uzdatniania wody Drwęca,
- ujęcia infiltracyjnego Jedwabno,
- ujęcia wód gruntowych i stacji uzdatniania wody Mała Nieszawka,
- ujęcia wód gruntowych i stacji uzdatniania Wrzosa II,
- ujęcia wód gruntowych Czerniewice.

Podobnie jak w latach wcześniejszych, w 2013 r. Stacja Uzdatniania Wody "Drwęca-Jedwabno" funkcjonowała bez istotnych zakłóceń. Woda spełniała wszystkie wymagania jakościowe określone stosownymi przepisami. Od czerwca 2013 r. stacja pracowała w układzie sześciu eksploatowanych filtrów węglowych.

Woda uzdatniona z ujęcia „Mała Nieszawka” to produkt o bardzo wysokiej jakości, spełniający najbardziej rygorystyczne normy Unii Europejskiej. Po zakończonej realizacji projektu modernizacji stacji „Mała Nieszawka” istotnie zwiększyły się możliwości dostarczenia wody dla mieszkańców Torunia.

Toruńskie Wodociągi eksploatują również ujęcia wody:

- awaryjne ujęcie Nowe Bielany,
- studnia kredowa nr II (przy Elanie),
- studnie publiczne eksploatujące kredowy poziom wodonośny.

Wszystkie te ujęcia posiadają aktualne pozwolenia wodnoprawne. W 2013 roku spółka obsługiwała trzy ujęcia kredowe, z których pobrano łącznie 4,2 tys. m³ wody, tj. o 1,9 tys. m³ mniej niż w roku poprzednim. Jakość wody pozyskiwanej w 2013 roku z ujęć kredowych nie zawsze odpowiadała parametrom. Z tego powodu okresowo zamykano ujęcia i przeprowadzono dezynfekcje studni, elementów sieci i innych urządzeń podchlorynem sodu. Prace te tylko na krótki czas poprawiały parametry mikrobiologiczne uzdatnionej wody.

Tabl. 12. Produkcja wody

Stan w dniu 31 XII 2013 r.

Lata	Ogółem	Ujęcia				
		Drwęca	Jedwabno	Mała Nieszawka	Wrzosa II	Czerniewice
w tysiącach metrów sześciennych						
1990	39.123,0	33.909,8	144,8	3.762,8	1.305,6	-
1992	35.842,5	25.921,6	2.773,2	5.626,4	1.512,1	9,2
1994	32.727,8	18.355,5	5.099,8	7.228,3	2.006,7	37,5
1996	28.814,1	16.666,9	3.641,4	6.712,2	1.749,1	44,5
1998	24.989,6	14.161,6	2.619,2	6.412,1	1.723,9	72,8
2000	24.810,1	12.607,3	3.979,1	6.365,9	1.802,3	55,5
2002	21.011,3	11.103,8	2.361,6	5.748,8	1.728,6	68,5
2004	18.517,7	9.886,1	2.183,3	4.796,6	1.543,0	108,7
2005	17.717,2	7.944,3	2.249,5	5.799,3	1.592,4	131,7
2006	21.080,7	12.904,4	1.645,6	5.004,4	1.363,9	162,4
2007	18.080,5	8.557,6	2.638,8	5.182,4	1.564,9	136,8
2008	17.706,2	7.995,1	3.568,0	4.668,6	1.342,7	131,8
2009	17.059,7	7.724,6	3.231,7	4.558,9	1.416,6	127,9
2010	16.642,8	7.055,5	3.672,4	4.434,1	1.339,2	141,6
2011	15.321,1	6.324,3	3.236,1	4.063,6	1.561,0	136,1
2012	14.183,8	4.896,0	2.856,4	4.903,3	1.399,8	128,3
2013	13.072,5	4.001,8	2.835,3	5.173,7	950,8	110,9

Odprowadzanie ścieków

W 2013 roku odprowadzono 10.335 tys. m³ ścieków, co oznacza zmniejszenie o 244,7 tys. m³ w stosunku do roku 2012. W Toruniu spadek ilości ścieków odprowadzonych dotyczył gospodarstw domowych o 2,6% i przemysłu o 14,4%. Wzrost odnotowano wśród

pozostałych odbiorców o 5,2%. Więcej ścieków odprowadzono również z sąsiednich gmin: Łysomic o 7%, Złejwsi Wielkiej o 33,5% oraz Chełmży o 6,2%.

Ścieki komunalne dostarczane są do oczyszczalni kolektorem głównym o średnicy 1,8 m z przeważającą częścią miasta Torunia,

oraz dowożone z Torunia i okolic. Poza ściekami bytowo-gospodarczymi, do oczyszczalni dopływają wody infiltracyjne oraz część wód deszczowych z kanalizacji ogólnospławnej. W ujęciu łącz-

nie z wodami deszczowymi oraz infiltracyjnymi ilość oczyszczonych ścieków w roku sprawozdawczym była wyższa w porównaniu z 2012 rokiem o 1.832,2 tys. m³.

Tabl. 13. Ścieki odprowadzone według grup dostawców

Stan w dniu 31 XII 2013 r.

Lata	Ogółem	Grupa dostawców		
		mieszkalnictwo	przemysł	pozostali
w tysiącach metrów sześciennych				
1990	29.396,3	14.538,1	11.063,6	3.794,6
1992	27.023,0	15.803,8	8.166,4	3.052,8
1994	24.062,8	13.333,1	7.975,1	2.754,6
1996	21.108,1	11.248,2	7.355,9	2.504,0
1998	18.055,6	8.965,2	6.725,5	2.364,9
2000	16.362,2	8.067,8	6.362,0	1.932,4
2002	15.008,9	7.746,4	5.527,8	1.734,7
2003	14.778,8	7.602,9	5.651,6	1.524,3
2004	13.364,9	7.522,8	4.589,2	1.252,9
2005	12.328,2	6.955,8	3.894,1	1.478,3
2006	12.332,3	6.894,2	3.798,7	1.639,4
2007	11.902,0	6.795,7	3.569,3	1.537,0
2008	10.881,8	6.872,8	2.501,0	1.508,0
2009	10.277,8	6.985,8	1.861,1	1.430,9
2010	9.957,0	6.964,3	1.574,9	1.417,8
2011	9.592,9	6.775,9	1.405,2	1.411,8
2012	9672,0	6.697,7	1.540,9	1.433,4
2013	9.351,1	6.524,4	1.319,2	1.507,5

Mieszkalnictwo posiada największy udział w odprowadzaniu ścieków. W roku 2013 udział ten wyniósł 69,8% i był najwyższy w analizowanym okresie.

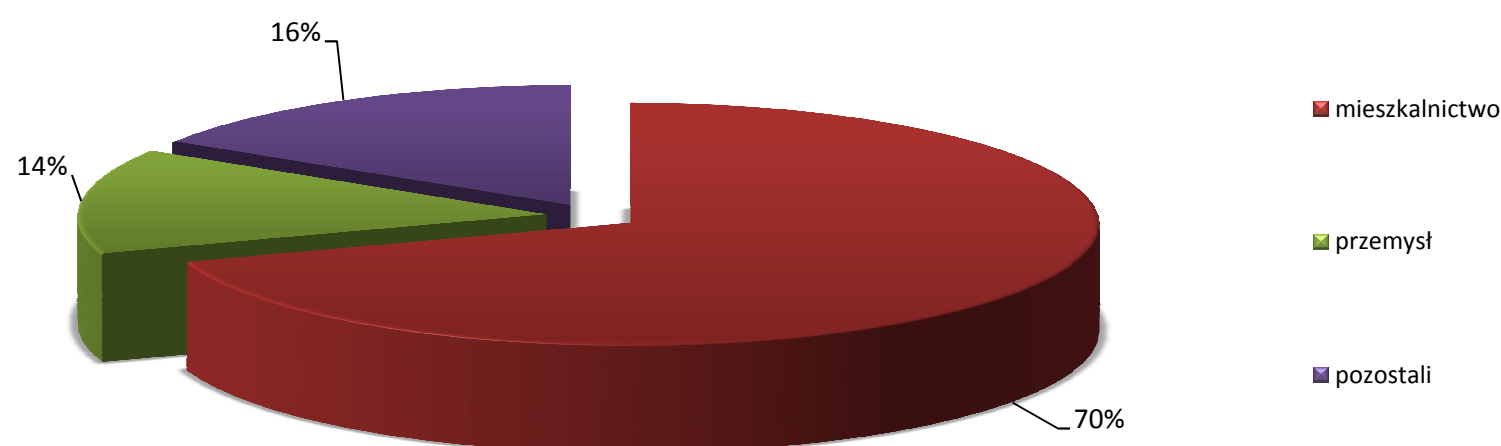
Miejska oczyszczalnia ścieków zlokalizowana jest przy Szosie Bydgoskiej w Toruniu. Jej maksymalna przepustowość – 90 tys. m³ na dobę (447 000 RLM) w pełni pokrywa zapotrzebowanie miasta i gmin ościennych. Jest to oczyszczalnia mechaniczno-biologiczno-chemiczna z podwyższoną wartością usuwania biogenów. Posiada automatyczny system sterowania procesami technologicznymi. Oczyszczalnia ponadto dysponuje układem przeróbki biogazu po-

chodzącej z fermentacji osadów powstających na oczyszczalni. Biogaz jako biopaliwo spalany jest w agregatach prądotwórczych celem uzyskania energii elektrycznej i ciepłej. Oczyszczalnia posiada również system zagospodarowania osadu pościekowego (suszenie i kompostowanie). Została ona oddana do użytku w 1998 roku.

Poza oczyszczalnią „Centralną” funkcjonuje - oczyszczalnia „Czerniewice” o przepustowości 553 m³ na dobę, pracująca w oparciu o technologię osadu czynnego, przewidziana do likwidacji w najbliższym czasie.

Rys. 11. Ścieki odprowadzone według grup dostawców

Stan w dniu 31 XII 2013 r.

Tabl. 14. Sieć gazowa, odbiorcy i zużycie gazu sieciowego w gospodarstwach domowych

Stan w dniu 31 XII 2013 r.

Wyszczególnienie	1990	1996	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012	2013
Sieć rozdzielcza w km (stan w dniu 31 XII)	232,6	274,1	293,0	322,5	332,2	325,0	353,9	383,1	400,4	404,3	408,8
Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych (stan w dniu 31 XII)	5.902	7.193	7.589	8.391	8.836	8.801	9.351	10.095	10.280	10.520	10.628
Odbiorcy gazu sieciowego	55.232	61.885	63.652	64.864	65.400	65.500	65.900	65.800	65.835	66.154	65.567
Zużycie gazu na 1 odbiorcę w m ³	820,0	1.024,1	354,0	321,6	345,2	342,4	324,3	350,5	323,8	346,9	314,7

Tabl. 15. Odbiorcy i zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych

Stan w dniu 31 XII 2013 r.

Wyszczególnienie	1990	1996	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012	2013
Odbiorcy (stan w dniu 31 XII)	60.392	65.554	73.315	75.600	76.500	76.600	80.300	81.700	82.599	82.741	83.236
Zużycie na 1 odbiorcę w kWh	1.891	1.706	1.758,7	1.746,0	1.846,9	1.884,1	1.854,3	1.869,9	1.764,1	1.584,3	1.6574,8
Zużycie na 1 mieszkańca w kWh	571,0	542,0	621,6	624,9	677,8	696,2	721,0	742,5	711,05	641,62	678,1

Tabl. 16. Komunikacja miejska

Stan w dniu 31 XII 2013 r.

Wyszczególnienie	1990	1996	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012	2013
Czynne trasy autobusowe w km	94	107	114	116	114	116	127	127	130	130	138
Czynne trasy tramwajowe w km	25	22	22	22	22	22	22	22	21	21	21
Tabor autobusowy	127	140	147	145	138	130	130	125	132	135	137
Tabor tramwajowy	68	56	56	55	55	55	55	55	55	55	55
Miejsca w autobusach	13.970	15.244	15.730	15.455	14.664	13.829	13.882	13.277	13.711	13.991	14.314
Miejsca w tramwajach	8.836	6.975	6.915	6.875	6.731	6.731	6.719	6.464	6.671	6.671	6.671

B. ZAOPATRZENIE W GAZ

Dostawy gazu na terenie miasta realizowane są przez Pomorską Spółkę Gazownictwa – Zakład Gazowniczy w Bydgoszczy – Rejon Dystrybucji Gazu w Toruniu, który rozprowadza gaz wysokometanowy „GZ-50”. Zdolność przesyłowa miejskiej sieci rozdzielczej ograniczona jest przepustowością istniejących dwóch stacji redukcyjno-przesyłowych I-go stopnia i wynosi 21.000 m³ gazu na godzinę. Największym odbiorcą gazu w mieście są gospodarstwa domowe.

Długość sieci gazowej w porównaniu z 1990 rokiem wzrosła o 176,2 km (tj. o 75,7%), natomiast liczba przyłączy zwiększyła się o 4.726 (tj. o 80,1%). Liczba odbiorców gazu sieciowego systematycznie rośnie. W stosunku do 1990 roku liczba odbiorców wzrosła o 10.335 (tj. o 18,7%). Odsetek ludności korzystających z sieci gazowej, według faktycznego miejsca zamieszkania wyniósł w 2013 roku - 83,4%. W analizowanym okresie roczne zużycie gazu na 1 odbiorcę ulegało znacznym wahaniom. W 2013 roku wyniosło 314,7 m³.

C. ZAOPATRZENIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ

Jednostką zaopatrującą miasto w energię elektryczną jest Koncern Energetyczny Energa SA Oddział w Toruniu (dawny Zakład Energetyczny Toruń SA). Obejmuje swym zasięgiem byłe województwo toruńskie i włocławskie o powierzchni 9.634,4 km².

Energetyka zawodowa nie posiada w Toruniu własnych źródeł energii elektrycznej i prąd dostarczany jest przede wszystkim z krajowego systemu elektroenergetycznego.

Ciągłe unowocześnianie infrastruktury elektroenergetycznej (ponad 25 tys. km linii i około 9 tys. stacji transformatorowych o napięciu do 110 kV, nowoczesne technologie w eksploatacji i budownictwie sieci) pozwala energetyce toruńskiej bezpiecznie, bez zakłóceń, w sposób przyjazny dla środowiska, dostarczać energię elektryczną klientom oraz poszerzać zakres świadczonych usług, zachowując przy tym ich najwyższą jakość.

W strukturze sprzedaży energii największy udział ma przemysł, a gospodarstwa domowe zajmują drugą pozycję.

Od 1990 roku liczba gospodarstw domowych korzystających z energii elektrycznej wzrosła o 38%, tj. o 22.844 odbiorców. Wielkość zużycia energii na 1 odbiorcę ulegała wahaniom i w 2013 roku wyniosła 1.6574,8 kWh. Zużycie energii elektrycznej w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2013 roku wzrosło nieznacznie w stosunku do zużycia w roku poprzednim (641,62 kWh) i wyniosło 678,1 kWh. Obie wielkości są niższe w porównaniu z wynikami ogólnymi dla polskich miast.

D. ZAOPATRZENIE W ENERGIĘ CIEPLNĄ

EDF Toruń to producent i dostawca ciepła do ponad 100 tys. mieszkańców Torunia oraz toruńskich przedsiębiorstw i instytucji. Dysponuje mocą cieplną 374,5 MWt, elektryczną 2,2 MW i jest właścicielem miejskiej sieci ciepłowniczej o długości ok. 230 km. EDF Toruń pokrywa 99% potrzeb miejskiej sieci ciepłowniczej, natomiast

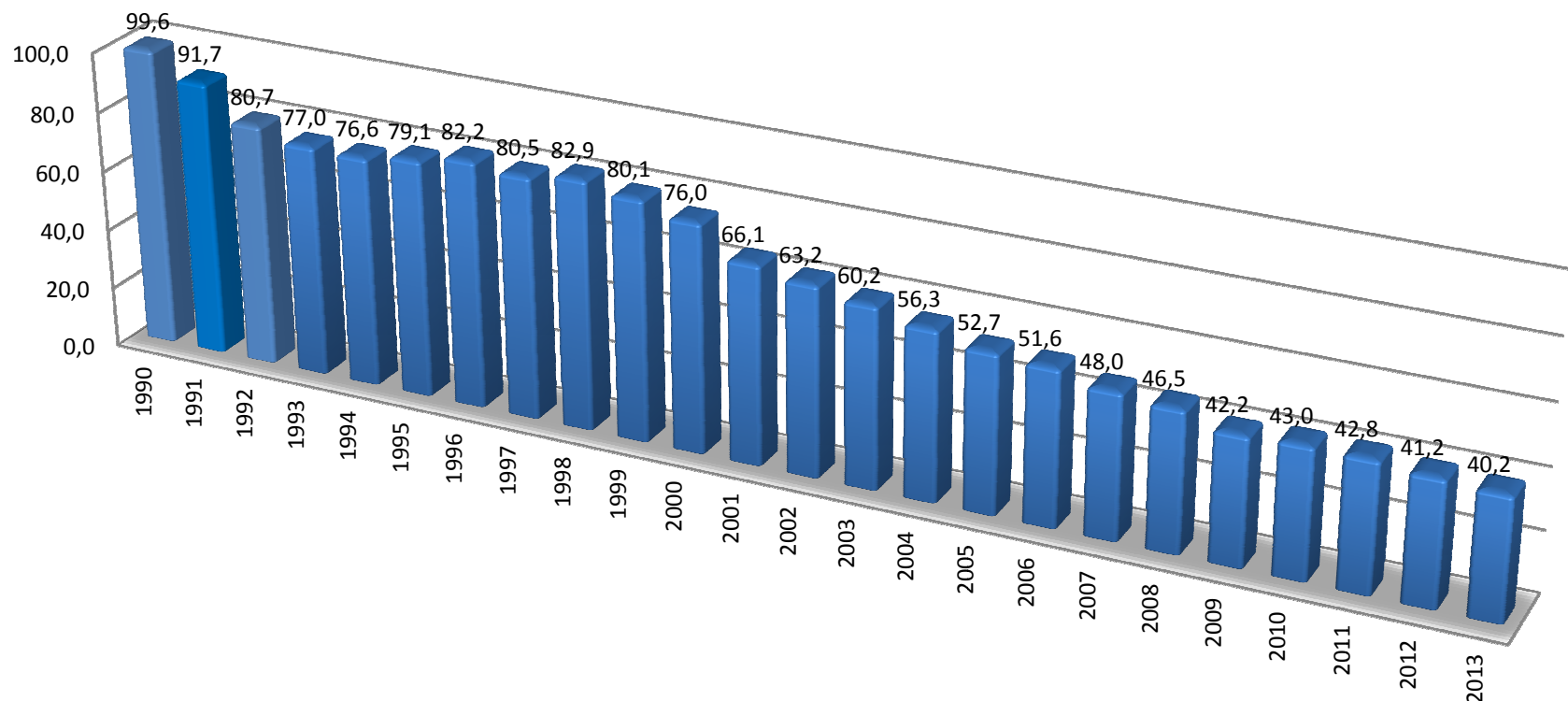
pozostałą część (ok. 1%) ciepła dostarcza Biogaz Inwestor Sp. z o. o., wykorzystując ciepło ze spalania biogazu uzyskanego z miejskiego wysypiska śmieci.

EDF Toruń należy do Grupy EDF. Grupa EDF posiada w Polsce 10% udziału w rynku energii elektrycznej, 15% w rynku ciepła sieciowego i zatrudnia 3300 pracowników w całym kraju. Grupa EDF jest też największym zagranicznym inwestorem w branży energetycznej. Sprzedaż ciepła jest działalnością regulowaną w zakresie cen ciepła. Ceny i stawki opłat, określone w taryfie dla ciepła, zatwierdzone są przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki. W 2013 roku EDF Toruń miała podpisane umowy z ok. 1200 klientów, a produkcja ciepła brutto wyniosła ok. 2.600 TJ. W 2013 roku spółka przyłączyła obiekty o łącznej mocy ok. 8,5 MW. EDF Toruń rozwija toruński rynek ciepła, przyłączając nowych odbiorców do miejskiej sieci ciepłowniczej, doskonaląc obsługę klienta, oferując szeroki pakiet usług okołoocielowniczych, gwarantujących kompleksową obsługę związaną z dostawą ciepła. Wdrożony w 2013 roku nowoczesny system telemetrii pozwala na zdalną regulację pracy węzłów cieplnych i stałe monitorowanie sieci ciepłowniczej, co zwiększa niezawodność i sprawność pracy sieci. EDF Toruń realizuje od 2010 r. projekt modernizacji sieci ciepłowniczej, mający na celu zwiększenie bezpieczeństwa i efektywności energetycznej dostaw ciepła i tym samym ograniczenie emisji CO₂. Projekt ten jest współfinansowany ze środków unijnych i dotyczy wymiany ponad 20 km najstarszych sieci kanałowych w Toruniu i budowy 44 węzłów indywidualnych w latach 2010 – 2014. O jakości pracy EDF Toruń świadczy certyfikowany system zarządzania zgodny z najwyższymi normami ISO 9001, ISO 14001 i PN-N-18001. Realizowany od 6 lat program „Zero emisji na Starówce” przyniósł efekt w postaci wymiernego zmniejszenia emisji pyłów, CO₂ oraz tlenków siarki i azotu. Miejski system ciepłowniczy to najbardziej ekologiczny sposób zabezpieczenia potrzeb cieplnych Miasta z uwagi na bezemisyjność ciepła sieciowego w miejscu przyłączenia do sieci. Emisja w miejscu wytwarzania (w źródle ciepła) podlega ostrym normom środowiskowym (Dyrektywa IED).

E. KOMUNIKACJA MIEJSKA

Jednostką realizującą zadania z zakresu komunikacji publicznej jest Miejski Zakład Komunikacji. Komunikacją miejską objętych jest około 83% dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych na terenie miasta. Dla ogólnej liczby dróg ulepszonych w mieście wskaźnik ten wynosi około 63%. Brak możliwości objęcia komunikacją publiczną innych ulic miasta wynika głównie z ich nieodpowiednich parametrów (wąskie jezdnie, brak miejsc na przystanki). Od 1990 roku odnotowano przyrost długości tras autobusowych o 44 km (tj. o 46,8%). W tym okresie objęto komunikacją autobusową prawie wszystkie ulice, których parametry pozwalają na kursowanie autobusów. Długość tras tramwajowych utrzymuje się od 1991 roku na niezmiennym poziomie.

Rys. 12. Przewozy pasażerów w latach 1990-2013
w mln osób

Ogólna liczba taboru pozostaje na niemal niezmiennym poziomie, mimo zakupu nowych jednostek (autobusów). Zjawisko to spowodowane jest zużyciem już istniejących jednostek. W porównaniu z 1990 rokiem liczba miejsc spadła o 1.821, tj. o 8%. Główną przyczyną spadku jest zmniejszenie taboru tramwajowego. Średni wiek taboru autobusowego wynosi 9,4 roku, tramwajowego 30,3 lat.

Od roku 1990 znacząco spada liczba osób korzystających z komunikacji miejskiej. Pod koniec lat dziewięćdziesiątych XX wieku liczba przewozów przekraczała 80 milionów pasażerów rocznie. W 2013 roku wyniosła około 40,2 mln pasażerów, ponad połowę mniej niż w roku 1990.

F. ODPADY

Jednostką odpowiedzialną za odbiór i zagospodarowanie odpadów oraz utrzymanie czystości jest głównie Miejskie Przedsiębiorstwo Oczyszczania Sp. z o.o. Pomimo, iż na toruńskim rynku funkcjonuje ponad 20 podmiotów prowadzące działalność w zakresie odbioru odpadów, ich skala świadczonych usług znacząco odbiega od MPO. Spółka poza odbiorem odpadów jest właścicielem i zarządzającym funkcjonującym od 2009 roku Zakładem Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych (ZUOK) w Toruniu, który posiada status Regionalnej Instalacji Przetwarzania odpadów Komunalnych. ZUOK jest nowoczesnym, kompleksowym obiektem przetwarzania odpadów komunalnych, a główne jego elementy to: sortownia odpadów zbieranych selektywnie oraz zmieszanych odpadów komunalnych, dwie kompostownie bioodpadów, instalacja do biologicznej stabilizacji frakcji organicznej wydzielonej ze zmieszanych odpadów komunalnych oraz składowisko odpadów.

Ilość odpadów przyjętych do Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych w 2013 roku wyniosła 120 407 Mg (o blisko 8 % więcej niż w 2012 r.). Wśród dostarczanych odpadów dominują zmieszane odpady komunalne, odpady surowcowe (papier, tworzywa, szkło, metale), bioodpady czyli odpady zielone i kuchenne z gospodarstw domowych oraz zbliżone do nich składem i właściwościami z obiektów handlowych, usługowych, produkcyjnych oraz użyteczności publicznej, a także odpady budowlane, wielkogabarytowe, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny oraz odpady niebezpieczne.

Obecnie w ZUOK przetwarzanych jest 100 % zmieszanych odpadów komunalnych zebranych z terenu miasta, które po unieszkodliwieniu w instalacji mechaniczno-biologicznego przetwarzania, kierowane są na składowisko. Ilość składowanych odpadów z roku na rok systematycznie maleje, w 2013 r. wyniosła 57 426 Mg, co oznacza ponad 18 % spadek w stosunku do 2012 r. Mg.

Już od ponad 20 lat na terenie miasta prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów komunalnych, która obecnie obejmuje następujące frakcje: papier, tworzywa sztuczne, metale, szkło, opakowania wielomateriałowe, bioodpady w postaci odpadów zielonych i odpadów kuchennych oraz odpady zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, meble i inne odpady wielkogabarytowe, odpady budowlane i rozbiórkowe, opony, baterie, leki, chemikalia.

Selektywna zbiórka odpadów, w wyniku rosnącej świadomości ekologicznej społeczeństwa i rosnących opłat za odbiór odpadów komunalnych zmieszanych, rokrocznie rośnie – w 2012 roku uzyskano wzrost ilości zebranych odpadów o ponad 14 % w porównaniu z rokiem poprzednim.

Tabl. 17. Selektywna zbiórka nieczystości

Stan w dniu 31 XII 2013 r.

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013
	Mg			
Odpady suche (papier, tworzywa sztuczne, metale)	3.775	3.930	4.285	4.974
Szkło	952	1.136	1.230	1.578
Odpady mokre (bioodpady)	4.142	4.300	4.435	4.836
Razem	8.869	9.366	9.950	11.388

G. TRANSPORT

System transportowy jest jednym z podstawowych czynników warunkujących sprawne funkcjonowanie oraz możliwości rozwoju miasta. Jednostką zajmującą się nadzorem nad stanem i funkcjonowaniem miejskiej sieci drogowo-ulicznej jest Miejski Zarząd Dróg.

Ustawa z dnia 13 października 1998 roku - Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną (Dz. U. Nr 133) wprowadziła od 1 stycznia 1999 roku podział dróg na krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne.

Przez Toruń przebiega Transeuropejski Korytarz Transportowy (tzw. VI korytarz TINA) biegnący z Gdańska do Cieszyna i dalej przez

Słowację i Czechy na Bałkany. W korytarzu tym biegnie droga krajowa Nr 1.

Pozostałe drogi krajowe posiadają następujące numery i przebiegi:

Nr S10 – Droga ekspresowa Szczecin-Toruń-Warszawa - od węzła autostradowego „Lubicz” przez węzeł „Czerniewice”, tzw. trasą poligonową do Małej Nieszawki i dalej do Bydgoszczy przez Przyłubie.

Nr 15 – Wrocław-Toruń-Olsztyn - od ul. Gniewkowskiej przez Most Piłsudskiego do ulicy Olsztyńskiej.

Nr 80 – łącząca Toruń z Bydgoszczą po prawej stronie Wisły - od Szosy Bydgoskiej do węzła autostradowego „Lubicz”.

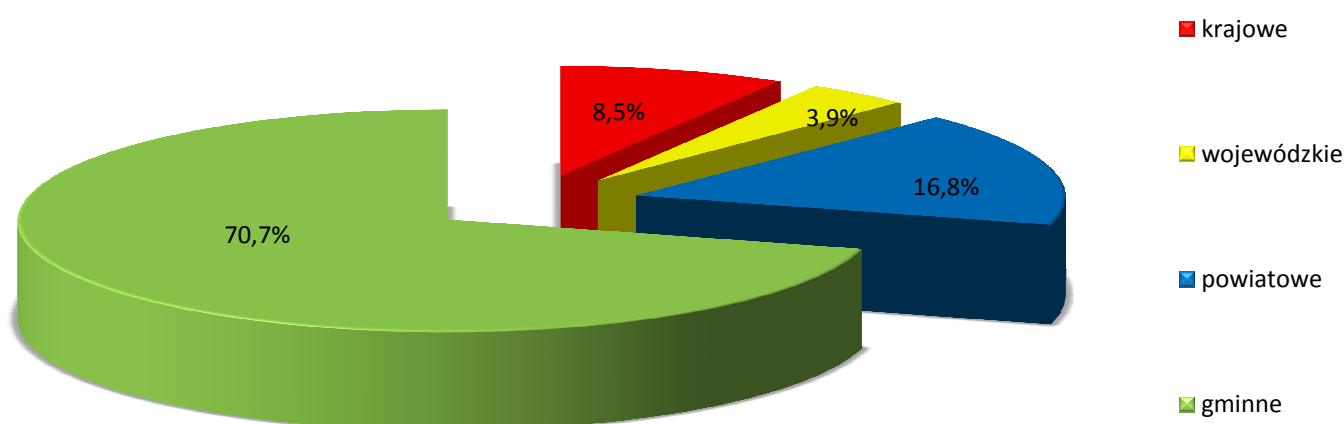
Tabl. 18. Sieć drogowo-uliczna

Stan w dniu 31 XII 2013 r.

Wyszczególnienie	1999	2001	2003	2005	2007	2009	2010	2011	2012	2013
Ogółem w km	344,2	397,4	430,2	440,8	454,2	453,3	461,3	455,3	461,3	461,0
Drogi krajowe w km	41,5	39,2	39,3	39,3	39,3	39,3	39,3	39,3	39,3	39,4
Drogi wojewódzkie w km	13,9	18,3	18,3	18,2	18,2	18,2	18,2	18,2	18,2	17,9
Drogi powiatowe w km	71,6	71,5	75,1	75,1	75,1	76,3	77,7	79,0	77,7	77,6
Drogi gminne w km	217,2	268,6	297,5	308,1	321,5	319,4	326,1	318,8	326,1	326,1

Rys. 13. Drogi na terenie Gminy Miasta Toruń

Stan w dniu 31 XII 2013 r.

Od 2003 dokonano zgodnie z pismem z MZD korekty długości dróg wojewódzkich z 18,3 na 18,2. Według sprawozdania do Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad na dzień 31.12.2013 r. długość dróg krajowych na terenie Torunia wynosi 17,9 km. Drogi krajowe oraz wojewódzkie i powiatowe posiadają nawierzchnię bitumiczną. Drogi gminne są utwardzone w około 60%.

Na koniec 2013 roku zarejestrowanych było 114.581 pojazdów, w tym 89.802 osobowych. Liczba samochodów osobowych wzrosła od 1990 roku ponad trzykrotnie (o 65.456 pojazdy). W porównaniu do roku poprzedniego liczba pojazdów osobowych wzrosła o 2284 (tj. 2,61%).

W ramach realizacji Programu komunikacji rowerowej na lata 2007-2015 oraz w ramach inwestycji drogowych rozbudowywana jest w Toruniu infrastruktura rowerowa. Długość dróg rowerowych i ciągów pieszo-rowerowych na koniec roku 2013 wynosiła 78,7 km. i w porównaniu z rokiem poprzednim wzrosła o 11,5 km.

Przez miasto przebiegają linie kolejowe w czterech kierunkach: Kutno – Piła, Poznań - Skandawa. Stacją obsługującą ten czterokierunkowy ruch jest Toruń Główny. Obie linie są liniami pierwszorzędowymi, dwutorowymi i zelektryfikowanymi. Część transportu kolejowego obsługiwana jest również przez stację Toruń Wschodni.

Jednym z kluczowych problemów infrastrukturalnych Torunia jest system transportowy warunkujący sprawne funkcjonowanie oraz możliwości rozwoju miasta. Najistotniejszymi mankamentami dzisiejszego układu komunikacyjnego Torunia są:

- wyczerpywanie się przepustowości jedynej drogowej przeprawy mostowej przez Wisłę tj. mostu im. Józefa Piłsudskiego,
- mały udział ulic dwujezdniowych,
- niewystarczająca sieć ulic związanych z trasami wylotowymi.

W związku z powyższym za priorytetowe uznano inwestycje poprawiające ten stan. Szereg przedsięwzięć zrealizowanych w 2012 r.

usprawniło istotnie poruszanie się po mieście i to zarówno kierowcom samochodów, rowerzystom i pieszym. Szczególnie ważnymi inwestycjami były zakończone przebudowy odcinków ulic: Polnej, M. Skłodowskiej – Curie, Gen. J. Bema, Turystycznej oraz przebudowa skrzyżowania na Pl. prof. A. Hoffmanna i skrzyżowania Kościuszki – Grudziądzka.

Poza tym ukończono przebudowę odcinków ulic: Nieszawskiej, Okrężnej oraz budowę Trasy Średnicowej na odcinku od ul. Grudziądzkiej do ul. Szosa Chełmińska. Ukończono budowę mostu drogowego przez Wisłę. Nowa przeprawa ma 540 metrów długości o konstrukcji stalowej, łukowej z podwieszonym pomostem, z jedną podporą w nurcie rzeki. Oprócz mostu powstał wiadukt nad linią kolejową, tunel pod Placem Daszyńskiego, podziemne przejście dla pieszych w rejonie ulicy Rypińskiej oraz estakada. Kolejny ważny element systemu komunikacji drogowej Torunia to Trasa Staromostowa. Zrealizowano północną część tej trasy na odcinku od ul. Polnej do granicy miasta. Inwestycja ta stanowiła jednocześnie połączenie z przebudowaną drogą wojewódzką nr 553 między Toruniem a Unisławiem. Południowa część Trasy Staromostowej jest w trakcie przygotowania projektowego i przy współudziale z Generalną Dyрекcją Dróg i Autostrad będzie skomunikowana z drogą ekspresową S-10.

Istotnym elementem komunikacji jest transport zbiorowy. Dąży się do sytuacji, w której transport zbiorowy będzie sprawnie funkcjonował, będzie atrakcyjnym środkiem podróżowania, a przez to poprawiał stan bezpieczeństwa w transporcie drogowym i optymalizował rozkładu ruchu z preferencją dla transportu zbiorowego. Podejmuje się przedsięwzięcia takie jak: budowa systemu zarządzania ruchem drogowym, przebudowa systemu sygnalizacji świetlnej (uwzględniającego priorytet dla komunikacji tramwajowej) oraz modernizacja przystanków tramwajowych dla potrzeb obsługi osób niepełnosprawnych, optymalizacja transportu lokalnego i przeciwdziałanie zmniejszającej się liczbie osób korzystających ze środków komunikacji publicznej. Ważnymi elementami tych działań są ukończone prace nad systemem informacji pasażerskiej w czasie rzeczywistym oraz budowa trasy tramwajowej do Uniwersytetu Mikołaja Kopernika (Kampusu Bielańskiego). Szansą dla regionu jest realizacja projektu „Szybkiej Kolei Metropolitalnej w Bydgosko – toruńskim obszarze metropolitalnym BiT-City”. Zbliżając do siebie Toruń i Bydgoszcz, stanie się on nie tylko sposobem na szybkie i wygodne podróżowanie, ale przede wszystkim stanowić będzie fundament rozwoju społeczno-gospodarczego naszego regionu.

MIESZKANIA

1. Tablice działu opracowano na podstawie danych z Urzędu Statystycznego w Toruniu oraz Zakładu Gospodarki Mieszkaniowej.
2. Prezentowane dane - jeśli nie zaznaczono inaczej – dotyczą miasta Torunia
3. Informacje o zasobach mieszkaniowych (Tabl. 20) i mieszkaniach oddanych do użytku dotyczą mieszkań w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych. Nie obejmują one lokali zbiorowego zamieszkania (np. hoteli pracowniczych, domów studenckich, internatów, domów opieki społecznej) oraz pomieszczeń nieprzeznaczonych na cele mieszkalne, a okresowo zamieszkałych (np. pomieszczenia inwentarskie, piwnice, barakowozy, statki, wagony).
4. Mieszkanie jest to lokal składający się z jednej lub kilku izb łącznie z pomieszczeniami pomocniczymi, wybudowany lub przebudowany dla celów mieszkalnych dla jednej rodziny, konstrukcyjnie wydzielony trwałymi ścianami w obrębie budynku, do którego to lokalu prowadzi niezależne wejście z klatki schodowej, ogólnego korytarza, wspólnej sieni, bądź bezpośrednio z ulicy, podwórza lub ogrodu.

5. Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to łączna powierzchnia pokoi, kuchni, przedpokoi, łazienek i wszystkich innych pomieszczeń wchodzących w skład mieszkania.
6. Dane o mieszkaniach oddanych do użytku (Tabl. 21) dotyczą mieszkań w budynkach nowo wybudowanych i rozbudowanych oraz uzyskanych w wyniku adaptacji inwestycyjnej. Jako kryterium opracowania informacji przyjęto przynależność organizacyjną inwestora, a nie właściciela lub użytkownika.

Zasoby mieszkaniowe

Według stanu na 31 grudnia 2013 roku zasób mieszkaniowy Torunia stanowiło 85.727 mieszkań. Do 2003 roku ponad 50% zasobów mieszkaniowych stanowiły mieszkania spółdzielcze. Od roku 2004 zmieniono sposób agregacji danych zliczając razem wszystkie ich rodzaje poza indywidualnymi.

Tempo przyrostu zasobów mieszkaniowych jest słabe. W stosunku do 1990 roku liczba mieszkań wzrosła o 25.670 (tj. o 42,74%). Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania utrzymuje się w ostatnich latach na zbliżonym poziomie – w 2013 r. 58,6 m².

Tabl. 19. Zasoby mieszkaniowe zamieszkane
Stan w dniu 31 XII 2013 r.

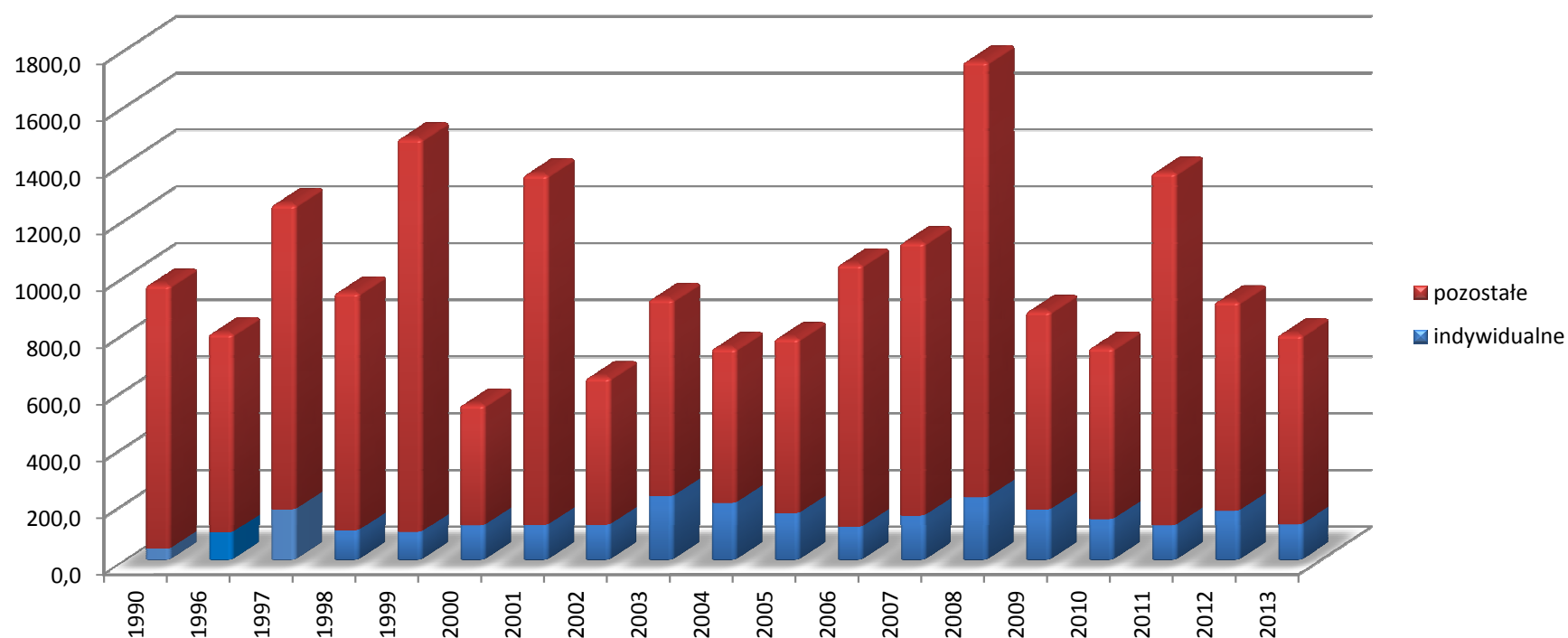
Lata	Mieszkania	Ludność w mieszkaniach	Przeciętna liczba osób w mieszkaniu	Przeciętna pow. użytkowa mieszkania w m ²
1990	60.057	193.118	3,22	52,5
1996	66.763	195.889	2,93	53,7
2000	70.820	195.127	2,76	54,3
2002	74.780	206.638	2,76	56,7
2004	76.351	208.278	2,73	57,0
2006	78.065	207.190	2,65	57,2
2008	80.901	206.013	2,55	57,5
2009	81.778	205.718	2,52	57,7
2010	82.526	205.312	2,49	58,0
2011	83.500	b.d.	b.d.	57,2
2012	84.966	b.d.	b.d.	58,5
2013	85.727	b.d.	b.d.	58,6

Mieszkania oddane do użytku

Liczba mieszkań oddawanych do użytku w latach 1990-2013 ulegała wahaniom. Po rekordowym 2008 roku w kolejnym oddano do użytku ponad połowę mniej mieszkań. Rok 2013 z kolei przyniósł

spadek liczby oddanych mieszkań w stosunku do roku poprzedniego o 12,84 %. Na przestrzeni lat wzrósł udział budownictwa indywidualnego – z 4,02% w roku 1990 do 16% w roku 2013.

Rys. 14. Mieszkania oddane do użytku według inwestorów w latach 1996-2013

Tabl. 20. Mieszkania oddane do użytku według inwestorów

Stan w dniu 31 XII 2013 r

Lata	Ogółem	Budownictwo				
		indywidualne	spółdzielcze	społeczne czynszowe	komunalne	Inne
1990	969	39	894	-	22	X
1996	798	97	352	-	-	349
2000	547	122	77	90	-	258
2002	643	124	137	168	10	204
2004	746	201		545		
2006	1.041	117		924		
2008	1.757	221		1.536		
2009	877	177		700		
2010	748	144		604		
2011	1.365	122		1.243		
2012	911	173		738		
2013	794	125		669		

W celu zaspokojenia rosnących potrzeb mieszkaniowych Rada Miasta Torunia w 1996 roku podjęła decyzję o utworzeniu przez Gminę Toruńskiego Towarzystwa Budownictwa Społecznego Spółka z o.o. Towarzystwo rozpoczęło działalność w czerwcu 1997 roku, a przedmiotem jego działania jest budowa domów mieszkalnych i ich eksploatacja na zasadach najmu.

TTBS realizuje budownictwo mieszkaniowe o umiarkowanych czynszach, skierowane do osób średnio zarabiających. W swej działalności inwestycyjnej preferuje rozwiązania zapewniające umiarkowane koszty budowy i eksploatacji zasobu mieszkaniowego przy zachowaniu środowiska przyjaznego człowiekowi. Toruńskie TBS realizuje politykę mieszkaniową Gminy. Do końca 2013 roku Toruńskie TBS zarządzało 1311 mieszkaniami wynajmowanymi i 90 mieszkaniami sprzedanymi, z tego wybudowanymi przez TTBS 1.331 mieszkaniami. W ilości 1.311 mieszkań znajdowały się mieszkania wynajęte: 78 mieszkań w Chełmży, 150 mieszkań w Lubiczu i 1.083 mieszkania w Toruniu. Mieszkania sprzedane (90) znajdują się w Toruniu 83 mieszkania i w Chełmży 7 mieszkań. W ilości 1.331 mieszkań wybudowanych przez TBS znajdowało się 85 mieszkań w Chełmży, 150 mieszkań w Lubiczu oraz 1.096 mieszkań w Toruniu. 70 mieszkań w Toruniu zostało wniesionych do Spółki przez Miasto. W 2013 roku TTBS oddało do użytku 22 mieszkania w Chełmży przez Spółkę. Budynki należące do TTBS znajdują się w różnych dzielnicach Torunia, a także w Lubiczu i w Chełmży. Większość budynków zlokalizowana jest na dużych osiedlach mieszkaniowych: Solanki, Winnica, Olsztyńska, Lubicz, Gerwazego. Do końca lipca 2014 r. TTBS oddało do użytku 126 mieszkań w Toruniu, z tego 78 przy ul. Szczecińskiej i 48 przy Armii Ludowej.

Obecnie TTBS realizuje projekty, dzięki którym planuje oddać do użytku kolejne 203 mieszkania w Toruniu. Na terenie Jar-u 146 mieszkań, z tego 90 mieszkań planowanych jest do zasiedlenia we wrześniu 2015 r., zaś pozostałe 56 mieszkań Spółka planuje przekazać do zasiedlenia w pierwszym półroczu 2016 roku. Przy ul. Armii Ludowej 57 mieszkań, planowane ich zasiedlenie nastąpić ma w lipcu 2015 r.

Zasoby komunalne

Jednostką zarządzającą w imieniu Gminy całością substancji mieszkaniowej w budynkach stanowiących własność komunalną, a od 1995 roku stanowiących także własność wspólnot mieszkaniowych, jest Zakład Gospodarki Mieszkaniowej. ZGM zarządza tylko tymi wspólnotami mieszkaniowymi, w których Gmina posiada swoje zasoby. Zarządzanie nieruchomościami Gminy Toruń oraz nieruchomościami stanowiącymi własność wspólnot mieszkaniowych odbywa się przez terenowe Biura Obsługi Mieszkańców. Aktualnie na terenie miasta działają trzy BOM-y.

Od roku 1995, tj. od czasu wejścia w życie ustawy o własności lokali, zarządzane zasoby dzieli się na własność Gminy i własność wspólnot mieszkaniowych. Od 1990 roku odnotowano spadek o 337 (tj. o 36,5 %) liczby budynków administrowanych przez BOM. W 1996 roku budynki będące własnością wspólnot mieszkaniowych, którymi zarządza BOM stanowiły 31,9% ogółu budynków. W 2013 roku udział ten wyniósł 42%

W latach 1990-2010 ilość lokali mieszkalnych administrowanych przez ZGM spadła. Jednak w ostatnim okresie utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Udział lokali mieszkalnych stanowiących własność Gminy w ogólnej liczbie lokali administrowanych przez BOM wynosił w 1996 roku 87,8%, a w roku 2011 spadł do 70,9%.

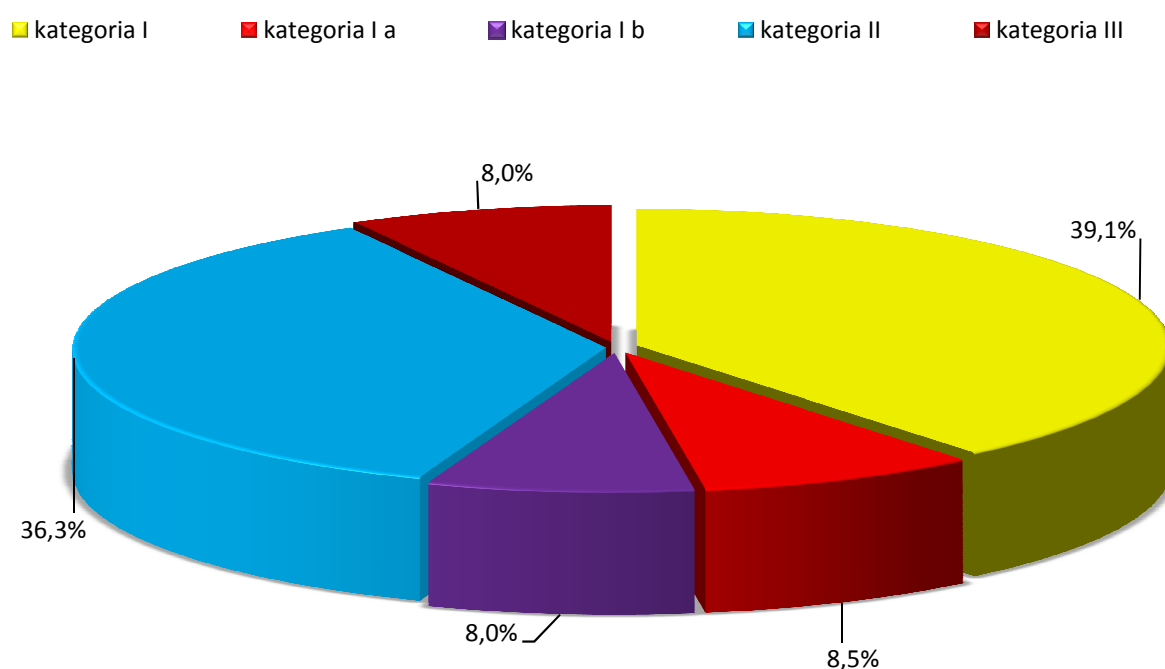
W roku 2013 ZGM pozyskał 34 lokale, w tym:

- 30 lokali mieszkalnych oraz 10 socjalnych przy ul. Andersa 79,
- 1 lokal mieszkalny przy ul. Szosa Chełmińska 159,
- 1 lokal mieszkalny przy ul. Bema 38,
- 1 lokal mieszkalny przy ul. Suleckiego 2b,
- 3 lokale mieszkalne przy ul. Małe Garbary 5.

W 1996 roku udział powierzchni mieszkań komunalnych w stosunku do ogólnej powierzchni mieszkań administrowanych przez ZGM wyniósł 87,8%. W 2013 roku udział ten spadł do 71%.

Największy odsetek (39,1%) powierzchni mieszkaniowej stanowiącej własność Gminy znajduje się w budynkach kategorii I - budynki konstrukcyjnie trwałe wybudowane po 1 stycznia 1961 roku. Zbliżony udział (36,3%) ma również powierzchnia mieszkalna kategorii II (budynki o konstrukcji mieszanej (stropy drewniane, ściany murowane).

Rys. 15. Zasoby komunalne według kategorii
Stan w dniu 31 XII 2013 r.

Tabl. 21. Zasoby komunalne
Stan w dniu 31 XII 2013 r.

Wyszczególnienie	1990	1992	1994	1996	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012	2013
Budynki	923	928	895	889	859	839	791	779	751	734	687	669	586
Budynki wspólnot mieszkaniowych				284	327	323	316	304	294	282	276	258	246
Budynki komunalne				605	532	516	490	486	457	452	411	411	340
Lokale mieszkalne	9.307	9.480	9.296	9.285	9.491	9.445	8.513	8.655	8.978	8.842	8.657	8.451	8.223
Lokale wspólnot mieszkaniowych				1.133	2.609	2.815	2.688	2.689	2.794	2.723	2.610	2.461	2.380
Lokale komunalne				8.152	6.882	6.630	6.298	5.744	6.184	6.119	6.047	5.990	5.843
Pow. użytkowa mieszkań w m ² :	424.758	428.342	422.279	436.208	426.948	437.298	384.953	392.002	413.924	421.911,91	414.747	398.38	387.637
Powierzchnia mieszkań wspólnot mieszkaniowych				72.228	129.871	138.854	136.980	139.049	138.386	146.400,43	141.138	127.428	124.797
Powierzchnia mieszkań komunalnych				363.980	297.077	298.444	247.972	252.952	275.538	275.511,48	273.608	270.958	262.840
Kategoria I	121.142	128.627	131.845	112.834	79.716	73.283	80.487	79.716	82.661	92.432	98.918	100.749	102.824
Kategoria I a	68.588	68.588	68.588	58.236	29.719	23.809	26.707	29.719	24.440	22.754	22.754	21.311	22.320
Kategoria I b	43.763	41.222	41.044	36.398	25.326	27.495	23.573	25.326	27.389	25.903	26.263	24.820	21.114
Kategoria II	135.536	131.919	126.296	105.555	94.402	106.060	119.070	94.402	112.199	110.249	99.276	99.125	95.462
Kategoria III	55.729	57.986	54.506	50.957	17.829	23.305	27.224	17.829	28.849	27.952	26.397	24.953	21.120

* z uwagi na dokładne określenie poszczególnych kategorii w roku 2002 nastąpiły przesunięcia przynależnych powierzchni w stosunku do lat ubiegłych.

PRZEMYSŁ

1. Tablice działu opracowano na podstawie danych z Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy.
2. Prezentowane dane - jeśli nie zaznaczono inaczej - dotyczą miasta Torunia.
3. Informacje działu dotyczą działalności podmiotów gospodarczych zaliczonych do sekcji PKD Przemysł (sekcje: Górnictwo i wydobywanie; Przetwórstwo przemysłowe; wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją), w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

4. Produkcja sprzedana dotyczy całokształtu działalności podmiotu gospodarczego, tj. zarówno działalności przemysłowej jak i nieprzemysłowej. Produkcja sprzedana przemysłu obejmuje: wartość sprzedanych wyrobów gotowych (niezależnie od tego czy otrzymano za nie należne opłaty), półfabrykatów i części własnej produkcji; wartość robót i usług świadczonych odpłatnie zarówno przemysłowych jak i nieprzemysłowych; zryczałtowaną odpłatność agenta w przypadku zawarcia umowy na warunkach zlecenia; pełne przychody agenta w przypadku zawarcia umowy agencyjnej.
5. Dane o zatrudnieniu i wynagrodzeniu obejmują zatrudnionych na podstawie stosunku pracy w pełnym oraz niepełnym wymiarze czasu pracy, po przeliczeniu na pełne etaty, w jednostkach, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

Tabl. 22. Przemysł: produkcja sprzedana, zatrudnienie i wynagrodzenia

Stan w dniu 31 XII 2013 r

Lata	Produkcja sprzedana tys. złotych (ceny bieżące)	Przeciętne zatrudnienie	Przeciętne wynagrodzenie miesięczne brutto w złotych
1993	912.067,1		
1996	2.111.125,9	26.703	885
2000	2.934.283,7	23.889	1.835
2002	3.021.976,7	22.887	1.979
2004	5.201.887,4	26.640	2.206
2006	4.150.156,6	21.634	2.489
2008	4.290.002,2	19.695	2.913
2009	4.176.313,5	16.447	3.035
2010	4.360.264,4	17.087	3.041
2011	5.072.647,0	15.937	3.266
2012	5.498.024,1	15.525	3.408
2013	5.431.372,4	14.587	3.633

Tabl. 23. Przetwórstwo przemysłowe: produkcja sprzedana, zatrudnienie i wynagrodzenia

Stan w dniu 31 XII 2013 r.

Lata	Produkcja sprzedana tys. złotych (ceny bieżące)	Przeciętne zatrudnienie	Przeciętne wynagrodzenie miesięczne brutto w złotych
1993	873.637,8		
1996	1.856.503,2	24.323	853
2000	2.600.793,8	21.498	1.777
2002	2.584.592,3	20.379	1.882
2004	4.514.308,7	24.203	2.128
2006	3.945.652,8	20.605	2.460
2008	4.063.695,8	18.833	2.885
2009	3.881.817,8	15.007	3.014
2010	4.045.565,9	15.418	3.026
2011	4.749.520,6	14.320	3.245
2012	5.171.574,7	14.140	3.383
2013	5.070.773,4	13.289	3.616

Produkcja sprzedana

W związku ze zmianą sposobu agregacji danych nie ma możliwości porównania danych od roku 2003 z latami wcześniejszymi. Ponadto z uwagi na przekształcenia w sektorze energetycznym dane od roku 2005 również są nieporównywalne z poprzednimi.

W roku 2013 produkcja sprzedana przemysłu (w cenach bieżących) spadła w porównaniu do roku 2012 o 66.651,7 zł, tj. o 1,2%. Dla produkcji sprzedanej sekcji przetwórstwo przemysłowe nastąpił również spadek wartości o 100.801,3 tys. złotych (1,9%).

Udział sekcji przetwórstwo przemysłowe w wartości produkcji sprzedanej przemysłu ulegał nieznacznym wahaniom – w 2012 roku udział ten wyniósł 93%. W ramach tej sekcji największą wartość pro-

dukcji sprzedanej odnotowuje się w podsekcji produkcja artykułów spożywczych i napojów (56%).

Liczba osób zatrudnionych w przemyśle ulega wahaniom. W 2013 roku w stosunku do roku 2012 odnotowano spadek zatrudnienia o 938 osób (tj. o 6%). W sekcji przetwórstwo przemysłowe nastąpił spadek zatrudnienia w porównaniu do 2012 r. o 851 osób (tj. 6%).

W 2013 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (bez wypłat z zysku) w przemyśle wyniosło 3.633 zł. W sekcji produkcja artykułów spożywczych było ono najwyższe i wyniosło 5.089,38 zł.

BUDOWNICTWO

1. Tablice działu opracowano na podstawie danych z Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy.
2. Prezentowane dane - jeśli nie zaznaczono inaczej - dotyczą miasta Torunia
3. Informacje działu dotyczą działalności podmiotów gospodarczych zaliczonych do sekcji PKD Budownictwo, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
4. Do produkcji podstawowej zaliczono wykonywane na terenie kraju roboty budowlano-montażowe w zakresie inwestycji, remontów,

konserwacji, budownictwa tymczasowego na placach budów. Wartość robót produkcji podstawowej obejmuje produkcję własną, tj. wykonaną siłami własnymi jednostki.

5. Dane o zatrudnieniu i wynagrodzeniu dotyczą pracowników pełnozatrudnionych (łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo) oraz niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełne etaty, w jednostkach, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. Dane nie obejmują uczniów.

Tabl. 24. Produkcja budowlano-montażowa, zatrudnienie i wynagrodzenia w budownictwie

Stan w dniu 31 XII 2013 r.

Lata	Produkcja budowlano-montażowa tys. złotych (ceny bieżące)	Przeciętne zatrudnienie	Przeciętne wynagrodzenie miesięczne brutto w złotych
1993	63.369,0	3.891	314
1996	130.903,3	2.674	743
2000	426.604,0	4.128	1.730
2001	389.628,1	4.183	1.752
2002	254.076,3	3.028	1.836
2004	236.093,2	2.593	1.796
2006	432.734,6	2.993	1.981
2008	619.767,0	3.652	2.902
2009	482.205,6	3.741	2.744
2010	549.848,2	3.852	2.667
2011	582.714,3	3.986	3.062
2012	670.168,5	3.880	3.270
2013	701.585,2	3.631	3.496

Produkcja budowlano-montażowa

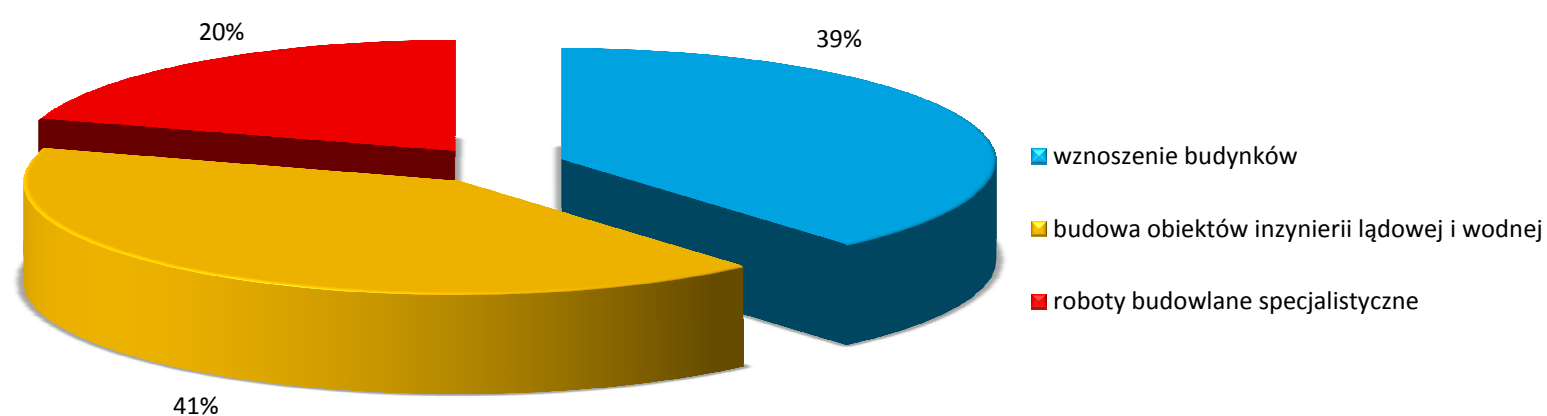
W 2013 roku produkcja budowlano-montażowa zwiększyła się w porównaniu z rokiem poprzednim o 31.416,7 tys. złotych, tj. 1%. W strukturze produkcji dominowały roboty związanych z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej, których wartość wyniosła 288179,8 tys. zł (wzrost do 2012 r. o 20,4%).

Wartość robót budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków wyniosła 271099,7 tys. zł (nastąpił spadek w stosunku do roku poprzedniego o 13,8%).

Pozostałą wartość tj. 142305,7 tys. zł stanowiły roboty budowlane specjalistyczne (wzrost do roku ubiegłego o 22,6%).

Rys. 16. Produkcja budowlano-montażowa wg grup PKD

Stan w dniu 31 XII 2013 r.

Zatrudnienie i wynagrodzenia

Od roku 1993 dwukrotnie mieliśmy do czynienia z istotnymi spadkami zatrudnienia w przedsiębiorstwach budowlanych (w latach 1993-95 i 2002-2003). Od tego czasu zatrudnienie nieprzerwanie rośnie. W 2013 roku było o 6,4% niższe niż w poprzednim, i nie przekroczyło wyniku z rekordowego 2001 roku.

Większość zatrudnionych pracowało przy wznoszeniu budynków – 47,6% Sektor prywatny zatrudnia 100% ogółu zatrudnionych

w przedsiębiorstwach budowlanych. W 1993 roku odsetek ten kształtował się na poziomie 42,1%. Wynagrodzenia w budownictwie ogółem i poszczególnych grupach były poniżej poziomu przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej. Po spadku w ostatnim roku, w roku 2013 wynagrodzenia ponownie wzrosły o 6,9%.

FINANSE PRZEDSIĘBIORSTW

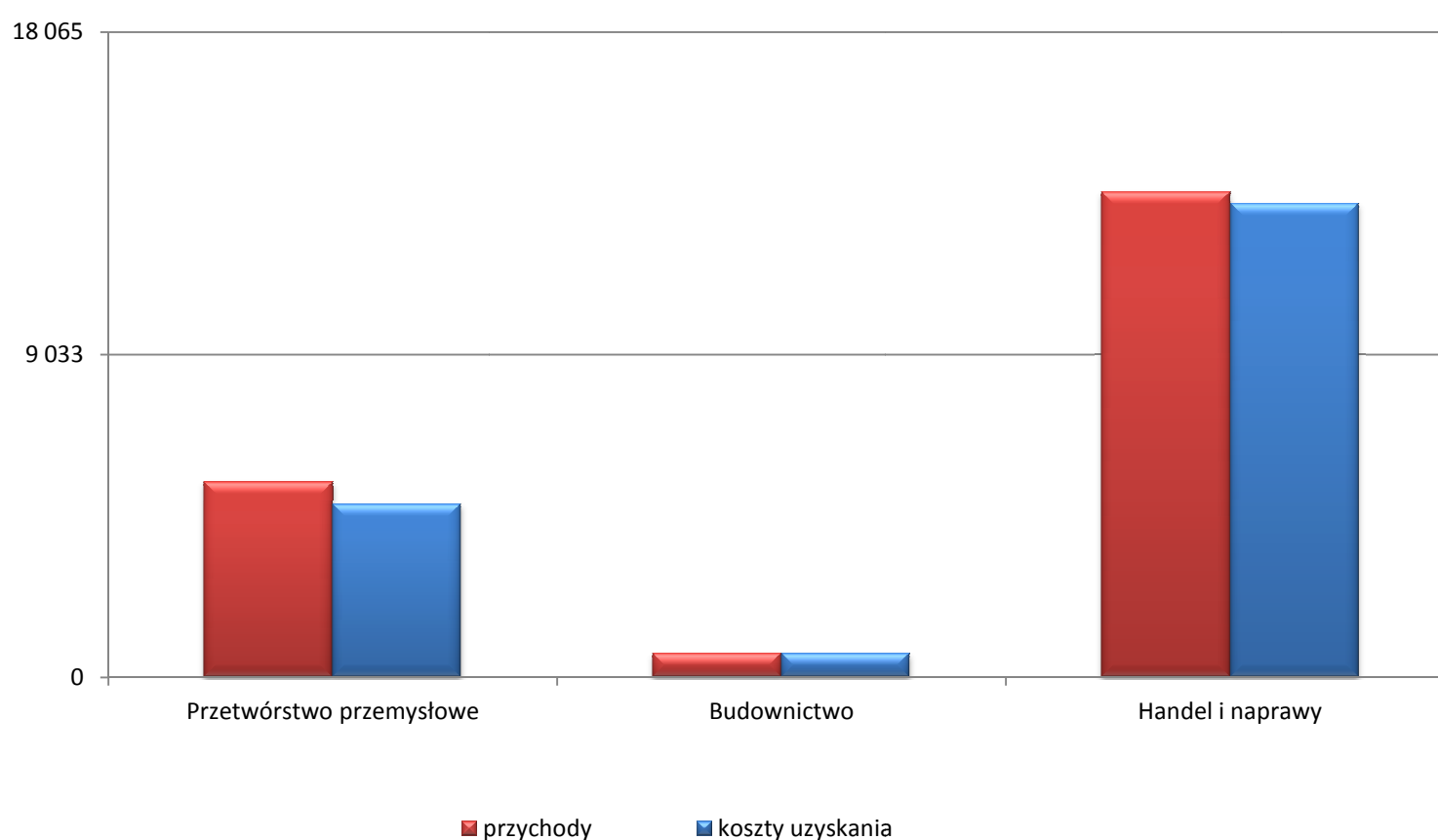
1. Tablice działu opracowano na podstawie danych z Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy.
2. Prezentowane dane - jeśli nie zaznaczono inaczej - dotyczą miasta Torunia
3. Dane obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 49 osób i które prowadzą księgi handlowe (z wyłączeniem banków, instytucji ubezpieczeniowych i szkół wyższych oraz osób fizycznych prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne).
4. Przychody z działalności gospodarczej obejmują otrzymane i należne kwoty: ze sprzedaży produktów (wyrobów i usług), towarów i materiałów, składników majątkowych (środków trwałych, materiałów, wyposażenia, inwestycji itp.), z operacji finansowych, z dotacji przedmiotowych i innych zwiększeń przychodów.
5. Koszty uzyskania przychodów obejmują: koszt własny sprzedanych produktów (wyrobów i usług), wartość w cenach zakupu (nabycia)

- sprzedanych towarów i materiałów, pozostałe koszty operacyjne, koszty finansowe (odsetki, prowizje od pożyczek i kredytów itp.).
6. Wynik finansowy brutto (zysk lub strata) stanowi różnicę pomiędzy przychodami z działalności gospodarczej a kosztami uzyskania tych przychodów skorygowaną o saldo strat i zysków nadzwyczajnych.
 7. Wynik finansowy netto (zysk lub strata) wynika z pomniejszenia zysku brutto o obowiązkowe odpisy (w szczególności podatek dochodowy) lub powiększenia straty brutto o obowiązkowe odpisy na rzecz budżetu państwa.

Przychody, koszty i wyniki finansowe

Od 1993 roku przychody z działalności gospodarczej przedsiębiorstw wyraźnie wzrosły, jednak dane w poszczególnych latach są nieporównywalne z uwagi na zmiany w sposobie agregacji danych. Największy udział w wartości przychodów przedsiębiorstw miały: handel i naprawy (68,8%) oraz przetwórstwo przemysłowe (27,7%).

Rys. 17. Przychody i koszty przedsiębiorstw wg sekcji PKD w 2013 roku (w mln zł)

Tabl. 25. Przychody, koszty i wyniki finansowe przedsiębiorstw wg sekcji PKD

Stan w dniu 31 XII 2013 r.

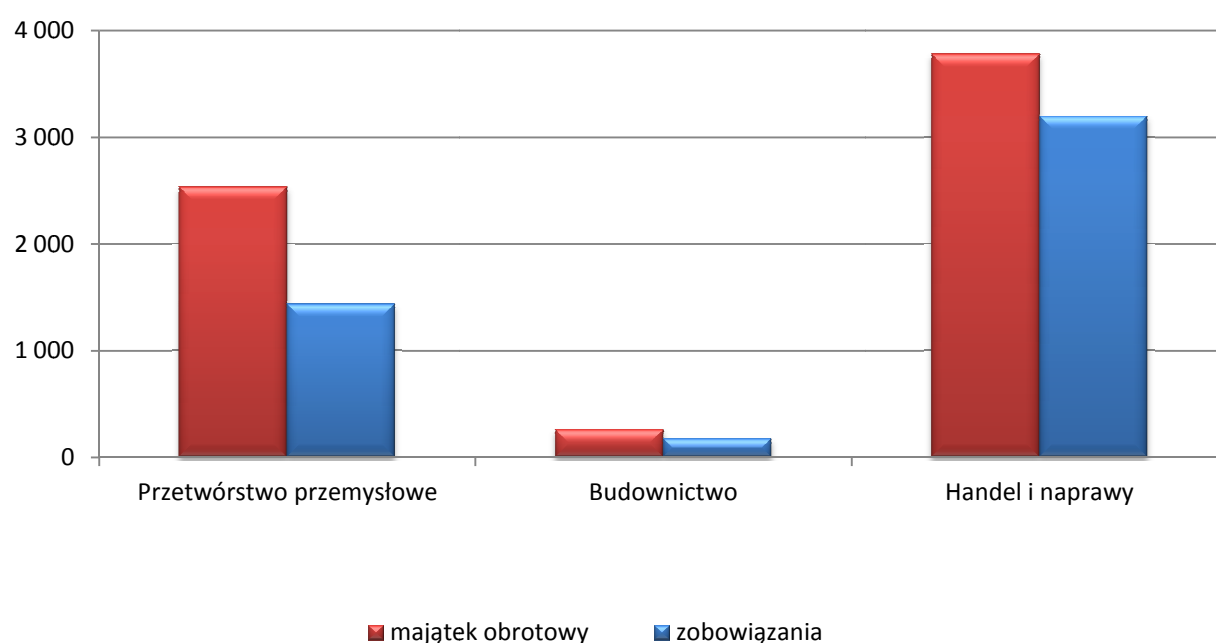
Wyszczególnienie		1993	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2013
		w tys zł									
Ogółem	przychody	1.634.286	6.250.260	7.741.111	8.324.214	13.341.622	13.657.965	16.812.801	18.128.343	21.054.054	21.115.124
	koszty	1.527.942	6.040.945	7.514.879	7.959.734	12.432.202	12.985.804	16.429.868	17.367.265	19.841.967	20.111.722
	wynik brutto	101.885	211.466	225.317	365.871	911.220	673.086	382.849	763.576	1.212.077	1.004.642
	Wynik netto	32.318	114.483	130.807	257.405	690.071	522.354	278.591	572.014	986.075	820.554
Przetwórstwo przemysłowe	przychody	932.205	2.800.310	3.914.341	5.045.629	6.459.561	5.844.176	5.924.858	4.301.304	5.203.941	5.474.165
	koszty	859.430	2.701.793	3.752.047	4.728.564	5.860.260	5.469.499	5.824.393	3.928.862	4.381.584	4.858.987
	wynik brutto	72.775	98.517	162.294	317.065	599.301	375.604	100.392	372.233	822.661	615.200
	wynik netto	15.575	50.794	93.383	224.237	445.595	276.680	56.062	264.639	683.980	505.296
Budownictwo	przychody	76.008	369.843	443.994	321.969	185.889	438.647	699.360	687.172	625.333	677.552
	koszty	77.921	337.130	432.203	323.535	178.373	407.557	634.157	693.763	639.955	675.259
	wynik brutto	-1.913	32.713	11.791	-1.566	7.516	31.090	65.203	-6.591	-14.622	2.295
	wynik netto	-5.121	21.389	5.219	-3.761	5.994	25.478	53.036	-8.727	-18.562	-1.810
Handel i naprawy	przychody	221.401	1.848.738	2.105.126	2.529.680	4.977.426	6.445.914	9.102.967	11.768.768	13.537.781	13.595.794
	koszty	220.019	1.816.759	2.086.312	2.492.850	4.740.175	6.212.878	8.957.892	11.450.479	13.216.183	13.273.245
	wynik brutto	1.382	31.979	18.814	36.830	237.251	233.040	145.067	320.987	321.586	323.765
	wynik netto	-1.237	20.304	12.625	28.158	192.118	196.729	114.822	263.441	261.280	267.883

Tabl. 26. Majątek obrotowy i zobowiązania przedsiębiorstw

Stan w dniu 31 XII 2013 r.

Wyszczególnienie	1993	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2013
	w tys zł									
Majątek obrotowy ogółem	481.033	1.629.499	2.092.623	2.370.182	4.514.770	5.012.880	5.495.747	6.327.630	7.086.262	6.920.635
w tym:										
- należności i roszczenia	263.641	899.875	1.272.578	1.437.855	2.034.896	2.182.214	2.624.569	2.980.921	2.960.311	2.992.581
- zapasy	159.306	556.056	626.548	672.821	2.032.193	2.292.082	2.278.385	2.265.060	2.818.512	2.907.091
Zobowiązania ogółem	521.123	1.392.546	1.891.832	2.266.888	3.840.086	3.995.933	4.413.248	4.961.299	5.082.836	5.162.756
w tym:										
- kredyty i pożyczki	179.863	457.445	614.773	735.413	1.526.459	1.300.261	1.387.469	1.243.109	1.146.884	1.128.128

Rys. 18. Majątek obrotowy i zobowiązania przedsiębiorstw wg sekcji PKD w 2013 roku (w mln zł)

Wskaźnik poziomu kosztów w przedsiębiorstwach (relacja kosztów uzyskania przychodów z całością działalności do przychodów z całością działalności) w 2013 roku wyniósł 95,2%.

Najlepsze wyniki finansowe wypracowane zostały w sekcji przetwórstwo przemysłowe, która osiągnęła wskaźnik rentowności obrotu netto (relacja wyniku finansowego netto do przychodów z całością działalności) na poziomie 9,23%.

Majątek obrotowy, kredyty i zobowiązania przedsiębiorstw

Majątek obrotowy przedsiębiorstw rośnie nieprzerwanie od 1993 roku, aczkolwiek w ostatnim roku spadł w porównaniu do roku poprzedniego. W porównaniu do ubiegłego roku wartość majątku obrotowego spadła o 165.627 zł, tj. o 2,3%. W strukturze majątku obrotowego w 2013 roku najczęściej stanowiły należności i roszczenia - ich udział wyniósł 43,2%.

Największy udział w wartości majątku obrotowego przedsiębiorstw miała sekcja Handel i naprawy – 57,5%. W 2013 roku wzrosły wartości zapasów i zobowiązań, oraz należności i saldo kredytów i pożyczek, które stanowiły 22,6% wartości zobowiązań.

EDUKACJA I WYCHOWANIE

1. Tablice działu opracowano na podstawie danych z Urzędu Statystycznego w Toruniu.

2. Prezentowane dane - jeśli nie zaznaczono inaczej - dotyczą miasta Torunia. Z dniem 1 września 1999 roku rozpoczęto wprowadzanie reformy ustroju szkolnego, której zasady reguluje ustawa z 8 stycznia 1999 roku - Przepisy wprowadzające reformę ustroju szkolnego (Dz. U. Nr 12, poz. 96). W roku szkolnym 1999/2000 w miejsce dotychczasowych ośmioletnich szkół podstawowych powstały sześcioletnie szkoły podstawowe i trzyletnie gimnazja, w których nauka jest obowiązkowa.

3. Dane dotyczące szkół podstawowych, gimnazjów, szkół zawodowych oraz liceów ogólnokształcących – jeśli nie zaznaczono inaczej – wykazano łącznie ze szkołami specjalnymi.

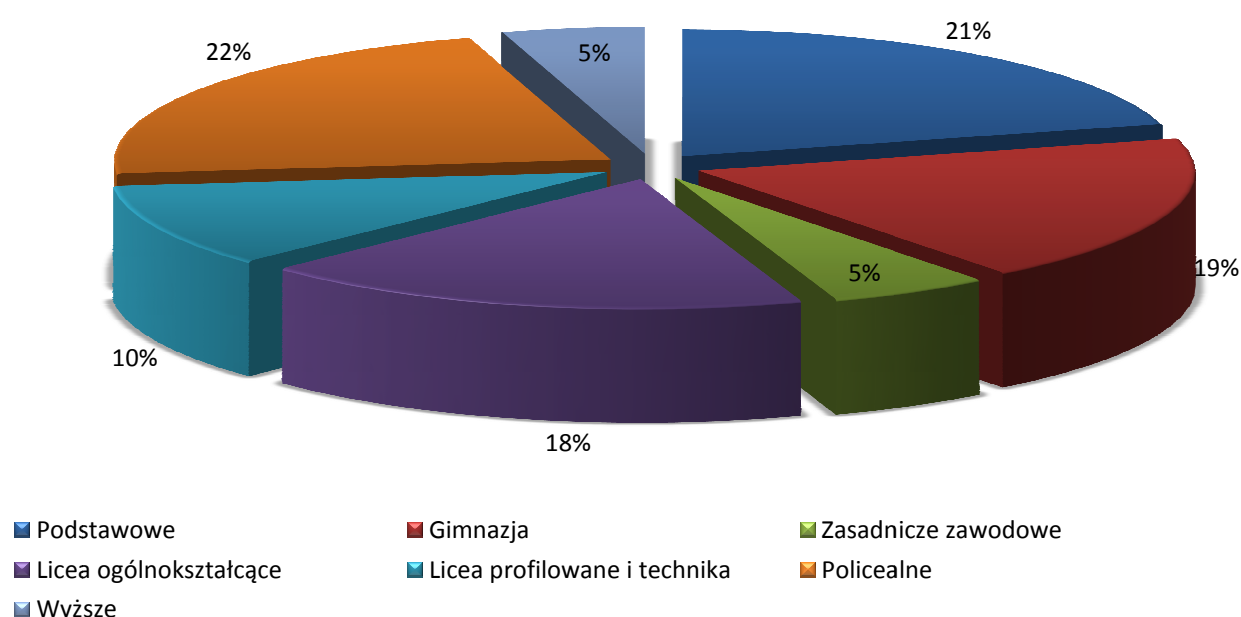
4. W szkolnictwie zawodowym za szkołę uznaje się każdą szkołę zawodową określonego typu i rodzaju o odrębnej podbudowie programowej, bez względu na to czy szkoła posiada wspólną administrację, czy jest samodzielną oraz bez względu na czas trwania nauki i prowadzone specjalności szkolenia.

W szkolnictwie zawodowym przyjęto podział szkół na:

- zasadnicze szkoły zawodowe;

- średnie / ponadgimnazjalne szkoły zawodowe, do których zaliczono: technika zawodowe i równorzędne szkoły zawodowe, licea zawodowe, średnie studia zawodowe oraz szkoły artystyczne II stopnia;
 - policealne szkoły zawodowe (m.in. nauczycielskie kolegia języków obcych oraz kolegia nauczycielskie - w których absolwentom nie nadaje się tytułu licencjata).
5. Pomieszczenia do nauczania nie obejmują pomieszczeń w szkołach specjalnych.
6. Dane o absolwentach szkół ogólnokształcących i zawodowych dotyczą poprzedniego roku szkolnego, szkół wyższych - roku kalendarzowego. Informacje o absolwentach szkół wykazano łącznie z eksternami. Dane o absolwentach szkół wyższych dotyczą liczby wydanych dyplomów ukończenia studiów wyższych zawodowych i magisterskich (jednolitych i uzupełniających).
7. Informacje dotyczące szkolnictwa ogólnokształcącego i zawodowego podano według stanu na początku roku szkolnego, a dotyczące szkolnictwa wyższego według stanu w dniu 31 XII.
8. Od roku szkolnego 2003/2004 nie są agregowane dane dotyczące nauczycieli. Wcześniejsze znajdują się w poprzednich edycjach „Raportu o stanie miasta”.

Rys. 19. Szkolnictwo według typów szkół
Rok szkolny 2013/2014

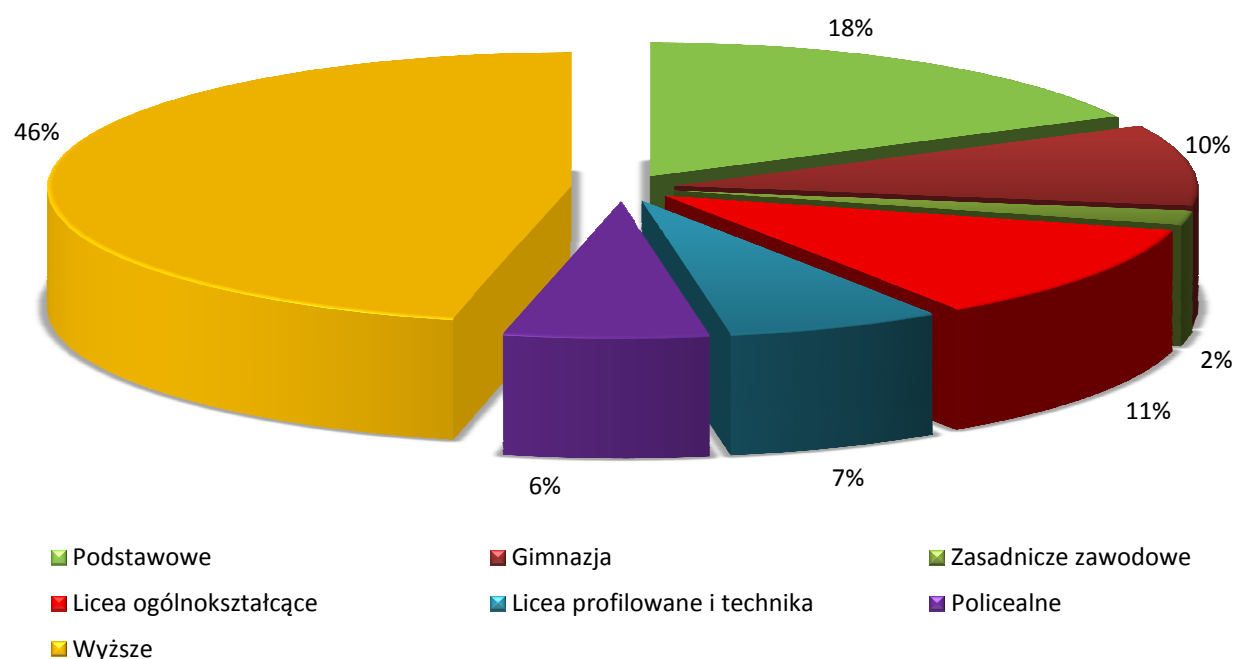
A. DANE ZBIORCZE

W stosunku do roku szkolnego 2012/13 liczba placówek szkolnych pozostaje niemal na takim samym poziomie. Zmiany jakie nastąpiły w roku szkolnym 2013/14 to zmniejszenie się liczby szkół zasadniczych zawodowych i liceów profilowanych technicznych ilości liceów ogólnokształcących. W strukturze szkół w dalszym ciągu dominują szkoły policealne i podstawowe.

W roku szkolnym 2012/13, w porównaniu do roku poprzedniego, nie zanotowano znaczących różnic w strukturze uczniów i studentów. Na uwagę zasługuje jednak fakt spadku ilości uczniów w każdym rodzaju szkół łącznie z wyższymi, za wyjątkiem szkół podstawowych.

Udział liczby studentów w ogólnej liczbie uczących się w Toruniu był najwyższy w roku szkolnym 2005/06 osiągając 47,7% (wobec 15,9% w 1990/91 roku). W obecnym roku szkolnym udział ten wynosi 46,45%. Wyraźnie zmieniały się ilości uczniów w szkołach średnich (obecnie ponadgimnazjalnych) – do roku 1998/99 więcej uczniów uczyło się w szkołach zawodowych, od roku 1999/2000 większy udział mają uczniowie liceów ogólnokształcących. Systematycznie spada również udział uczniów zasadniczych szkół zawodowych z 12,9% w 1990/91 roku do 1,81% w roku 2013/14. Odnotowano również spadek liczby osób studiujących w roku akademickim 2013/2014 W stosunku do roku poprzedniego liczba ta spadła o 2583 osób (tj. o 8,5%).

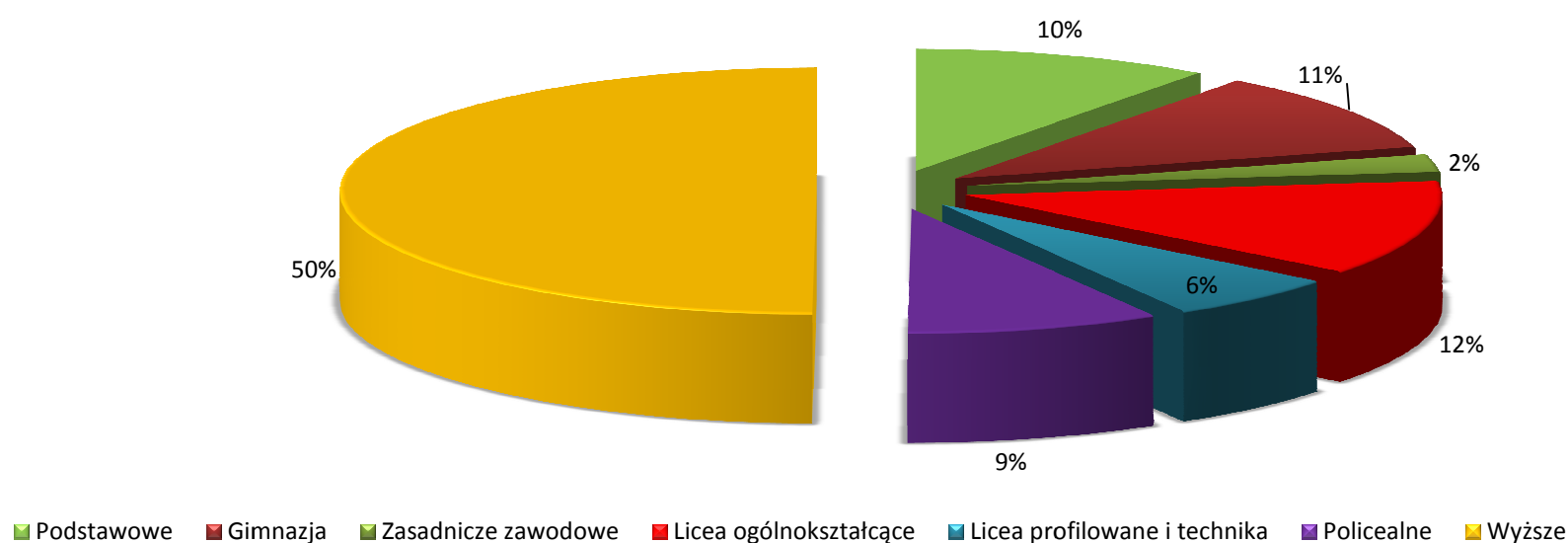
Rys. 20. Szkolnictwo według liczby uczniów i studentów
Rok szkolny 2013/2014

Od roku szkolnego 2002/03 znacząco wzrosła liczba absolwentów w wyniku pojawienia się pierwszego rocznika absolwentów gimnazjów. W roku 2013/14 w porównaniu do roku ubiegłego zanotowano spadek liczby absolwentów szkół zawodowych (o 2,88%). W porównaniu z rokiem 1990/91 największy przyrost absolwentów - prawie ośmiokrotny - zanotowały szkoły wyższe. W odniesieniu do roku ubiegłego wystąpił minimalny spadek liczby absolwentów szkół wyższych o 205 osób.

Szkoły wyższe zdecydowanie dominują także w strukturze absolwentów, wydając 49,9% wszystkich absolwentów. W strukturze tej odnotowano od początku lat dziewięćdziesiątych zasadnicze zmiany. Udział absolwentów szkół wyższych wzrósł z 18%. Spadł natomiast znacząco udział absolwentów szkół zasadniczych zawodowych z 35,39% do 2,9% w roku 2013/14.

Rys. 21. Szkolnictwo według liczby absolwentów
Rok szkolny 2013/2014

B. SZKOLNICTWO OGÓLNOKSZTAŁCĄCE

Szkolnictwo podstawowe (bez szkół specjalnych)

W roku szkolnym 2013/2014 roku w Toruniu funkcjonowało 36 szkół podstawowych. Liczba uczniów uczęszczających do tych szkół wynosiła 10.564.

W szkołach podstawowych w ostatnich latach występowała malejąca tendencja liczby uczniów za wyjątkiem poprzedniego roku kiedy liczba ucni w stosunku do ostatniego roku wzrosła o 194. W roku 2013/2014 szkołę podstawową ukończyło 1.712.

Ze względu na zmianę metodologii klasyfikacji szkół artystycznych (w roku szkolnym 1990/91 szkoły artystyczne I stopnia

zaliczono do szkolnictwa zawodowego) nie jest możliwe dokładne określenie skali zmian w szkolnictwie podstawowym w stosunku do roku szkolnego 1990/91.

Natomiast w stosunku do roku szkolnego 1991/92 odnotowano przyrost szkół podstawowych o 5 placówek (tj. o 16%). W porównaniu do roku szkolnego 2012/2013 spadła liczba pomieszczeń do nauczania o 52 (tj. o 9,6%). Liczba absolwentów szkół podstawowych ulega wahaniom. W stosunku do roku poprzedniego w roku szkolnym 2012/2013 liczba absolwentów wzrosła o 116 osoby (tj. o 7%).

Tabl. 27. Szkolnictwo ogólnokształcące, zawodowe i wyższe - szkoły, uczniowie i studenci, absolwenci

Wyszczególnienie		1990/91	1992/93	1998/99	1999/00	2001/02	2003/04	2005/06	2008/09	2009/10	2010/2011	2012/13	2013/14
SZKOŁY	Podstawowe	31	37	44	39	38	38	32	31	32	33	35	36
	Gimnazja	-	-	-	33	35	35	35	34	33	34	31	32
	Zasadnicze zawodowe	29	17	17	17	17	12	11	11	12	11	11	9
	Licea ogólnokształcące	8	13	15	18	19	26	33	28	28	28	28	31
	Licea profilowane i technika	36	34	41	42	45	50	38	20	19	19	19	12
	Policealne	16	14	31	34	38	41	62	54	52	45	41	38
	Wyższe	1	1	2	2	3	4	4	5	7	7	7	8
UCZNIOWIE I STUDENCI	Podstawowe	27.943	28.538	23.952	19.310	14.747	13.111	12.240	10.890	10.606	10.549	10.754	10.564
	Gimnazja	-	-	-	3.255	8.947	8.387	7.973	6.799	6.559	6.095	5.815	5.840
	Zasadnicze zawodowe	7.478	6.447	4.933	4.764	2.988	1.398	1.396	1.313	1.381	1.306	1.196	1.036
	Licea ogólnokształcące	3.654	4.690	8.239	9.108	7.712	8.558	8.310	8.099	8.018	5.758	7.124	6.919
	Licea profilowane i technika	7.800	7.584	8.347	8.097	7.090	7.330	6.070	5.076	4.867	4.340	4.442	3.647
	Policealne	1.970	1.805	2.961	2.862	3.335	4.303	4.703	5.171	4.390	4.621	4.663	3.985
	Wyższe	9.207	10.250	27.996	29.228	32.891	34.733	37.075	31.954	32.092	32.184	30.385	27.802
ABSOLWENCI	Podstawowe	3.020	3.301	3.663	3.648	2.665	2.668	2.323	1.976	1.881	1.768	1.634	1.746
	Gimnazja	-	-	-	-	-	2.833	2.724	2.271	2.126	2.149	1.859	1.827
	Zasadnicze zawodowe	2.084	2.059	1.373	1.372	1.358	1.235	518	389	388	492	441	399
	Licea ogólnokształcące	745	902	1.685	1.574	2.152	2.999	3.278	2.473	2.404	2.265	2.182	2.145
	Licea profilowane i technika	1.362	1.421	1.936	1.982	1.618	1.752	1.688	986	1.014	1.122	1.016	1.016
	Policealne	630	988	1.516	1.340	1.020	1.674	1.785	1.228	1.142	1.169	1.067	1.471
	Wyższe	1.067	1.431	4.105	5.294	6.128	7.087	8.026	7.807	8.790	8.792	8.351	8.556

Tabl. 28. Szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży (bez specjalnych)

Wyszczególnienie	1990/91	1991/92	1996/97	1999/00	2000/01	2002/03	2003/04	2005/06	2008/09	2009/10	2010/11	2012/13	2013/14
Szkoły	26	27	36	35	35	35	35	29	28	29	30	31	32
Pomieszczenia do nauczania	612	658	835	762	629	582	578	546	728	737	680	693	-
Oddziały	992	1.010	1.005	797	656	616	571	503	458	450	453	462	454
Uczniowie	27.117	27.382	25.335	18.912	14.941	13.874	13.111	11.966	10.639	10.380	10.325	10.570	10.388
Absolwenci z poprzedniego roku szkolnego	2.875	3.069	3.363	3.460	6.041	2.605	2.628	2.275	1.941	1.831	1.738	1.596	1.712
Liczba uczniów na szkołę	1.043	1.014	704	540	427	396	375	413	380	358	344	341	325
Liczba uczniów na oddział	27	27	25	24	23	23	23	24	23	23	23	23	23

Tabl. 29. Gimnazja dla dzieci i młodzieży (bez specjalnych)

Wyszczególnienie	1999/00	2000/01	2002/03	2003/04	2005/06	2008/09	2009/10	2010/11	2012/13	2013/14
Szkoły	29	30	32	32	30	29	28	29	26	26
Pomieszczenia do nauczania	205	220	300	323	362	337	334	334	293	-
Oddziały	124	224	350	341	306	271	261	251	234	232
Uczniowie	3.164	5.944	8.507	8.387	7.685	6.559	6.308	5.925	5.535	5.534
Absolwenci z poprzedniego roku szkolnego			2.893	2.790	2.643	2.187	2.042	2.085	1.808	1.743
Liczba uczniów na szkołę	109	198	266	262	256	226	225	204	212	213
Liczba uczniów na oddział	26	24	24	25	25	24	24	24	24	24

Tabl. 30. Licea ogólnokształcące dla młodzieży (bez specjalnych)

Stan w dniu 31 XII 2013 r

Wyszczególnienie	1990/91	1991/92	1996/97	1999/00	2000/01	2002/03	2003/04	2005/06	2008/09	2009/10	2010/11	2012/13	2013/14
Szkoły	7	12	13	15	15	16	17	16	16	15	15	15	16
Pomieszczenia do nauczania	115	134	204	270	304	359	342	282	322	322	325	366	-
Oddziały	113	139	205	269	289	242	249	235	210	204	198	183	236
Uczniowie	3.392	4.271	6.468	8.408	9.069	7.460	7.570	7.088	6.256	5.954	5.758	5.347	5.179
Absolwenci z poprzedniego roku szkolnego	676	831	1.219	1.464	1.593	2.060	2.343	2.442	2.163	2.084	1.916	1.794	1.788
Liczba uczniów na szkołę	485	356	498	561	605	466	445	443	391	397	384	356	324
Liczba uczniów na oddział	30	31	32	31	31	31	30	30	30	29	29	29	22

Tabl. 31. Szkoły zawodowe dla młodzieży

Stan w dniu 31 XII 2013 r

Wyszczególnienie	1990/91	1991/92	1996/97	1999/00	2000/01	2002/03	2003/04	2005/06	2008/09	2009/10	2010/11	2012/13	2013/14
Szkoły ogółem	65	58	59	60	61	65	56	43	23	23	22	26	22
Zasadnicze zawodowe	26	21	16	16	16	18	12	11	9	9	9	10	8
Średnie / ponadgimnazjalne	28	27	29	29	28	33	33	20	12	12	11	13	11
Policealne	11	10	14	15	17	14	11	12	2	2	2	3	3
Pomieszczenie do nauczania ogółem	400	414	377	415	422	344	315	383	292	285	284	-	-
Zasadnicze zawodowe	144	101	137	115	114	88	41	48	40	45	45	62	-
Średnie / ponadgimnazjalne	235	266	188	234	240	172	221	265	230	223	222	239	-
Policealne	21	47	52	66	68	84	53	70	22	17	17	-	-
Uczniowie ogółem	14.809	14.095	13.034	12.491	12.104	8.596	8.320	7.299	5.834	5.900	5.791	5.443	4.899
Zasadnicze zawodowe	7.381	6.580	5.082	4.715	4.553	2.064	1.398	1.396	1.109	1.159	1.145	1.170	881
Średnie / ponadgimnazjalne	6.374	6.260	6.533	6.286	6.208	5.037	5.519	4.809	4.442	4.453	4.340	3.975	3.702
Policealne	1.054	1.255	1.419	1.305	1.343	1.495	1.403	1.094	283	288	306	298	316
Absolwenci ogółem	3.409	3.506	3.439	3.362	3.104	3.202	2.824	2.211	1.368	1.385	1.636	1.487	1.340
Zasadnicze zawodowe	1.946	1.923	1.582	1.286	1.383	1.296	1.208	518	340	328	430	424	331
Średnie / ponadgimnazjalne	1.101	1.049	1.362	1.455	1.271	1.389	1.100	1.192	892	1.057	1.071	935	913
Policealne	362	534	495	621	450	517	516	501	136	133	135	128	96

Gimnazja

Rok szkolny 1999/2000 był pierwszym rokiem, w którym – zgodnie z wprowadzoną reformą oświaty – zaczęły funkcjonować gimnazja. Gimnazja liczyły wtedy 3.164 uczniów w klasach pierwszych.

W porównaniu do ubiegłego roku liczba szkół gimnazjalnych wzrosła o jedną placówkę. Maleje liczba oddziałów i uczniów. Liczba uczniów w roku 2013/14, w porównaniu z poprzednim wzrosła o 25 (tj. 0,5%) i wyniosła 5.840 osób. Liczba oddziałów zmalała w roku szkolnym 2013/14 w porównaniu do roku ubiegłego o 2 (1%).

Licea ogólnokształcące

W stosunku do roku szkolnego 1990/91 liczba liceów ogólnokształcących dla młodzieży wzrosła ponad trzykrotnie - z 8 do 31 placówek. W tym samym czasie wahała się liczba uczniów i oddziałów. Wartości te były największe w roku szkolnym 2000/01. Mimo spadku w kolejnych latach nadal są wyraźnie większe od wielkości z początku lat 90-tych.

Znaczące wzrosty notuje się również w liczbie pomieszczeń do nauczania. W porównaniu z rokiem 1990/91 liczba ta zwiększyła się o 218% (w 1990/91 pomieszczeń było 115, w 2012/13 – 366). W ostatnim 2013/14 roku szkolnym, znacząco, bo aż o 123, w porównaniu do roku szkolnego 1990/91, wzrosła liczba oddziałów (w 1990/91 liczba ta równała się 113, natomiast w 2013/14 – 236).

Wskaźnik liczby uczniów na szkołę wykazywał tendencję rosnącą do roku 2000/01, natomiast w kolejnych latach znacząco się zmniejszał i wyniósł w roku 2013/14 - 324 osoby. W roku szkolnym 2013/14 liczba ta zmniejszyła się do roku poprzedniego o 9%.

Od 1998 roku pod patronatem UMK działa jedyne w Polsce Gimnazjum i Liceum Akademickie kształcące szczególnie uzdolnioną młodzież.

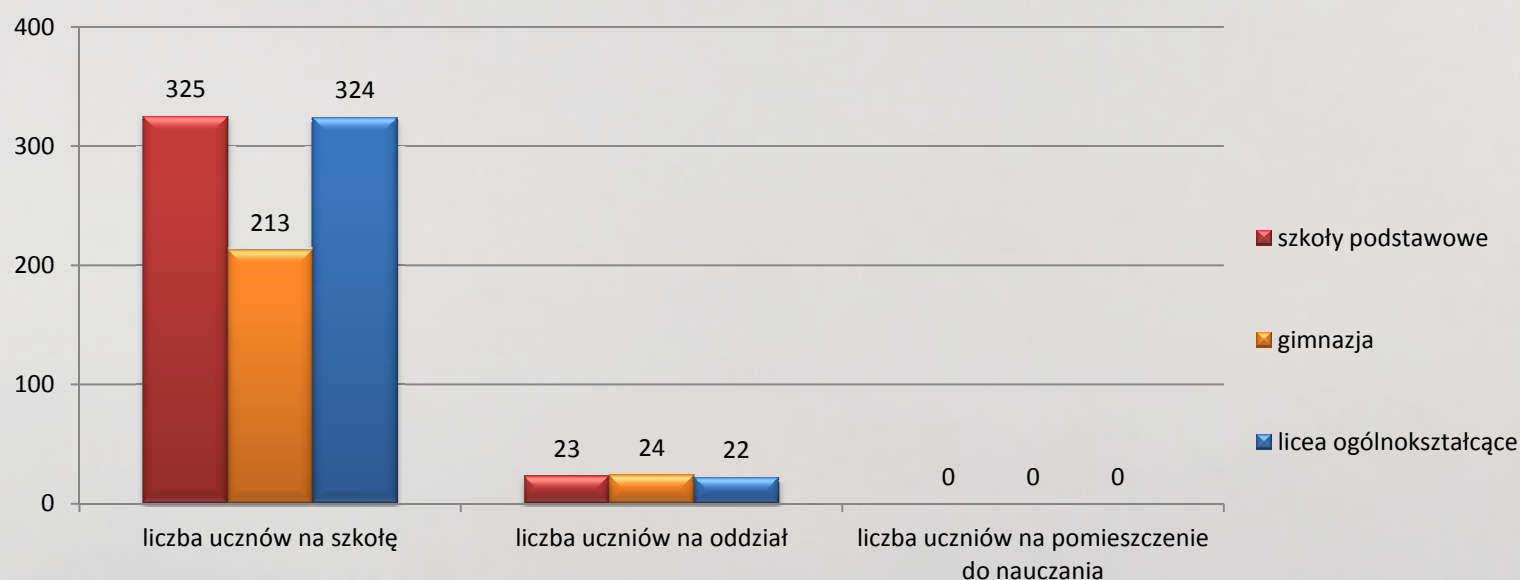
C. SZKOLNICTWO ZAWODOWE

Ze względu na zmianę metodologii klasyfikacji szkół artystycznych (jedynie w roku szkolnym 1990/91 szkoły artystyczne I stopnia zaliczono do szkolnictwa zawodowego) nie jest możliwe dokładne określenie skali zmian w szkołach zawodowych w stosunku do roku szkolnego 1990/91.

W roku 2013/14 w porównaniu z rokiem szkolnym 1990/91 odnotowano spadek liczby placówek o 22 (72,8%). Niemal trzykrotnie spadła liczba szkół zasadniczych, średnich/ponadgimnazjalnych oraz policealnych dla młodzieży. Również w stosunku do roku 2012/13 liczba szkół zawodowych wszystkich typów uległa spadkowi.

Odnosić należy również znaczący spadek uczniów, który najbardziej widoczny jest w szkołach zasadniczych zawodowych. W roku szkolnym 2013/14 uczniów zasadniczych szkół zawodowych było 1.036, co przy 7.487 w roku szkolnym 1990/91 daje prawie 7-krotny spadek młodzieży uczącej się w tego typu szkołach. W szkołach średnich/ponadgimnazjalnych również zauważa się spadki w liczbie uczniów. W porównaniu do roku 1990/91 liczba młodzieży pobierającej naukę w szkołach średnich w 2013/2014 spadła o 4.153 (t.j. 46,7%).

Rys. 22. Uczniowie w szkołach podstawowych, gimnazjach i liceach ogólnokształcących

D. SZKOLNICTWO WYŻSZE

W Toruniu działają dwie wyższe uczelnie publiczne – Uniwersytet Mikołaja Kopernika i Wyższe Seminarium Duchowne Diecezji Toruńskiej oraz pięć niepublicznych – Wyższa Szkoła Bankowa, Wyższa Szkoła Kultury Społecznej i Medialnej, Toruńska Szkoła Wyższa, Wyższa Szkoła Filologii Hebrajskiej oraz utworzona w 2009 roku Toruńska Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości.

W latach 1990-2013 wzrosła liczba studentów zarówno na studiach stacjonarnych (wcześniej określanych jako dzienne) jak i na studiach niestacjonarnych (wcześniej określanych jako studia dla pracujących – wieczorowe, zaoczne i eksternistyczne), co spowodowało ponad czterokrotny przyrost liczby studentów ogółem (o 29.928 osób). Od kilku lat liczba studentów była stabilna, w ostatnim roku spadła w porównaniu z rokiem poprzednim o 2.359 osoby - 6,1%.

Studujący na studiach stacjonarnych stanowili w roku akademickim 2013/14 - 66,2% ogółu studentów. W roku akademickim 1990/91 udział ten kształtował się na poziomie 72,9%. Studiujące w Toruniu kobiety stanowiły 66,8% ogółu studentów. W roku akademickim 2013/14 najliczniejszą grupę absolwentów pod względem kierunku studiów (wliczając filie i wydziały zamiejscowe toruńskich uczelni) stanowiła grupa nauki społeczne, gospodarka i prawo (5.795 osób co stanowiło 54,2% ogółu absolwentów). Dominującą podgrupą absolwentów zanotowano na kierunkach ekonomicznych i administracyjnych – 4.228, co stanowiło 39,5% ogółu.

Przyrost liczby studentów skutkował wzrostem liczby absolwentów. W latach 1990-2013 nastąpił dziesięciokrotny przyrost liczby absolwentów ogółem.

W latach 1998-2008 liczba absolwentów studiów niestacjonarnych stanowiła większość ogółu absolwentów. W roku akademickim 2013/2014 przeważali absolwenci studiów stacjonarnych stanowiąc 66,4%, ciągle jednak mniej niż w roku 1990, gdy udział ten wynosił 74,3%. W 2013 roku kobiety stanowiły 72,2% ogólnej liczby absolwentów.

Liczba nauczycieli akademickich zatrudnionych na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w analizowanym okresie systematycznie rosła aż do ostatniego roku gdzie nastąpił spadek o 18 osób. W stosunku do 1990 roku przyrost liczby nauczycieli akademickich w 2013 roku wyniósł 1006 osób, co wynosi 101,9%.

E. WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE

W roku 2013 funkcjonowało w Toruniu 46 przedszkoli. W porównaniu do 1995 nastąpił wzrost o 12 tego typu placówek. Z ogólnej liczby 46 przedszkoli, 17 prowadzonych jest przez jednostki samorządu gminnego, których liczba od 1995 roku utrzymuje się na stałym poziomie (poza 2007 rokiem, w którym funkcjonowało 15 placówek).

Stabilna w ostatnich latach sytuacja - zarówno w zakresie liczby placówek jak i liczby uczęszczających dzieci - skutkowałą wskaźnikiem 114 dzieci przypadających na jedno przedszkole w roku szkolnym 2013/14.

Tabl. 32. Studenci i absolwenci szkół wyższych

Stan w dniu 31 XII 2013 r.

Wyszczególnienie	1990/91	1996/97	1998/99	2000/01	2002/03	2004/05	2006/07	2008/09	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14
OGÓŁEM												
Studenci	9.207	23.661	27.899	30.468	34.034	36.545	34.552	38.243	39.850	40.146	38.494	36.135
Absolwenci	1.067	2.856	4.166	6.236	7.333	7.602	8.209	9.111	10.419	10.297	10.687	10.696
STUDIA STACJONARNE												
Studenci	6.709	11.054	12.938	14.749	17.745	19.538	18.561	21.820	24.180	25.184	25.163	23.934
Absolwenci	793	1.662	2.058	2.566	2.947	3.080	3.609	4.352	5.882	5.950	6.259	6.232
STUDIA NIESTACJONARNE												
Studenci	2.498	12.607	14.961	15.719	16.289	17.007	15.991	16.423	15.670	14.962	13.331	12.201
Absolwenci	274	1.194	2.108	3.670	4.386	4.522	4.600	4.759	4.537	4.347	4.428	4.464

Tabl. 33. Nauczyciele akademicy pełnozatrudnieni UMK

Wyszczególnienie	1990/91	1998/99	2000/01	2002/03	2004/05*	2006/07*	2008/09*	2009/10*	2010/11*	2011/12*	2012/13*	2012/13*
Ogółem w tym:	987	1.187	1.253	1.329	1.879	1.980	2.058	2.014	2.000	2.010	2.011	1.993
- profesorowie	159	270	288	319	444	469	486	475	482	475	487	480
- docenci, adiunkci dr hab.	73	77	80	94	109	111	129	132	131	163	173	222
- pozostali	755	840	885	916	1.326	1.400	1.443	1.407	1.387	1.372	1.351	1.291

* w tym Collegium Medicum w Bydgoszczy (2013/2014 - 93 profesorów, 37 docentów i adiunktów dr hab., 461 pozostałych)

Tabl. 34. Przedszkola

Stan w dniu 31 XII 2013 r.

Wyszczególnienie	1995	1996	1998	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Ogółem	34	34	34	35	35	34	33	33	32	32	33	33	35	38	41	42	46
Gminne	17	17	17	17	17	17	17	17	15	17	17	17	17	17	17	17	17
miejsca	4117	4096	4318	4381	4240	4128	4260	4069	3916	4022	4141	4360	4361	4780	4896	5206	5612
dzieci	5067	5203	5042	4894	4586	4567	4506	4155	3992	4115	4275	4414	4377	4603	4683	4928	5252

OCHRONA ZDROWIA

1. Tablice działu opracowano na podstawie danych z Urzędu Statystycznego w Toruniu i Kujawsko-Pomorskiego Centrum Zdrowia Publicznego Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego.
2. Prezentowane dane - jeśli nie zaznaczono inaczej - dotyczą miasta Torunia.
3. Do zakładów cywilnej służby zdrowia zaliczono placówki nadzorowane przez Ministerstwo Zdrowia i Polityki Społecznej, samorząd terytorialny oraz inne placówki. Na mocy ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 roku (Dz. U. Nr 91, poz. 408 z póź. zm.) mogą być tworzone publiczne i niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej. Publiczny zakład opieki zdrowotnej - utworzony przez: ministra lub centralny organ administracji rządowej, wojewodę lub jednostkę samorządu terytorialnego. Niepubliczny zakład opieki zdrowotnej - utworzony przez: kościół lub związek wyznaniowy, pracodawcę, fundację, związek zawodowy, samorząd zawodowy, stowarzyszenie, inną krajową lub zagraniczną osobę prawną lub fizyczną, a także spółkę nie mającą osobowości prawnej.

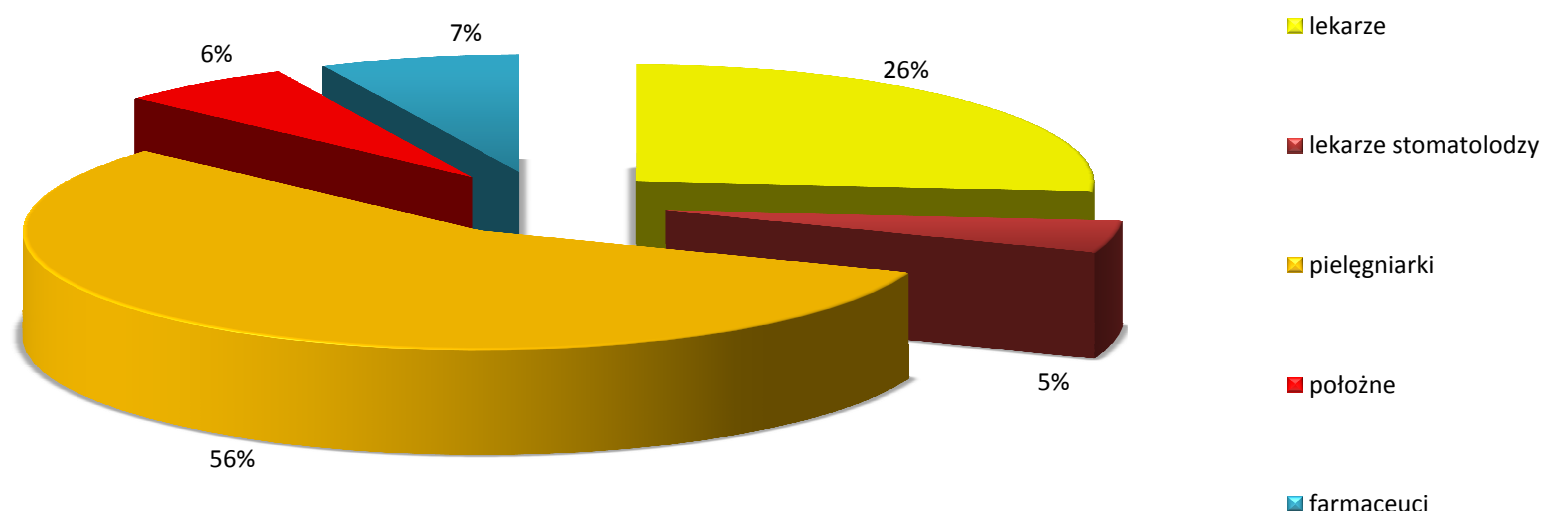
4. Dane dotyczące personelu służby zdrowia obejmują personel zatrudniony podstawowo (etatowo) w zakładach służby zdrowia udzielających świadczeń ludności. Dane o pracownikach medycznych nie obejmują osób, dla których głównym miejscem pracy są gabinety prywatne. Nieuwzględniony został personel medyczny zatrudniony m.in. w stacjach sanitarno-epidemiologicznych, w średnich szkołach medycznych, na stanowiskach administracyjnych, w Wydziałach Zdrowia i Polityki Społecznej.

Personel służby zdrowia

W latach 1990-2013 występowały wahania wielkości zatrudnienia we wszystkich grupach personelu służby zdrowia. W ostatnim analizowanym okresie przybyło lekarzy stomatologów (w stosunku do 1990 roku ubyło 12 dentystów, tj. 9,6%).

W stosunku do 1990 roku liczba lekarzy wzrosła o 133 (tj. o 24,7%), liczba pielęgniarek o 244 (tj. o 20,6%), a liczba położnych o 14 (tj. o 9,8%). W stosunku do analogicznego okresu roku ubiegłego ubyło 26 lekarzy zaś przybyło 7 stomatologów, 25 pielęgniarek i 6 położnych.

Rys. 23. Personel służby zdrowia
Stan w dniu 31 XII 2013 r.

Tabl. 35. Personel służby zdrowia
Stan w dniu 31 XII 2013 r.

Wyszczególnienie	1990	1992	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012	2013
Lekarze	538	572	557	578	632	622	642	655	586	608	601	690	697	671
Lekarze stomatolodzy	125	109	108	97	121	99	94	99	100	101	88	116	106	113
Pielęgniarki	1.182	1.176	1.205	1.237	1.297	1.313	1.393	1.419	1.366	1.399	1.446	1.384	1.401	1.426
Położne	143	158	141	141	150	147	150	148	146	161	153	159	151	157
	na 10.000 ludności													
Lekarze	26,6	28,3	27,3	28,2	30,7	30,4	30,5	31,4	28,3	29,5	29,3	33,7	34,1	33,0
Lekarze stomatolodzy	6,2	5,4	5,3	4,7	5,9	4,8	4,5	4,8	4,8	4,9	4,3	5,7	5,2	5,6
Pielęgniarki	58,5	58,3	59,1	60,3	62,9	64,3	66,1	68,1	65,9	67,9	70,4	67,5	68,6	70,1
Położne	7,1	7,8	6,9	6,9	7,3	7,2	7,1	7,1	7,0	7,8	7,5	7,8	7,4	7,7

Tabl. 36. Apteki

Stan w dniu 31 XII 2013 r.

Wyszczególnienie	1990	1994	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012	2013
Apteki	23	34	44	53	60	59	62	63	60	66	64	64
- w tym prywatne	-	-	-	50	57	-	61	62	60	66	64	64
Liczba ludności w tys. na 1 aptekę	8,8	6,0	4,7	3,9	3,5	3,5	3,3	3,3	3,4	3,1	3,1	3,1

W analizowanym okresie liczba personelu służby zdrowia przypadająca na 10.000 mieszkańców również ulegała wahaniom. W stosunku do 2012 roku wskaźnik liczby lekarzy spadł o 1,1 osoby na 10.000 ludności i w 2013 roku wyniósł 33. W stosunku do 1990 roku spadła liczba lekarzy stomatologów na 10 tys. i wyniosła w 2013 roku 5,6 (nastąpił wzrost o 0,4 osoby na 10 tys. ludności). Analogiczny wskaźnik dla pielęgniarek wynosi 70,1 i w stosunku do 1990 roku nastąpił znaczny wzrost, bo aż o 11,6 osoby na 10 tys. ludności. W stosunku do analogicznego okresu 2012 roku nastąpił wzrost liczby położnych na 10 tys. ludności (o 0,3 osoby).

Stacjonarna opieka zdrowotna

W Toruniu funkcjonuje 6 szpitali: Szpital Miejski im. Mikołaja Kopernika z Przychodnią Specjalistyczną, Wojewódzki Szpital Zespolony im. L. Rydygiera, Wojewódzki Szpital Dziecięcy, Wojewódzki Szpital Obserwacyjno-Zakaźny, MATOPAT Szpital Specjalistyczny Niepubliczny. W ramach stacjonarnej opieki zdrowotnej w Toruniu działa również Wojewódzki Ośrodek Lecznictwa Psychiatrycznego.

Ambulatoryjna opieka zdrowotna

Lecznictwo ambulatoryjne w Toruniu realizowane było w 2013 roku w 114 zakładach: w 76 przychodniach i w ramach 38 praktyk lekarskich, działających na podstawie umowy z Narodowym Fundu-

szem Zdrowia. Liczba porad udzielonych ogółem w 2013 roku wyniosła 2,074,3 tys. W przeliczeniu na 1 mieszkańca w Toruniu udzielono ponad 10 porad lekarskich.

Apteki

Od 1990 roku liczba aptek wzrosła o 41 placówki (tj. o 178%). W 2012 roku apteki prywatne stanowiły 100% ogólnej liczby aptek. W wyniku wzrostu liczby aptek spadła liczba ludności przypadającej na aptekę. W 2013 roku wyniosła 3,2 tys. i spadła w porównaniu z rokiem 1990 o 5,6 tys.

Żłobki

Funkcję opiekuńczo-wychowawczą dla najmłodszych dzieci sprawują w Toruniu żłobki miejskie. Ich liczba, w porównaniu z rokiem 1990, spadła o 8 placówek (tj. o 66,7%) w 1999 roku. W roku 2000 liczba żłobków zmniejszyła się do trzech i nie zmieniła się do roku 2013. W roku 2013 równocześnie do żłobków miejskich funkcjonowały 7 żłobków prywatne dofinansowane przez Gminę Miasta Toruń, co dało łączną liczbę 10 żłobków w 2013 r. Skutkiem spadku liczby placówek było zmniejszenie liczby miejsc rzeczywistych w żłobkach w stosunku do 1990 roku o 116 (tj. o 17,1%). Liczba dzieci przebywających w żłobkach ulega wahaniom. W 2013 roku w żłobkach przebywało 915 dzieci.

Tabl. 37. Ambulatoryjna opieka zdrowotna

Stan w dniu 31 XII 2013 r.

Wyszczególnienie	1994	1998	Wyszczególnienie	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2013
ZAKŁADY (przychodnie) stan w dniu 31.XII.2010 r										
- rejonowe	15	15	- ogólne	39	47	56	47	71	74	76
- specjalistyczne	11	14	- medycyny pracy	8	13	11	18	x	x	x
- inne	6	5	- praktyki lekar-	43	35	43	34	41	39	38
PORADY UDZIELONE W PRZYCHODNIACH (w tysiącach)										
- rejonowe	624	702	- ogólne	1.365	1.677	2.306	1.736	1.906,8	2.024,1	2.074,3
- specjalistyczne	358	523	- medycyny pracy	77	87	-	114	x	x	x
- inne	77	65	- praktyki lekar-	160	147	-	89	135,5	-	-

*) działające na podstawie umowy z Narodowym Funduszem Zdrowia

Tabl. 38. Żłobki

Stan w dniu 31 XII 2013 r.

Wyszczególnienie	1990	1993	1996	1999	2002	2004	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Żłobki	12	4	4	4	3	3	3	3	3	3	3	6	7	10
Miejsca rzeczywiste	680	280	280	285	235	220	220	220	220	220	240	392	443	564
Dzieci przebywające	-	492	525	518	423	425	444	415	400	430	439	527	642	915

Statystyczna ocena stanu zdrowia mieszkańców

Do oceny wykorzystano negatywne mierniki zdrowia - umiERALNOŚĆ, chorobowość i zachorowalność. Prezentowane w materiale dane pochodzą z opracowań Kujawsko-Pomorskiego Centrum Zdrowia Publicznego w Bydgoszczy.

Zestawienia danych dokonano w oparciu o dane publicznych

i niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej udzielających świadczeń zdrowotnych oraz w oparciu o dane indywidualnych, indywidualnych specjalistycznych i grupowych praktyk lekarskich, pielęgniarek i położnych udzielających świadczeń zdrowotnych w ramach środków publicznych.

Tabl. 39. Zgony wg głównych przyczyn (wybranych grup chorób) i współczynnik zgonów w przeliczeniu na 10 tys. ludności w Toruniu

Rok	Zgony ogółem		Choroby ukł. krążenia		Nowotwory		Choroby ukł. Oddechowego		Choroby ukł. trawiennego	
	Liczba	wsp.	Liczba	wsp.	Liczba	wsp.	Liczba	wsp.	Liczba	wsp.
1999	1.746	87,2	718	35,9	489	24,4	139	6,9	69	3,5
2000	1.703	84,9	675	33,6	490	24,4	118	5,9	72	3,6
2002	1.663	80,6	677	32,8	494	23,9	83	4,0	70	3,4
2004	1.661	81,2	678	33,1	513	25,1	89	4,4	57	2,8
2006	1.721	85,2	669	33,1	526	26,1	95	4,7	87	4,3
2007	1.879	93,3	688	34,2	566	28,1	143	7,1	90	4,5
2008	1.747	86,8	691	34,3	519	25,8	90	4,5	93	4,6
2009	1.852	92,1	755	37,6	572	28,5	140	7,0	76	3,8
2010	1.855	90,3	711	34,6	601	29,3	144	7,0	60	2,9
2011	1.812	88,4	653	31,8	551	26,9	168	8,2	79	3,9
2012	1.903	92,9	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
2013	1.8091	92,7	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.

Podstawowymi przyczynami zgonów w Toruniu, tak jak w woj. kujawsko-pomorskim i Polsce, są choroby układu krążenia, stanowiące w naszym mieście 31,8% oraz nowotwory stanowiące ok. 26,9% ogółu przyczyn. W chorobach układu krążenia najczęściej jest zgonów z powodu miażdżycy, choroby niedokrwiennej serca, zawału serca oraz chorób naczyń mózgowych. Wśród nowotworów dominują umiejscowione w obrębie narządów oddechowych (oskrzela i płuca), narządów trawiennych oraz piersi i narządów płciowych kobiet.

W 2013 roku pod opieką lekarzy podstawowej opieki

zdrowotnej było 96.577 osób w wieku 19 lat i więcej, u których stwierdzono schorzenia. Oznacza to, że na 10 tys. ludności w tej grupie wiekowej przypadało 4.747 osób z różnymi schorzeniami (w 2012 r. 4.717,3).

Podobnie jak w latach poprzednich najczęstszymi problemami zdrowotnymi były choroby układu krążenia. Znaczącą grupę pacjentów stanowią osoby leczące się z powodu chorób układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej, cukrzycy, przewlekłych chorób układu trawiennego, przewlekłego nieżyty oskrzeli.

Tabl. 40. Dane o stanie zdrowia osób w wieku 19 lat i więcej (u których stwierdzono schorzenie będących pod opieką lekarza podstawowej opieki zdrowotnej w Toruniu)

Rozpoznanie	2001	2003	2005	2007	2009	2010	2011	2012	2013
Nowotwory	780	1.020	1.286	1.334	2.133	2.437	2.822	3.788	3.910
Gruźlica	75	87	103	79	59	59	140	67	56
Choroby tarczycy	1.822	2.334	2.809	2.552	3.944	3.837	4.326	5.742	6.144
Cukrzyca	3.274	4.176	5.339	6.300	7.348	7.618	8.002	9.480	8.390
Niedokrwistość	1.140	1.040	1.443	1.110	1.284	1.466	1.728	2.039	2.175
Choroby obwodowego układu nerwowego	3.886	4.116	5.002	4.618	6.740	6.677	8.372	10.234	10.209
Choroby układu krążenia w tym:	19.961	25.517	28.553	29.002	38.314	39.267	41.916	51.417	52.531
- przewlekła choroba reumatyczna	1.610	1.460	1.589	1.446	1.213	1.361	1.169	1.167	522
- choroba nadciśnieniowa	9.576	13.664	16.253	19.081	25.360	26.600	29.394	38.700	39.134
- choroby naczyń mózgowych	1.835	1.606	1.536	1.892	1.444	1.115	1.455	1.528	1.521
- niedokrwienność serca	6.242	7.927	9.468	10.502	8.236	8.992	8.635	10.460	8.254
Przewlekły nieżyt oskrzeli, dychawica oskrzelowa	2.683	4.363	4.497	4.436	6.479	5.609	6.088	7.221	6.305
Przewlekłe choroby układu trawiennego	3.843	4.808	5.041	5.322	7.635	8.612	10.485	11.815	13.328
Choroby układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej	7.268	8.252	9.029	9.284	13.268	13.492	16.987	22.178	23.672
Pacjenci z innymi schorzeniami wymagający opieki czynnej	2.153	2.287	3.457	2.963	3.127	2.993	3.031	3.920	3.716
Ogółem	41.378	49.750	58.223	56.232	68.303	65.047	77.622	96.327	96.577

Źródło: Kujawsko-Pomorskie Centrum Zdrowia Publicznego Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy

Tabl. 41. Zapadalność mieszkańców Torunia na choroby zakaźne i zatrucia

Stan w dniu 31 XII 2013 r.

Jednostka chorobowa	2003	2005	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Salmonellozy-zatrucia pokarmowe	135	166	100	85	182	52	82	51
Ospa wietrzna	749	1.172	637	918	2069	801	885	1.2017
Różyczka	27	63	53	20	26	23	21	167
Wirusowe zapalenie wątroby:								
typu A	3	-	-	-	-	-	-	-
typu B	10	17	26	8	4	3	6	6
typu C	20	32	18	17	5	8	8	34
typu B+C	1	1	-	-	-	-	-	-
Szczepienia p/wściekliznie osób pokąsanych	59	48	54	46	66	52	66	65
Świnka	x	110	27	18	24	18	14	20

W 2013 roku w Toruniu wskaźniki zachorowań na 10 tys. ludności dla poszczególnych jednostek chorobowych przedstawiają się na poziomie zbliżonym do wskaźników wojewódzkich, i tak:

- wskaźnik na 10 tys. ludności zachorowań na salmonellozy i zatrucia pokarmowe (wskaźnik wojewódzki – 2,5, wskaźnik toruński – 2,5),

- wskaźnik na 10 tys. ludności zachorowań na ospę wietrzną (wskaźnik wojewódzki – 60,4 wskaźnik toruński – 59,7),

- wskaźnik na 10 tys. ludności zachorowań dla osób zaszczepionych z powodu narażenia na wściekliznę (wskaźnik wojewódzki – 2,1, wskaźnik toruński – 3,2).

POMOC SPOŁECZNA

Zadania z zakresu pomocy społecznej realizuje w Toruniu Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, który jest jednostką organizacyjną Gminy Miasta Toruń, powołaną do realizacji zadań określonych przez ustawę o pomocy społecznej i inne ustawy.

W dniu 6 kwietnia 2006 roku została przyjęta „Strategia rozwiązywania problemów społecznych dla miasta Torunia na lata 2006-2013”. Strategia jest jednym z kluczowych dokumentów, na podstawie których realizowana jest polityka społeczna w gminie. Zawiera ona cele strategiczne i operacyjne oraz wskaźniki służące do monitorowania działań podejmowanych na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Celem pomocy społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia niekorzystnych dla nich sytuacji życiowych, których nie są oni w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. Zadania realizowane są poprzez wykwalifikowaną kadrę pracowników socjalnych.

Osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej, poza trudną sytuacją materialną, dotknięte są różnymi dysfunkcjami jak: bezrobocie, długotrwała choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych zwłaszcza w rodzinach wielodzietnych i niepełnych, sieroctwo, potrzeba ochrony macierzyństwa, samotności osób starszych, różnego rodzaju dysfunkcje i trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego.

W roku 2013 pomocą w formie zadań własnych i zadań zleconych objęto 5.919 osób, którym przyznano świadczenie w formie decyzji na ogólną liczbę osób w tych rodzinach – 12.291. W porównaniu do ubiegłego roku nastąpił wzrost o 401 rodzin korzystających ze świadczeń MOPR.

Najwięcej rodzin otrzymujących pomoc to rodziny, których głównym powodem trudnej sytuacji życiowej było bezrobocie. Ten czynnik występował w 3.325 przypadkach rodzin (w 2012-2.909) i dotyczył 8.001 osób. Równie istotną przyczyną trudnej sytuacji życiowej była niepełnosprawność, która wystąpiła w 1.840 rodzinach (3.421 osób). Działania skierowane bezpośrednio do dzieci to: dożywanie w formie obiadu, z czego skorzystało 2.229 dzieci w szkołach, oraz wypoczynek letni dla dzieci z rodzin zagrożonych patologią społeczną, a w szczególności problemem alkoholowym. Z takiego wypoczynku w roku 2012 skorzystało 402 dzieci, których udział był finansowany ze środków Gminy Miasta Toruń.

W 2013 roku z pomocy finansowej Ośrodka skorzystało 316 bezdomnych. Ogólną liczbę bezdomnych na terenie Torunia ocenia się na około 380 osób. Problem ten dotyczy głównie mężczyzn nadużywających alkoholu. Liczba bezdomnych zmienna w zależności od pory roku oraz sytuacji na rynku pracy.

Dział Interwencji Kryzysowej i Poradnictwa Specjalistycznego pracuje ze środowiskami szczególnie trudnymi, niewydolnymi wychowawczo, najczęściej dotkniętymi zjawiskami przemocy związanymi z problemem alkoholizmu w rodzinie. Liczba korzystających z poradnictwa specjalistycznego Działu w 2013 roku wyniosła 906 środowiska. W 2013 roku pracownicy Działu Interwencji Kryzysowej i Poradnictwa Specjalistycznego podjęli 2.360 działań w związku ze zgłaszanymi sytuacjami kryzysowymi.

Z dniem 1 stycznia 2012 roku weszła w życie ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która spowodowała liczne zmiany i uregulowania zawarte w ustawie z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej. W konsekwencji spowodowało to zmiany w regulaminie organizacyjnym Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Toruniu, który został wyznaczony na Organizatora Pieczy Zastępczej. W związku z powyższym dotychczasowy Dział zajmujący się

problematyką pieczy zastępczej, od dnia 1 stycznia 2012 roku funkcjonuje jako Dział Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej.

Przyjęte do realizacji przez Dział Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej zadania w oparciu o w/w ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej mają na celu w szczególności:

- a) zapewnienie wsparcia rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych;
- b) kompleksowe załatwianie spraw w zakresie zapewnienia opieki i wychowania dzieciom pozbawionym opieki rodziców oraz dzieciom niedostosowanym społecznie poprzez:
- c) kierowanie dzieci i młodzieży do placówek opiekuńczo-wychowawczych,
- d) tworzenie form rodzinnej pieczy zastępczej, w postaci:
 - rodzin zastępczych spokrewnionych i niezawodowych,
 - rodzin zastępczych zawodowych, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i rodzin specjalistycznych
 - rodzinnych domów dziecka
- e) przyznawanie pomocy na usamodzielnienie oraz pokrywanie wydatków związanych z kontynuowaniem nauki osobom opuszczającym rodziną i instytucjonalną formę pieczy zastępczej.

W 2013 roku na terenie Gminy Miasta Torunia funkcjonowało 302 rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, w których umieszczonych było łącznie 435 dzieci, w tym 50 dzieci posiadających orzeczenie o niepełnosprawności.

Rodziny zastępcze:

- a) spokrewnione – 226 (269 dzieci)
- b) niezawodowe (w świetle nowej ustawy) – 57 (78 dzieci)
- c) rodziny zawodowe – 11 (48 dzieci), w tym:
 - specjalistyczne – 4 rodzin (11 dzieci)
 - pełniące zadania pogotowia rodzinnego – 5 rodzin (28 dzieci)
 - wielodzietne – 2 rodziny (9 dzieci), które mogą funkcjonować maksymalnie przez 3 lata od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy; następnie zobowiązane są złożyć wnioski o przekształcenie ich w Rodzinne Domy Dziecka
- d) Rodzinne Domy Dziecka – 7 (37 dzieci),
- e) Rodziny zastępcze zawodowe - 1 (3 dzieci).

Ilość rodzin nowo utworzonych w 2013 wyniosła 41.

W 2013 roku rodzinami zastępczymi i rodzinnymi domami dziecka funkcjonującymi na terenie Gminy Miasta Toruń zajmowało się pięcioro specjalistów pracy z rodziną, którzy wykonują zadania koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz dwóch koordynatorów zatrudnionych w ramach Resortowego programu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na rok 2013 finansowanego przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej.

Na terenie GMT w okresie od stycznia do grudnia 2013 roku funkcjonowało 77 usamodzielnionych wychowanków z rodzin zastępczych, z czego 14 osób zostało usamodzielnionych w oparciu o przepisy ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zaś pozostałe osoby otrzymują jakiegokolwiek świadczenia w oparciu o przepisy ustawy o pomocy społecznej (w oparciu o art. 240 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej).

Natomiast w 2013 roku, proces usamodzielnienia, w oparciu o przepisy cytowanej wyżej ustawy rozpoczęło 9 wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych (pod opieką MOPR w Toruniu znajdowało się łącznie 44 wychowanków). Liczba ta się systematycznie powiększa, co jest związane z ukończeniem przez wielu wychowanków 18 roku życia.

KULTURA

1. Tablice działu opracowano na podstawie danych z Urzędu Statystycznego w Toruniu oraz informacji Wydziału Kultury Urzędu Miasta.
2. Prezentowane dane - jeśli nie zaznaczono inaczej – dotyczą miasta Torunia
3. Stan księgozbioru w bibliotekach wykazany jest w woluminach (tomach). Do księgozbioru zaliczono druki zwarte (książki i broszury) oraz gazety i czasopisma.
4. Muzea - dane dotyczą muzeów podległych samorządowi wojewódzkiemu i gminnemu oraz Uniwersytetowi Mikołaja Kopernika.

Teatry

W Toruniu istnieją trzy teatry samorządowe tj. Teatr im. W. Horzycy oraz Impresaryjny Teatr Muzyczny podległe samorządowi województwa kujawsko – pomorskiego a także Teatr Baj Pomorski podległy samorządowi gminnemu. Ofertę kulturalną wzbogacają instytucje prywatne: Teatr Lalek „Zaczarowany Świat”, Teatr Impresaryjny AFISZ, Teatr VAŠKA oraz Teatr WICZY działający w ramach Stowarzyszenia Teatr Wiczy.

Teatr Baj Pomorski

Do zakresu działania Teatru należy zaspokajanie potrzeb i aspiracji kulturalnych społeczeństwa, tworzenie i upowszechnianie kultury teatralnej szczególnie wśród dzieci i młodzieży, upowszechnianie narodowego dziedzictwa kulturalnego oraz godne reprezentowanie kultury polskiej za granicą.

W roku 2013 Teatr przygotował 4 premiery teatralne, wystawił 435 widowisk dla 60 071 widzów. W repertuarze Teatru były też przedstawienia z poprzednich sezonów. Wystawiano spektakle dla dzieci i dla dorosłych. Realizowane były działania edukacyjne i popularyzatorskie (warsztaty, spotkania, zajęcia teatralne), konferencje dla nauczycieli, działania okolicznościowe. Teatr brał udział w festiwalach i przeglądach teatralnych.

W 2013 roku Teatr zorganizował dwa festiwale teatralne: XX Międzynarodowy Festiwal Teatrów Lalek SPOTKANIA oraz 28 Toruńskie Spotkania Teatrów Jednego Aktora. Międzynarodowy Festiwal Teatrów Lalek SPOTKANIA odbył się w dniach 12-18 października 2013 roku. W ramach SPOTKANIA odbyło się 31 wydarzeń artystycznych, na które złożyły się prezentacje konkursowe uczestników festiwalu z pięciu krajów: Hiszpanii, Niemiec, Czech, Francji i Polski. Przedstawienia prezentowano w dwóch nurtach: dla dzieci (przed południem) oraz dla młodzieży i dorosłych (wieczorem). Odbyła się także ósma edycja przeglądu współczesnych animacji filmowych „Akcja. Animacja.” oraz dziesiąta edycja Przeglądu Twórczości Teatralnej Osób Niepełnosprawnych, w którym udział wzięło osiem zespołów z regionu kujawsko-pomorskiego i warmińsko-mazurskiego 28 Toruńskie Spotkania Teatrów Jednego Aktora odbyły się w dniach 22-24 listopada 2013 roku. Na scenie „Baja Pomorskiego” wystąpili artyści z Polski i Słowacji. Program składał się z 11 monodramów.

W okresie wakacyjnym Teatr „Baj Pomorski” realizował projekt „Lato w teatrze” zainicjowany przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Instytut Teatralny im. Z. Raszewskiego w Warszawie. W półkoloniach „Lato w teatrze” wzięło udział 40 dzieci w wieku 10-13 lat.

Instytucje muzyczne

Do zakresu działania Orkiestry należy rozwijanie i zaspokajanie potrzeb muzycznych, upowszechnianie muzyki, rozwój kultury, pozyskiwanie i przygotowywanie społeczeństwa do aktywnego uczestnictwa w kulturze oraz współtworzenie jej wartości.

W 2013 roku Orkiestra wykonała 74 koncerty dla ok. 16.161 słuchaczy. Wśród koncertów zorganizowanych w 2013 roku przez instytucję wyróżnić należy koncerty związane z Inauguracją Roku

Mikołaja Kopernika oraz Dni Dziedzictwa Kopernikańskiego, koncert z okazji Międzynarodowego Dnia Muzyki z udziałem laureatki Konkursu Chopinowskiego z roku 2010 – Yulianny Avdeeviej. W lipcu i sierpniu 2013 r TOS zorganizowała siedemnastą edycję Festiwalu „Europa – Toruń. Muzyka i Architektura”. W czasie festiwalu odbyło się 9 koncertów, w zabytkowych wnętrzach toruńskiej starówki, o zróżnicowanym repertuarze. Orkiestra uczestniczyła także w projekcie realizowanym przez Towarzystwo im. I. J. Paderewskiego w Bydgoszczy – „Paderewski Piano Academy”. W dniach 11 listopada – 2 grudnia 2013 zorganizowano I Międzynarodowy Festiwal Skrzypiec. W trakcie festiwalu odbył się również III Międzynarodowy Konkurs Skrzypcowy, Konkurs Kompozytorski oraz Konkurs na recenzję z wydarzeń festiwalowych.

W roku 2013 kontynuowano realizację programów edukacyjnych. Zrealizowano 398 audycji, w których wzięło udział 63.000 słuchaczy. Audycje muzyczne odbywały się w szkołach i przedszkolach na terenie całego Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Uczniowie toruńskich szkół mieli także okazję uczestniczyć w 8 otwartych próbach generalnych orkiestry. Kontynuowano zapoczątkowany w roku 2011 specjalny cykl koncertów wielopokoleniowych pn. „Czas dla nas”. Projekt skierowany do dzieci od 0 do 5 roku życia oraz ich opiekunów cieszy się niesłabnącą popularnością. W 2013 roku trwała kolejna edycja konkursu skierowanego do uczniów szkół ogólnokształcących. Tym razem młodzież poznawała życie i twórczość Witolda Lutosławskiego. Do finału, który odbył się w czerwcu zakwalifikowało się 60 uczniów z 18 szkół.

Instytucje kultury

W Toruniu działają domy, ogródki i kluby kultury, stowarzyszenia kulturalne, związki twórcze i fundacje kultury. Miasto jest organizatorem w stosunku do dwóch placówek edukacyjnych tj. Młodzieżowego Domu Kultury i Ogniska Pracy Pozaszkolnej „Dom Harcerza” oraz instytucji kultury: Toruńskiej Orkiestry Symfonicznej, Centrum Kultury „Dwór Artusa”, Domu Muz, Centrum Kultury „Zamek Krzyżacki” oraz „Toruńskiej Agendy Kulturalnej”.

Działalność galeryjną w Toruniu prowadziły w roku 2012 Galeria Sztuki Wozownia, Galeria i Ośrodek Plastycznej Twórczości Dziecka (instytucje samorządu województwa kujawsko – pomorskiego) oraz Centrum Sztuki Współczesnej „Znaki Czasu” (współprowadzone przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, samorząd województwa kujawsko – pomorskiego oraz samorząd miasta Toruń). Wystawy prezentowane były także w innych instytucjach kultury jak np. Domu Muz, Centrum Kultury „Dwór Artusa” czy Muzeum Okręgowym w Toruniu.

Centrum Sztuki Współczesnej

Podstawowym celem Centrum Sztuki Współczesnej „Znaki Czasu” w Toruniu jest realizacja tworzenie, zarządzanie i udostępnianie regionalnej kolekcji sztuki współczesnej zapoczątkowanej Narodowym Programem Kultury „Znaki Czasu”, a także prowadzenie działalności wystawienniczej i wydawniczej, prowadzenie działalności edukacyjnej i promocyjnej na rzecz sztuki współczesnej, organizowanie krajowej i międzynarodowej wymiany artystycznej oraz festiwalu, koncertów, wykładów, warsztatów, konferencji, seminariów i programu filmowego, prowadzenie biblioteki oraz bazy danych dotyczących twórców i dzieł sztuki współczesnej. Instytucja prowadząc swą działalność współpracuje ze środowiskami twórczymi oraz z polskimi i zagranicznymi podmiotami publicznymi i prywatnymi w zakresie rozwoju sztuki współczesnej.

Centrum Sztuki Współczesnej „Znaki Czasu” w Toruniu od 1 stycznia 2010 roku jest instytucją kultury, wpisaną do rejestru prowadzonego przez Gminę Miasta Toruń. Centrum prowadzone jest jako wspólna instytucja przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Województwo Kujawsko – Pomorskie i Gminę Miasta Toruń.

W 2013 roku w 1.426 wydarzeniach artystycznych i edukacyjnych organizowanych przez CSW Torunia uczestniczyło 92.095 osób. Bogata i różnorodna oferta Centrum była kierowana do dorosłych, młodzieży i dzieci. W ramach działalności wystawienniczej prezentowanych było 11 dużych wystaw. Były to m.in. „Lech Majewski „Telemach”; „Dyplom 2012”; „Cuda Niewidy”, H.Cibulka: „W rytmie światła i mroku”, Mikroutopie codzienności. Wystawa prac z kolekcji CSW); zorganizowano 4 festiwale m.in. PLASTER – 4 Międzynarodowy Festiwal Plakatu i Typografii; CoCArt Music Festiwal, Lutosławski/Pole widzenia-Pole słyszenia”.

Instytucja organizowała wydarzenia wpisujące się w Europejską Noc Muzeów oraz Święto Muzyki, realizowała liczne działania edukacyjne dla dzieci, młodzieży i dorosłych. W 202 warsztatach edukacyjnych uczestniczyły 6.323 osoby. W działającym w instytucji Kinie CENTRUM odbywały się seanse i tematyczne przeglądy filmów. W roku 2013 - 17.754 miłośników filmu uczestniczyło w 950 seansach filmowych. Widzowie Kina Centrum mieli okazję uczestniczyć w festiwalach: pokazach shortów, przeglądzie kina bułgarskiego, pokazach filmowych towarzyszących debatom i panelom dyskusyjnym, Międzynarodowym Festiwalu Filmowym TOFIFEST 2013.

Centrum Kultury Dwór Artusa

Do zakresu działalności Dworu Artusa należy inicjowanie i wspieranie działalności kulturalnej sprzyjającej kreowaniu postaw twórczych oraz powstawaniu różnorodnych form i przejawów aktywności twórczej, a tym samym zaspokajanie potrzeb i aspiracji kulturalnych społeczeństwa.

W 2013 roku w Centrum Kultury Dwór Artusa odbyło się 96 imprez własnych z udziałem ok. 17.309 odbiorców, w tym: 48 koncertów z udziałem 9.967 osób, 14 spotkań z udziałem 2.010 osób, 11 spotkań autorskich, 9 wystaw z udziałem 2.981 zwiedzających oraz 13 oprowadzań po Dworze Artusa z udziałem 591 osób.

W roku 2013 Dwór Artusa był organizatorem wydarzeń z cyklu Jazz w Artusie, Świat i okolice, Czwartki z filozofią, Toruńska Akademia Kultury.

Zorganizowano cykliczną imprezę festiwalową: Forte Artus Festiwal. Instytucja współorganizowała także XIX Toruński Festiwal Książki, zorganizowano i rozstrzygnięto kolejną edycję Ogólnopolskiego Konkursu Poetyckiego „O liść konwalii” im. Zbigniewa Herberta oraz zorganizowano imprezy w ramach Toruńskiego Festiwalu Nauki i Sztuki.

Dom Muz

Dom Muz jest instytucją kultury prowadzącą działalność merytoryczną w obiektach przy ul. Podmurnej 1/3, ul. Poznańskiej 52, Okólnej 169 oraz na terenie miasta Torunia. Dom Muz organizuje imprezy artystyczne, popularyzuje i prezentuje dokonania amatorskiego ruchu artystycznego, stwarza warunki dla rozwoju kultury, organizuje konkursy i przeglądy, upowszechnia wiedzę o kulturze, sztuce i literaturze. Oferta programowa instytucji jest cały czas uaktualniana i poszerzana zgodnie z potrzebami uczestników i potencjalnych odbiorców. W 2013 roku w Domu Muz odbyło się 170 imprez dla 10.550 osób. Otwarto 25 wystaw, które zwiedziło 3.194 osób, a 1 016 osób brało udział w zajęciach stałych przygotowanych przez instytucję.

W Domu Muz przy ulicy Podmurnej 1/3, praca merytoryczna skierowana jest głównie do młodzieży starszej, studentów i osób dorosłych. W filii Domu Muz przy ul. Poznańskiej 52 oraz przy ul. Okólnej 169 zajęcia i spotkania są skierowane do wszystkich grup wiekowych. Odbywają się one w formie zajęć stałych (zespoły wokalne, taneczne, muzyczne, Klub Seniora, AA, Modelarstwo Lotnicze), warsztatów teatralnych, wystaw, koncertów, klubów zainteresowań. W roku 2013 w filiach zorganizowano m.in. wystawy prac plastycznych, koncerty, przedstawienia teatralne, spotkania tematyczne i okolicznościowe, zajęcia wakacyjne. Ponadto w filii przy ul. Okólnej czynna jest świetlica środowiskowa dla dzieci i młodzieży,

działająca w ramach projektu z zakresu psychoprofilaktyki, finansowanego przez Gminę Miasta Toruń.

Instytucja była organizatorem imprez cyklicznych tj. eliminacji miejskich i powiatowych Ogólnopolskiego Konkursu Recytatorskiego, Zadaszek Jazzowych, a także włączyła się w organizację Toruńskiego Festiwalu Książki i Toruńskiego Festiwalu Nauki i Sztuki.

W okresie letnim instytucja zorganizowała 13 edycję Międzynarodowego Festiwalu Harmonijki Ustnej Harmonica Bridge Toruń 2013, który trwał od 23 do 25 sierpnia. W ramach festiwalu odbyło się 5 koncertów, jam session, konkurs oraz warsztaty harmonijkowe. Większość koncertów odbyła się w plenerze.

W ostatnim 2013 roku Dom Muz zrealizował projekt w ramach programu „Dom Kultury + Inicjatywy lokalne” który uzyskał dofinansowanie z Narodowego Centrum Kultury.

Centrum Kultury Zamek Krzyżacki

Do zakresu działania Centrum Kultury Zamek Krzyżacki należy kulturalne i turystyczne zagospodarowanie terenu ruin zamku krzyżackiego wraz z otoczeniem, trwała ochrona powierzonego dziedzictwa kulturowego oraz promocja tego miejsca.

W 2013 roku sprzedano 41.838 biletów. Zamek odwiedziło łącznie 82 915 osób. Centrum Kultury Zamek Krzyżacki realizowało szereg działań mających na celu tworzenie i popularyzację stałej ekspozycji na terenie ruin zamku (sala strachów, dziedziniec). Instytucja zorganizowała imprezy plenerowe popularyzujące miejsce i jego historię. Były to m.in. inscenizacje zamkowe, festyny średniowieczne, zamkowe spotkania z historią, koncerty.

Zorganizowano VI Bieg Zamkowy upamiętniający zdobycie zamku krzyżackiego przez mieszkańców Torunia, a także imprezy w ramach Nocy Muzeów, Europejskich Dni Dziedzictwa, Dni Hanzy – Potyczki średniowieczne, VI Toruńskich Mediewaliów, projekcje filmowe w ramach „Kina Letniego”, V edycję inscenizacji zamkowych, goszczono m.in. uczestników Międzynarodowego Zlotu Harcerzy i Skautów - WICEK Instytucja współorganizowała imprezy odbywające się w ramach Toruńskiego Festiwalu Nauki i Sztuki.

Spektakl „Komturia” na 30 pokazach w roku 2013 obejrzało 406 osób.

Toruńska Agenda Kulturalna

Do zakresu działania Toruńskiej Agendy Kulturalnej należy prowadzenie działalności w zakresie kreowania i rozwijania działalności kulturalnej prowadzonej na terenie miasta Torunia, w także promocja miasta Torunia ukierunkowana na zbudowanie kulturalnej marki miasta.

W roku 2013 instytucja zrealizowała kilkanaście znaczących projektów kulturalnych, w tym m.in.: Sylwester Miejski, Święto Trzech Króli, Święto Miasta, Święto Tańca, widowisko plenerowe „Envole Chromatique”, Święto Muzyki, imprezy w ramach „Kulturalnego Lata”. Ponadto instytucja zorganizowała kolejną edycję Festiwalu Piosenki i Ballady Filmowej (1-3 sierpnia), na który złożyły się cztery wydarzenia – w tym koncert otwarcia, konkurs dla młodych obiecujących wykonawców, recital piosenki aktorskiej oraz Koncert Galowy; pierwszą edycję Festiwalu Sztuki Faktu (11-13 kwietnia): impreza organizowana we współpracy z Telewizją Polską. Podczas trzech dni festiwalu odbyły się warsztaty, spotkania, dyskusje, przegląd konkursowy.

W dniach 17 – 21 września 2013r. tysiące widzów podziwiało widowiskowe projekcje i niezwykle instalacje świetlne przygotowane przez artystów na piątą edycję Międzynarodowego Festiwalu Światła Skyway. Niezwykle liczna publiczność festiwalu miała okazję podziwiać instalacje przygotowane przez polskich i międzynarodowych artystów. Kuratorem Festiwalu Światła Skyway był portugalski artysta Mario Caeiro. Festiwalowi towarzyszyły akcje specjalne: cykl koncertów autorskiego festiwalu Mariusza Lubomskiego: „LuLu” oraz Świetlna Rowerowa Masa Krytyczna.

W roku 2013 Toruńska Agenda Kulturalna kontynuowała realizację programu „Mikrowsparcia”, umożliwiającego ubieganie się o pomoc przy realizacji projektów kulturalnych. Z tej formy wsparcia działalności kulturalnej skorzystało w ciągu roku 41 podmiotów. *Otwarcie Centrum Nowoczesności „Młyn Wiedzy” nastąpiło 9 listopada 2013 roku. Siedziba instytucji to dawne młyny Richtera, budynki zbudowane na przełomie XIX i XX w. Na przestrzeni 5 tys. m², na 6 kondygnacjach znajduje się przestrzeń wystawiennicza, pracownie naukowe, sale ekspozycyjne dla dzieci i biura. Do zadań Centrum należy popularyzacja osiągnięć nauki, techniki i kultury, dorobku naukowego oraz kulturowego oraz wzbudzanie ciekawości świata poprzez zainteresowanie naukami przyrodniczymi, technicznymi oraz różnorodnymi formami aktywności kulturalnej i artystycznej*

Biblioteki

W Toruniu działa Wojewódzka Biblioteka Publiczna - Książnica Kopernikańska posiadająca 14 filii znajdujących się w różnych dzielnicach miasta, Biblioteka Pedagogiczna im. gen. bryg. prof. Elżbiety Zawackiej (instytucje samorządu województwa kujawsko – pomorskiego) oraz Biblioteka Uniwersytecka Uniwersytetu Mikołaja Kopernika. Biblioteki działają także w strukturach pozostałych szkół wyższych istniejących w Toruniu jak np. przy Wyższej Szkole Bankowej. Ponadto istnieje Biblioteka Diecezjalna im. ks. Stanisława Kujota, która jest agendą diecezjalną i podlega Biskupowi Toruńskiemu. Możliwość korzystania ze zbiorów bibliotecznych stwarzają także biblioteki działające w szkołach podstawowych, gimnazjalnych i średnich.

Biblioteki publiczne

Liczba placówek bibliotecznych (bibliotek, filii i punktów bibliotecznych) w porównaniu do roku poprzedniego roku wzrosła o 5. Księgozbiór bibliotek ulegał wahaniom. Od 2012 roku liczba woluminów wzrosła o 3,39 tys. (tj. o 0,5%). Na przestrzeni ostatnich lat liczba wypożyczeń ulega wahaniom. Należy jednak zauważyć, iż w 2013 roku wypożyczono o 12,5 tys. woluminów (tj. o 2,2%), mniej niż w roku poprzednim.

Muzea

W Toruniu działają cztery placówki muzealne: Muzeum Okręgowe w Toruniu (instytucja samorządu gminy), Muzeum Etnograficzne im. Marii Znamierowskiej – Prúfferowej (instytucja samorządu województwa kujawsko – pomorskiego) oraz Muzeum Uniwersyteckie i Muzeum Przyrodnicze UMK. Ofertę kulturalną w tym zakresie wzbogacają podmioty prywatne: Żywe Muzeum Piernika, Muzeum Piśmiennictwa i Drukarstwa oraz Muzeum Pomorskie Armii Krajowej i Wojskowej Służby Polek prowadzone przez organizację pozarządową.

Muzeum Okręgowe

W skład Muzeum Okręgowego wchodzi Ratusz Staromiejski, Kamienica Mieszczańska (Dom Kopernika), Kamienica pod Gwiazdą, Dom Eskenów oraz Muzeum Podróżników im. Tony Halika, obiekt przy ul. św. Jakuba 20a oraz spichrze przy ul. Ciasnej 4/6/8.

Muzeum prowadzi działalność, która obejmuje ochronę dziedzictwa kulturowego poprzez gromadzenie, przechowywanie, konserwowanie, opracowanie naukowe oraz udostępnianie dóbr kultury do celów naukowych i edukacyjnych. Muzeum prowadzi badania naukowe i działalność oświatową oraz popularyzatorską w zakresie podstawowych wartości sztuki, historii, nauki i kultury polskiej oraz światowej.

W ramach działalności konserwatorskiej w 2013 roku wykonano w Muzeum konserwację obrazów, obiektów, eksponatów na podłożu papierowym, rzeźb, zabytków rzemiosła artystycznego. Konserwatorzy zabytków na bieżąco wykonywali i sprawdzali opisy konserwatorskie związane z użyczeniami oraz zwrotami zabytków. Zbiory muzealne wzbogaciły się o 314 pozycji.

W 2013 roku udostępniono publiczności 15 wystaw m.in. „Kolekcja Pakoska. Sztuka Polska”, „Józef Kotlarczyk (1922–1994) – malarstwo, rysunek, grafika”; „Dzieła sztuki rusznikarskiej ze zbiorów polskich Copernicus contra Ptolomaeus. Cymelia”. Muzeum wydało 15 pozycji m.in. katalogi i foldery towarzyszące wystawom czasowym.

W 2013 roku ekspozycje Muzeum Okręgowego w Toruniu zwiedziło 291.245 osób.

W roku 2013 w zajęciach edukacyjnych uczestniczyły 6. 102 osoby. W wernisażach wystaw i innych spotkaniach udział wzięło 37.366 osób. Prelekcję na makiecie Torunia w Domu Kopernika obejrzało 12.476 osób. Nową projekcją w Domu Eskenów – „Księga Toruń” 3D obejrzało 4.650 osób.

Muzeum zorganizowało m.in. cztery edycje Nocy Muzealnej, imprezy w ramach Festiwalu Nauki i Sztuki, obchody inauguracji Roku Chińskiego, Międzynarodowego Dnia Ochrony Zabytków, kolejną edycję konkursu „Moja przygoda w Muzeum”. 24 stycznia 2013 roku nastąpiło. Uroczyste otwarcie nowej wystawy stałej „Pasja podróży”, z udziałem Elżbiety Dzikowskiej oraz innych zasłużonych gości. Połączone ono zostało ze świętowaniem jubileuszu dziesięciolecia powstania Muzeum oraz rocznicy 92. urodzin jego patrona – Tony’ego Halika.

Dnia 6 grudnia 2012 roku w Domu Eskenów otwarta została pierwsza część ekspozycji „Toruń i jego historia”, obejmująca swym zakresem pradzieje i średniowiecze., a od 6 grudnia 2013 roku prezentowana jest również kolejna część, opowiadająca o nowożytnym Toruniu.

Tabl. 42. Biblioteki publiczne

Stan w dniu 31 XII 2013 r.

Wyszczególnienie	1990	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012	2013
Placówki biblioteczne (stan w dniu 31 XII)	54	44	50	53	44	43	46	43	39	41	38	36	41
Liczba ludności na 1 placówkę	3.745	4.633	4.102	3.682	4.644	4.900	4.528	4.818	5.282	5.008	5.393	5.675	4.962
Księgozbiór (tys.)	863,4	851,4	823,4	812,2	796,8	786,3	774,7	794,3	773,9	762,8	752,6	745,7	749,09
Czytelnicy zarejestrowani w ciągu roku (tys.)	37,6	41,0	41,5	42,6	41,2	45,1	44,1	37,4	32,1	30,5	30,0	29,1	26,6
Wypożyczenia w ciągu roku (tys.)	792,2	898,9	876,2	781,8	791,0	895,5	874,7	717,6	660,0	587,7	590,1	567,3	554,8
Księgozbiór na 1.000 ludności	4.270	4.177	4.014	3.938	3.899	3.732	3.719	3.785	3.756	3.715,4	3.672,6	3.649,9	3.682,0
Czytelnicy na 1.000 ludności	186	202	203	206	202	214	212	181	156	148	146	142	130
Wypożyczenia na 1.000 ludności	3.915	4.412	4.272	3.791	3.871	4.240	4.198	3.463	3.206	2.862,6	2.879,8	2.769,6	2.727,0

Wydarzenia kulturalne

W mieście odbywa się wiele cyklicznych imprez o charakterze międzynarodowym, ogólnopolskim, regionalnym i lokalnym. Są to m.in. Międzynarodowy Festiwal Filmowy TOFIFEST, Toruń Blues Meeting Festival, Międzynarodowy Festiwal Harmonijki Ustnej Harmonica Bridge, Jazz Od Nowa Festiwal, Świętojański Festiwal Organowy, Artus Forte Festiwal, Akademickie Spotkania Teatrów Alternatywnych KLAMRA, Festiwal Sztuki Bilbordowej Art.Moves, Międzynarodowy Festiwal Teatrów Lalek SPOTKANIA, Toruński Festiwal Książki, Międzynarodowy Festiwal „Europa – Toruń. Muzyka i Architektura”, festiwal światła BELLA SKYWAY FESTIVAL, Festiwal Piosenki i Ballady Filmowej, Toruńskie Spotkania Teatrów Jednego Aktora. Międzynarodowy Festiwal Muzyki i Sztuki Krajów Bałtyckich Probaltica. W roku 2013 kolejny raz rozstrzygnięto plebiscyt pn. Toruńskie Gwiazdy. Wręczono nagrody Prezydenta Miasta Torunia w kategoriach: Nadzieja, Zespół, Płyta i Dj Roku.

Nagrodę Miast Partnerskich Torunia i Getyngi im. Samuela Bogumiła Lindego w roku 2013 otrzymali polski prozaik, dramaturg Eustachy Rylski oraz niemiecka prozaik Brigitte Kronauer. Nagroda została wręczona 23 czerwca 2013 roku w Toruniu.

W grudniu 2013 roku odbył się doroczny koncert pamięci Grzegorza Ciechowskiego połączony z wręczeniem Nagrody Artystycznej Miasta Torunia im. Grzegorza Ciechowskiego. Laureatem Nagrody w roku 2013 została polska wokalistka Misia Furtak.

Na trwałe do kalendarza imprez odbywających się co roku w Toruniu wpisał się organizowany przez Urząd Miasta Torunia, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu oraz Towarzystwo Naukowe w Toruniu – Toruński Festiwal Nauki i Sztuki, popularyzujący naukę, a także sztukę wśród mieszkańców Torunia i regionu. Na festiwal, który odbył się w dniach 19-23 kwietnia 2013 roku złożyło się 166 imprez z 43 dziedzin nauki i sztuki.

Ważnymi wydarzeniami 2013 roku były także: XX Festiwal Muzyki i Sztuki Krajów Bałtyckich Probaltica na którym m.in. wystąpiła Orkiestra Symfoniczna Miasta Kaliningradu pod dyrekcją Arkadija Feldmana oraz Polska Orkiestra Sinfonia Iuventus pod dyrekcją Krzysztofa Pendereckiego.

Dni Dziedzictwa Kopernikańskiego

Z okazji 540 rocznicy urodzin oraz 470 rocznicy śmierci Mikołaja Kopernika od lutego do maja 2013 roku w zorganizowano ponad 50 wydarzeń pod wspólną nazwą Dni Dziedzictwa Kopernikańskiego. Na cztery miesiące obchodów przygotowano wystawy, konkursy, konferencje naukowe i popularnonaukowe, spektakle teatralne. Wszystkie te działania miały przybliżyć postać wybitnego astronoma, którego odkrycie zmieniło nasz sposób myślenia o świecie. Cykl wydarzeń objął patronatem prezydent RP Bronisław Komorowski.

Międzynarodowy Konkurs Skrzypcowy Toruń Odbywający się co trzy lata konkurs zainaugurowany został w 2007 r. Skierowany jest do młodych skrzypków, którzy nie przekroczyli 30. roku życia. W 2013 r. po raz pierwszy został on obudowany Międzynarodowym Festiwalem Skrzypiec. Od tej edycji organizatorem wydarzenia jest Toruńska Orkiestra Symfoniczna. I edycja „Międzynarodowego Festiwalu Skrzypiec Toruń 2013. Witold Lutosławski in memoriam” odbyła się w dniach 11 listopada – 2 grudnia 2013. Międzynarodowy Festiwal Skrzypiec to wydarzenie zawierające w sobie koncerty, konkursy, wykłady, kursy, filmy, wystawy i pokazy lutnicze. W trakcie festiwalu odbyły się: Kurs Mistrzowski dla młodych skrzypków, III Międzynarodowy Konkurs Skrzypcowy dla wirtuozów, Ogólnopolski Konkurs Kompozytorski, recitale i koncerty wybitnych skrzypków z orkiestrami, cykl edukacyjny- „Wiolinistyczne studium ucznia”.

Polityka kulturalna Miasta realizowana była poprzez Stypendia Miasta Torunia w dziedzinie kultury oraz dotacje dla organizacji pozarządowych. W roku 2013 stypendia na realizację projektów kulturalnych z dziedziny kultury otrzymało 27 osób, a miasto wydat-

kowało na ten cel kwotę 150.000 zł. W wyniku rozstrzygnięcia otwartego konkursu ofert na realizację zadań publicznych związanych z realizacją zadań gminy w zakresie wspierania rozwoju kultury i ochrony jej dóbr oraz podtrzymywania tradycji narodowej zawarto 77 umów dotacji z 57 podmiotami na łączną sumę 1.611.666 zł. W ramach rozwijania współpracy międzynarodowej w tworzeniu i realizacji oferty kulturalnej miejskie instytucje kultury podjęły współpracę z artystami oraz instytucjami kultury z następujących krajów: USA, Kolumbia, Japonia, Chiny, Tajlandia, Tajwan, Turcja, Rosja, Ukraina, Litwa, Estonia, Szwecja, Irlandia, Wielka Brytania, Francja, Hiszpania, Niemcy, Belgia, Szwajcaria, Włochy, Słowacja, Czechy, Serbia, Chorwacja, Rumunia, Węgry.

W dniu 13 grudnia 2012 r. Rada Miasta Torunia przyjęła w drodze uchwały „Strategię Rozwoju Kultury Miasta Torunia do Roku 2020”. Strategia wyznaczyła łącznie 4 cele strategiczne, 11 celów operacyjnych oraz 37 zadań czyli przedsięwzięć priorytetowych koniecznych do osiągnięcia danego celu operacyjnego. Wdrażanie koordynuje powołany w dniu 27 marca 2013 r. zarządzeniem Prezydenta Miasta Torunia 11-osobowy Zespół ds. Wdrażania Strategii Rozwoju Kultury Miasta Torunia do roku 2020. Posiedzenia zespołu odbywały się w dniach: 19 kwietnia, 27 maja, 12 lipca i 31 października. Rok 2013 został przyjęty jako bazowy do porównania wzrostu realizowanych działań w kolejnych latach, dlatego też wprowadzono nowe formularze monitorujące działalność instytucji kultury, które będą stanowić podstawę wprowadzenia nowoczesnych metod zarządzania strategicznego w instytucjach.

Spośród przykładowych działań zespołu należy wymienić i inicjowanie i wspieranie działań artystycznych wzbogacających całoroczną ofertę kulturalną, w tym w szczególności letnią. Między innymi na Rynku Staromiejskim stanęła Scena Letnia, na której od 24 czerwca do 1 września 2013 r. odbyły się ogółem 83 wydarzenia kulturalne z udziałem wykonawców lokalnych i zagranicznych. Wystąpili m.in. Michał Hajduczenia, Jacek Beszczyński, Teatr Afisz, Joanna Czajkowska, Rafał „Zwierzak” Zieliński, DJ Function, zespoły B-rock, GRAM, Barowe Żywioły, De Bobers, Zagadka, Los Trios oraz australijski gitarzysta Claude Hay. W ramach stwarzania warunków dla rozwoju ekspresji niezależnych alternatywnych twórców oraz poszerzenie przestrzeni dla twórczej kreacji dzieci, młodzieży i osób dorosłych przygotowano akcję zatytułowaną Czwartkowa Aktywność Debiutantów. Podczas jej realizacji na Rynku Staromiejskim w Toruniu, odbyło się ponad 20 występów młodych wykonawców. Ponadto realizując strategię działając na rzecz integrowania systemów informacyjnych w sferze kultury stworzono internetowy kalendarz kulturalny. Głównym celem powstania kalendarza, jest optymalne koordynowanie wydarzeń kulturalnych realizowanych w Toruniu. Jest to narzędzie, które pomaga w przygotowaniu i realizacji własnych przedsięwzięć w sposób, który w jak najmniejszym stopniu będzie kolidował z działaniami podjętymi przez organizatorów innych przedsięwzięć.

Kina

W latach 1990-2004 roku liczba kin spadła o 5 (tj. o 71,4%). W Toruniu w roku 2012 były 4 kina w których znajdowało się łącznie 22 sale. Na 1 miejsce, których w sumie jest 4.256, przypada 48 mieszkańców Torunia.

Planetarium

Od 1994 roku działa toruńskie Planetarium im. Władysława Dzierwulskiego. Cieszy się ono dużą frekwencją turystyczną, szczególnie w okresie maj-czerwiec. Poza sezonem turystycznym odwiedzane jest przez uczniów i nauczycieli, ze względu na swoją bogatą ofertę edukacyjną, wspomagającą nauczanie przedmiotów przyrodniczych. Od lipca 2005 roku udostępniona zwiedzającym jest Sala Orbitarium, w której można sterować urządzeniami sondy kosmicznej Cassini,

tylko o połowę mniejszej od oryginalnej, która cały czas pracuje na orbicie Saturna. Na zawieszonych ekranach można wyświetlić krótkie animacje komputerowe i prześledzić losy innych misji kosmicznych oraz poznać bliżej planety Układu Słonecznego. W kwietniu 2012 r. udostępniono dla zwiedzających salę Geodium z interaktywną wystawą. Wystawa oświęcona jest Ziemi jako planecie. Jej centralnym elementem jest obracający się i odpowiednio oświetlony model kuli ziemskiej o średnicy 2,15 m. Dzięki grze światła w łatwy sposób można przekonać się, dlaczego mamy cztery pory roku, a po dniu następuje noc. Wokół globusa znajdują się interaktywne urządzenia, dzięki którym można samodzielnie eksperymentować, włączając odpowiednie przyciski. Na wystawie są też 2 stanowiska z kolekcją skał i minerałów.

Cztery narożniki sali Geodium to plastyczne instalacje pokazujące, jak na przestrzeni dziejów zmieniała się nasza planeta. Odwiedzający znajdą tam wybuchający wulkan, ocean będący kolebką życia, monumentalny lodowiec z zorzami polarnymi, czy wreszcie makietę cywilizacji człowieka. Wykaz stanowisk interaktywnych w sali Geodium: pole magnetyczne, trzęsienie Ziemi, konwekcja, atmosfera Ziemi, efekt Coriolisa, precesja osi ziemskiej, płyty litosferyczne, lepkość cieczy, cyklon, krążek Newtona, tworzenie wydm, źródła energii odnawialnej i start rakiety. W 2013 roku w seansach Planetarium uczestniczyło 208.684, natomiast w wystawie interaktywnej w sali Orbitorium – 44.897osób. W nowotwartej sali Geodium wystawę odwiedziło 30.003 osób.

Tabl. 43. Muzea, kina

Stan w dniu 31 XII 2013 r.

Wyszczególnienie	1990	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012	2013
Muzea (stan w dniu 31 XII)	2	2	2	3	3	3	3	3	3	4	4	4	5
Zwiedzający muzea i wystawy w tys.	322,7	213,8	192,4	237,9	198,4	146,7	158,2	137,9	252,8	247,0	271,2	266,5	318,5
- w tym młodzież szkolna	209,0	75,3	92,2	136,7	109,3	73,3	21,9	19,2	x	15,7	x	x	x
Kina (stan w dniu 31 XII)	7	3	3	3	3	4	2	3	3	3	4	4	4
Seanse	3.454	3.475	3.410	6.912	4.895	4.984	5.017	27.215	25.489	25.301	27.108	40.415	36.899
Widzowie w tys.	214,5	155,8	182,6	165,8	208,1	271,1	249,1	589,1	550,5	625,2	627,4	585,8	532,9

MIEJSCA NOCLEGOWE

1. Tablice działu opracowano na podstawie danych z Urzędu Statystycznego w Toruniu.
2. Prezentowane dane - jeśli nie zaznaczono inaczej - dotyczą miasta Torunia.
3. Do obiektów noclegowych turystyki zaliczono: hotele i inne obiekty wykorzystywane dla turystyki.
4. Dane o obiektach i miejscach noclegowych wykazano według stanu w dniu 31 XII. Dotyczą miejsc całorocznych i sezonowych.

Obiekty i miejsca noclegowe

Liczba obiektów noclegowych turystyki w 2013 zmniejszyła się o jeden. W stosunku do 2012 spadła (o 29, tj. 1%) liczba miejsc noclegowych. Udział miejsc całorocznych wynosi 91,6% ogółu miejsc noclegowych.

Liczba korzystających z noclegów była w 2013 roku wyższa niż w roku poprzednim o 15,7 tys., tj. 6,8%.

Tabl. 44. Obiekty noclegowe turystyki

Stan w dniu 31 XII 2013 r.

Lata	Obiekty	Miejsca noclegowe ogółem	Miejsca noclegowe całoroczne	Korzystający z noclegów w tys.
1990	16	1.666	1.006	85,6
1996	19	2.048	1.291	84,4
2000	20	1.746	1.094	107,4
2002	26	1.729	1.322	124,7
2004	29	1.775	1.606	138,0
2006	30	2.108	1.930	158,8
2008	30	2.189	2.033	176,8
2009	33	2.570	2.420	169,5
2010	36	2.702	2.550	210,1
2011	37	2.803	2.651	235,5
2012	37	2.997	2.781	232,1
2013	36	2.968	2.719	247,8

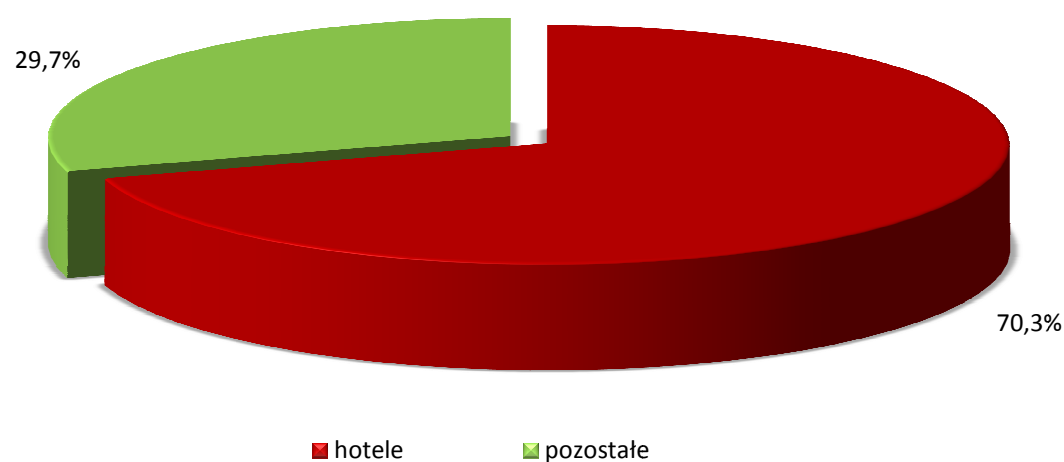
Rys. 24. Obiekty noclegowe turystyki

Stan w dniu 31 XII 2013 r.

Rys. 25. Miejsca noclegowe turystyki - ogółem

Stan w dniu 31 XII 2013 r.

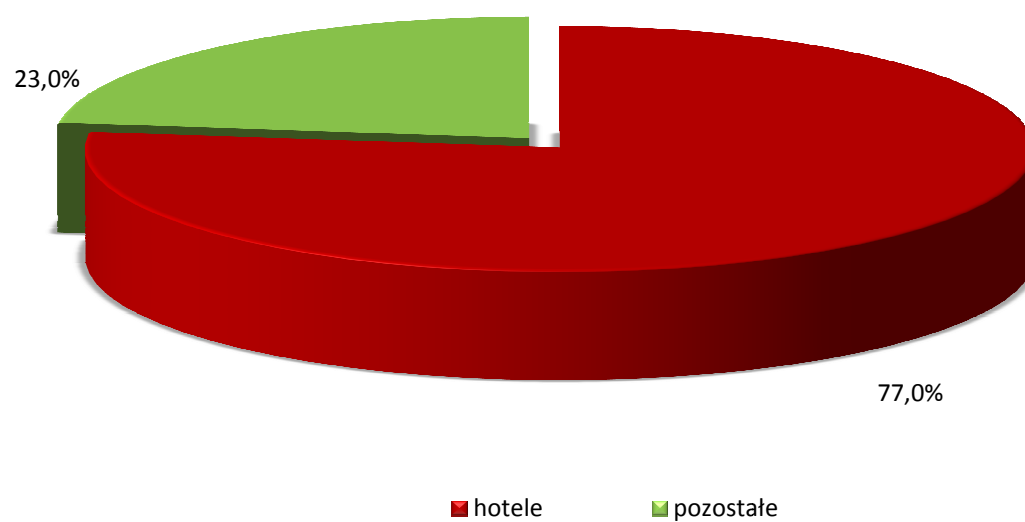

W strukturze bazy noclegowej dominowały hotele stanowiące 62,2% liczby obiektów ogółem.

Udział miejsc noclegowych w hotelach, w ogólnej liczbie miejsc noclegowych wyniósł 70%. Natomiast w przypadku miejsc noclegowych całorocznych hotele miały 75,5% udziału.

W 2013 roku najwięcej turystów skorzystało z noclegów w hotelach – 90%. Wskaźnik ten był jeszcze wyższy dla turystów zagranicznych – 92,03%.

Rys. 26. Miejsca noclegowe turystyki - całoroczne
Stan w dniu 31 XII 2013 r.

SPORT I REKREACJA

W mieście funkcjonują instytucje, stowarzyszenia oraz kluby sportowe statutowo zajmujące się sportem i rekreacją. Potencjał sportowo-rekreacyjny Torunia to blisko 200 stowarzyszeń. Miasto wspiera ok. 120 organizacji, z czego prawie 60 klubów sportowych korzysta ze stałej pomocy Miasta. W klubach zrzeszonych jest ponad 5.500 osób, w tym: dzieci, młodzież oraz osoby dorosłe w ponad 40 dyscyplinach. We współzawodnictwie sportowym dzieci i młodzieży objętym Systemem Sportu Młodzieżowego, w którym uczestniczyły 889 gmin - Toruń zajął 15 w klasyfikacji gmin.

Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji jest zakładem budżetowym Gminy Miasta Toruń. Podstawowym zadaniem zakładu jest prowadzenie działalności i świadczenie usług w zakresie upowszechniania sportu, turystyki i rekreacji. MOSiR gospodaruje mieniem gminnym tworząc odpowiednie warunki do uprawiania sportu i rekreacji. Miejski Ośrodek zarządza obiektami sportowo-rekreacyjnymi: lodowiskami, stadionem żużlowym, aqua parkiem, basenami, halą sportową, stadionami sportowymi.

Poza zarządzaniem gminną bazą sportową Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji współpracuje z organizacjami i stowarzyszeniami kultury fizycznej w zakresie realizacji przedsięwzięć sportowych. Jest organizatorem i współorganizatorem wielu masowych i otwartych imprez o charakterze sportowym oraz rekreacyjnym w trakcie całego roku. W okresie letnim organizuje sezonowe kąpielisko - baseny napowierzchniowe ul. Przy Skarpie, natomiast zimą dwa lodowiska sezonowe zapewniając atrakcyjną formę spędzenia wolnego czasu dla mieszkańców miasta, a w szczególności dzieci i młodzieży w okresie wakacji letnich i ferii zimowych.

Spółka Toruńska Infrastruktura Sportowa, której udziałowcem jest Miasto Toruń obecnie jest administratorem hali sportowo-widowiskowej. Wybudowana wielofunkcyjna hala widowiskowo-sportowa położona jest przy ulicy gen. Józefa Bema, w pobliżu lodowiska Tor-Tor i stadionu miejskiego. Budowę hali rozpoczęto w kwietniu 2011 roku, a zakończenie prac w pierwszym półroczu 2014 roku. Widownia, w zależności od charakteru organizowanych imprez ma różną pojemność: od 5774 miejsc na trybunach stałych w podstawowej funkcji hali (plus 14 miejsc stałych dla opiekunów osób niepełnosprawnych) do 6386 miejsc po zastosowaniu trybun rozsuwanych w trakcie zawodów, konkurencji grupowych (siatkówka, koszykówka, piłka ręczna). Obiekt dysponuje pokojami hotelowymi (22 pokoje dwuosobowe, 4 pokoje jednoosobowe i 2 apartamenty przystosowane dla osób niepełnosprawnych), trzema salami konferencyjnymi i jedną bankietową, zapleczem gastronomicznym, zapleczem sanitarno – szatniowym i socjalnym. Na hali przewidziano również strefę komercyjną, w której zlokalizowane zostały: restauracja, siłownia i pomieszczenia odnowy biologicznej (spa).

Podstawową funkcją hali będzie obsługa zawodów sportowych. Poza funkcjami sportowymi w hali będzie istniała możliwość organizacji targów, konferencji oraz imprez o charakterze widowiskowym.

Udział i sukcesy zawodników - reprezentantów Torunia na zawodach najwyższej rangi w kraju i zagranicą to najlepsza wizytówka Torunia w kraju i na świecie. To także doskonała reklama i promocja naszego miasta.

Każdego roku toruńscy zawodnicy uczestniczą w imprezach sportowych rangi Mistrzostw Polski, Mistrzostw Europy i Świata, a także w wielu znaczących zawodach, turniejach międzynarodowych zarówno w konkurencjach indywidualnych jak i zespołowych osiągając wiele wartościowych rezultatów. W 2013 r. Prezydent Torunia uhonorował nagrodą finansową 195 zawodników w kategorii młodzieżowej i seniorskie za wysokie osiągnięcia sportowe uzyskane w 2012 roku oraz 20 trenerów, którzy przyczynili się do uzyskania tych najwyższych wyników sportowych. Dodatkowo 7 działaczy sportowych otrzymało wyróżnienia w formie dyplomów i pamiątkowych statuetek. Jednocześnie 78 sportowców, w tym: 64 w kat. młodzieżowej (w dyscyplinach olimpijskich 53 zawodników, w dyscyplinach

nieolimpijskich 11 zawodników) oraz 14 w kat. seniorskiej (w dyscyplinach olimpijskich 6 zawodników, w dyscyplinach nieolimpijskich 8 zawodników) uprawiających różnorodne dyscypliny otrzymało stypendia sportowe dzięki czemu, szczególnie uzdolnieni sportowcy mogli kontynuować swoją dalszą karierę zawodniczą.

Toruń to miasto, w którym rok rocznie odbywa się wiele różnorodnych wydarzeń popularyzujących kulturę fizyczną upowszechniania turystyki i rekreacji. W mieście odbyło się wiele wydarzeń popularyzujących sport - imprez sportowych oraz rekreacyjnych o charakterze międzynarodowym i ogólnopolskim W 2013 r. najważniejsze sportowe wydarzenie rangi światowej to: „FIM SPEEDWAY GRAND PRIX”. Ponadto ważniejsze imprezy sportowe o charakterze międzynarodowym i ogólnopolskim to m.in.: Mistrzostwa Europy w Siermierce U-23, „EUROSPORT SPEEDWAY BEST PAIRS”, XII Międzynarodowe Zawody w Łyżwiarstwie Figurowym „Gam Nestle Nesquik Cup”, Międzynarodowy Turniej w Boksie im. Zygmunta Krygiera, Międzynarodowy Turniej Bokserski „Memoriał Witolda Makacewicza”, Międzynarodowy Turniej Tenisowy Kobiet Bella Cup, Międzynarodowy Turniej Koszykówki Kobiet im. M. Dydek, Międzynarodowy Turnieju Sponsor Cup w hokeju na lodzie, Młodzieżowe Mistrzostwa Polski w hokeju na lodzie, Międzynarodowy Młodzieżowy Turniej Miasta w Piłce Nożnej im. Konrada Kamińskiego, Mecz międzypaństwowy w hokeju na trawie Polska – Niemcy, XVII Mistrzostwa Polski Redukcyjnych Modeli Lotniczych, Kartingowe Mistrzostwa Polski – Puchar ROK CUP Poland, Rota Max Challenge Polska, Regaty Żeglarskie o Puchar PMT w kl. OPTYMIST w ramach Pucharu Polski, Mistrzostwa Polski dzieci i młodzieży w skokach przez przeszkody, Mistrzostwa Polski Seniorów w Lekkiej Atletyce, XXIII Mistrzostwa Polski Weteranów Lekkiej Atletyki, Mistrzostwa Polski w Akrobacji Samolotowej, Memoriał im. G. Duneckiego Ogólnopolskie Zawody Lekkoatletyczne, Ogólnopolski Turniej w siatkówkę plażową pn. „Plaża Gotyku”, Puchar Polski w Siatkówce Plażowej Kobiet i Mężczyzn, Ogólnopolski Turniej Koszykówki „Memoriał im. W. Michniewicza”, Ogólnopolski Turniej Tenisowy Młodzików i Skrzatów, Puchar Polski Juniorów we florecie i mężczyzn, Ogólnopolski Turniej dzieci we florecie.

Ważniejsze przedsięwzięcia z zakresu upowszechniania krajoznawstwa turystyki i rekreacji to m.in.: 46. Toruński Rajd Samochodowy, Mercedes Sport Meeting V, VI Międzynarodowy Zlot Mercedesa Rajd Turystyczny "Mercedes Rally 2013", Mistrzostwa Polski w wyścigach na 1/4 mili, Samochodowe Mistrzostwa Torunia – 4 rundy plus finał oraz Nocne Kryterium Asów Bis o Grand Prix Torunia, Regaty żeglarskie Toruń-Bydgoszcz, Urban Dance Meeting 5 – ogólnopolskie zawody tańca ulicznego w 4 kategoriach, Rajd Żeglarski - niepełnosprawni pływają Jachtem "Województwo Toruńskie, IV Festyn rodziny - "Podziel się uśmiechem," IV toruńskie Zawody Balonowe o Puchar Prezydenta Miasta Torunia, Szkolenie rekreacyjne lotnicze szybowcowo sportowe klasy o profilu szybowcowym VI LO w Toruniu, Mistrzostwa Miasta Torunia Amatorów w Koszykówce sezon 2012/2013 i 2013/2014, Szóste Międzynarodowe Mistrzostwa Polski Lig Amatorskich w Koszykówce Mężczyzn, "Zacznijmy od źródła - spływ kajakowy Brdą śladami bł. Jana Pawła II", Zajęcia sportowo – rekreacyjne dla hokeistów amatorów, XII Mistrzostwa Torunia w Trójkach Siatkarskich, Festyn Rodzinny z okazji Dnia Dziecka Bądźmy razem, Zwiedzamy Warmię i Mazury pojezierze suwalskie i Litwę, „I Ty możesz zostać Akcrzem” - VIII edycja Rajdu Tubadei, Spacer z przewodnikiem, Spotkania z historią, "Żyj aktywnie poprzez turystykę z mapą i kompasem," Impreza biegowa „Run To Run 10 km,” VII Międzynarodowe Mistrzostwa Polski Oldboyów 40+ w koszykówce, X Ogólnopolski Turniej o Memoriał Szczepana Waczyńskiego, Zajęcia rekreacyjne dla mieszkańców Torunia - szkoła łyżwiarska, Popularyzacja ekoturystyki na szlakach otaczających Osadę Leśną Barbarka, XXX Ogólnopolski Rajd Kopernikański, VI Toruński Bieg im. Jana Pawła II, XI Półmaraton Św. Mikołajów, VI i VII Runda Rally cross Cup,” „SKILLZ UP – FMX Polish Open” - Mistrzostwa Polski we Freestyle Motocrossie.

ZMIANY STRUKTURALNE W GOSPODARCE

1. Tablice działu opracowano na podstawie danych z Urzędu Statystycznego w Toruniu.
2. Prezentowane dane - jeśli nie zaznaczono inaczej - dotyczą miasta Torunia.

Stan i struktura podmiotów gospodarki narodowej

Liczba podmiotów działających w mieście wzrosła od 1993 roku o 12.050 (tj. o 90,4%).

W strukturze podmiotów gospodarki narodowej według szczególnej formy prawnej, największy udział mają niezmiennie zakłady osób fizycznych – 69,9%, na drugim miejscu znajdują się spółki z o.o. – 9,44%, a zaraz zanymi spółki cywilne – 8,1%.

Od 1993 roku największy bezwzględny przyrost liczby podmiotów wystąpił wśród zakładów osób fizycznych – o 7.068 (tj. o 66,2%) i spółek z ograniczoną odpowiedzialnością – o 2.020 (tj. o 254,1%). Na odnotowanie zasługuje również fakt wysokiej dynamiki wzrostu organizacji społecznych, związków zawodowych i komunalnych jednostek organizacyjnych.

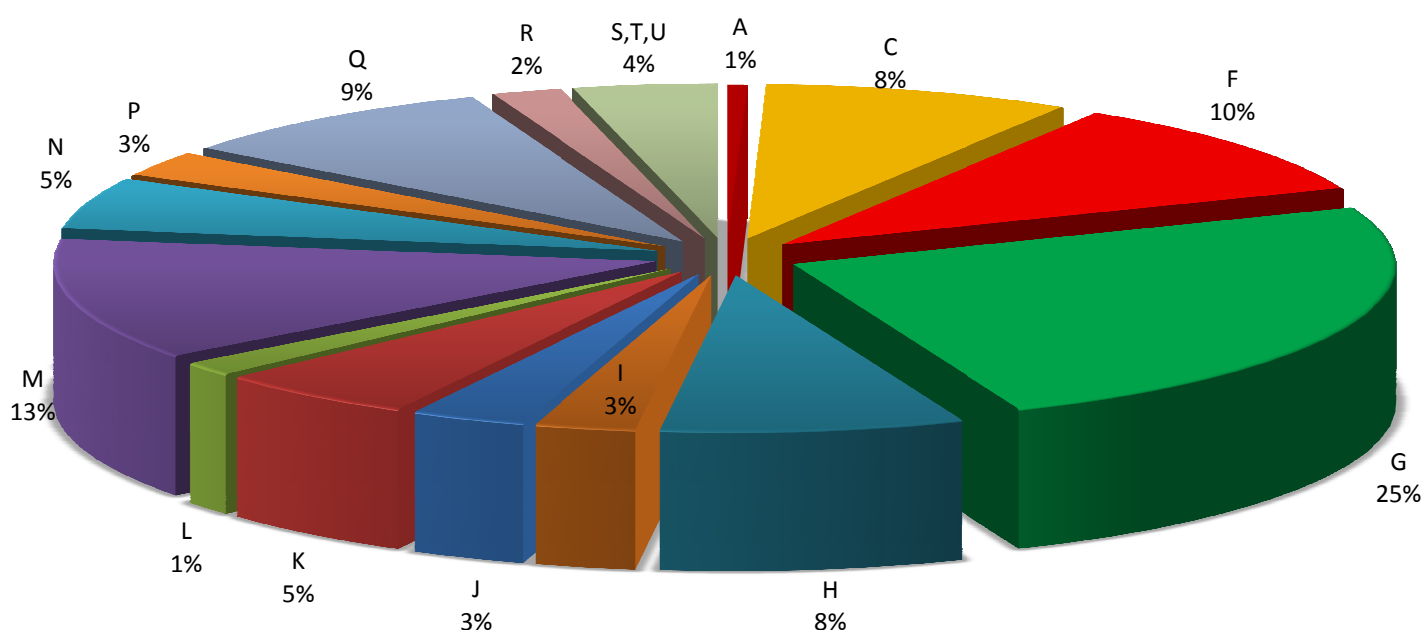
W roku 2013 w stosunku do roku poprzedniego, wzrost liczby podmiotów osiągnął poziom 673 nowych podmiotów - 2,72%.

W porównaniu do 1993 roku największy bezwzględny przyrost liczby zakładów osób fizycznych nastąpił w sekcji Działalność finansowa i ubezpieczeniowa – o 904 (1744,9%) Opieka zdrowotna i pomoc społeczna – o 1.245 (373,9%), Budownictwo – o 859 (89,7%).

Dane za 2009 rok, dotyczące zakładów osób fizycznych, przedstawione są wg nowej klasyfikacji - PKD 2007. W związku z tym brak możliwości porównania danych, w szczególności dla klas H, L, S oraz nowo wydzielonych J, M, N, R.

Wśród zakładów osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą dominują firmy działające w sekcji Handel hurtowy i detaliczny; naprawy pojazdów samochodowych, włączając motocykle. Porównując dane z 2013 do roku 2008, w którym to wartość podmiotów w tej sekcji równała się 6.070, można zauważyć znaczący spadek wynoszący 1677 (27,6%).

Rys. 27. Zakłady osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą wg sekcji PKD
Stan w dniu 31 XII 2013 r.

Tabl. 45. Podmioty gospodarki narodowej według szczególnej formy prawnej

Stan w dniu 31 XII 2013 r.

Wyszczególnienie	1993	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2009	2010	2012	2013
Spółki akcyjne	31	55	73	86	93	89	85	83	85	89	93	98
Spółki z o.o.	677	858	999	1.204	1.371	1.467	1.612	1.722	1.827	1.967	2.224	2.397
Spółki cywilne	1.405	1.618	1.926	2.222	2.006	1.951	1.928	1.916	1.938	1.976	2.040	2.055
Przedsiębiorstwa państwowe	44	30	18	15	6	5	4	1	-	-	-	-
Państwowe jednostki organizacyjne	118	67	71	64	56	38	36	29	26	21	17	17
Samorządowe jednostki organizacyjne	33	94	97	151	151	233	228	222	222	198	56	58
Spółdzielnie	110	106	110	114	111	113	110	101	99	96	95	94
Fundacje	34	45	48	54	65	92	107	118	138	155	197	210
Kościół katolicki	26	34	36	38	41	42	43	46	46	47	45	45
Stowarzyszenia	92	168	242	315	387	437	496	557	579	606	653	684
Związki zawodowe	17	88	114	146	176	183	193	190	182	181	180	181
Samorząd gospodarczy i zawodowy	19	18	20	21	21	21	21	21	19	19	20	20
Bez szczególnej formy	10.678	13.214	15.971	18.151	20.027	20.008	19.382	19.340	16.552	17.195	17.392	17.746
- zakłady osób fizycznych	10.671	13.200	15.967	18.146	20.016	19.999	19.373	19.331	16.543	17.191	17.385	17.739
Pozostałe	42	63	143	271	850	940	1.002	1.118	1.165	1.225	1.691	1.771
Ogółem	13.326	16.458	19.868	22.836	25.361	25.619	25.247	25.464	22.878	23.775	24.703	25.376

Tabl. 46. Zakłady osób fizycznych prowadzące działalność gospodarczą wg sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności

Stan w dniu 31 XII 2013 r.

Sekcje PKD*	1993	1996	1999	2002	2004	2006	2008	2009	2010	2011	2012	2013
A Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	36	47	53	94	111	126	134	89	100	100	97	90
C Przetwórstwo przemysłowe	1.306	1.368	1.625	1.878	1.846	1.702	1.668	1.376	1.460	1.446	1.462	1.462
F Budownictwo	958	1.212	1.845	2.038	1.992	1.943	2.070	1.779	1.844	1.871	1.846	1.817
G Handel ...; naprawa pojazdów ...	5.172	5.533	6.254	6.944	6.804	6.426	6.070	4.552	4.683	4.471	4.373	4.393
H Transport i gospodarka magazynowa	1.164	1.435	1.780	1.984	1.966	1.913	1.893	1.639	1.626	1.548	1.504	1.432
I Działalność zw. z zakwaterowaniem ...	321	327	440	587	636	619	601	478	502	509	489	478
J Informacja i komunikacja								452	476	506	528	546
K Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	49	210	731	1.030	1.068	1.010	1.073	969	921	890	928	953
L Działaln. zw. z obsł. rynku nieruchomości	931	1.936	2.475	3.244	3.294	3.307	3.283	217	245	254	253	259
M Działaln. profesjonalna, naukowa i techn.								1.954	2.063	2.086	2.165	2.240
N Działaln. w zakr. usług administrowania ...								423	489	600	774	949
P Edukacja	58	133	263	296	316	324	336	375	412	440	447	466
Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	333	475	883	1.035	1.061	1.100	1.247	1.278	1.365	1.414	1.501	1.578
R Działaln. zw. z kulturą, rozrywką i rekreacją								308	325	323	325	331
S Pozostała działalność usługowa	343	520	756	882	895	892	945	609	629	625	637	687
Ogółem	10.671	13.200	15.967	18.146	20.519	19.373	19.331	16.543	17.140	17.134	17.385	17.739

* nazewnictwo wg PKD 2007, dane do roku 2008 wg wcześniejszych klasyfikacji

BEZPIECZEŃSTWO

1. Tablice działu opracowano na podstawie danych z Urzędu Statystycznego w Toruniu oraz Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej i Komendy Rejonowej Policji.

2. Prezentowane dane - jeśli nie zaznaczono inaczej - dotyczą miasta Torunia.

Požary

W 2013 r. zanotowano 971 pożarów. Podobnie jak w latach ubiegłych, zdecydowana ich większość (529) to pożary śmietników i traw. Kolejne grupy obiektów, w których występowały pożary to obiekty mieszkalne (81), lasy (66) oraz środki transportu (30)

Ważniejsze pożary w 2013 r.:

- 12.10.2013 r. - Pożar budynku mieszkalnego przy ulicy Bydgoskiej 26 w Toruniu.
- 26.05.2013 r. - Pożar altany na ogródkach działkowych przy ulicy Rudackiej 417 w Toruniu.
- 11.04.2013 r. - Pożar mieszkania przy ulicy Franciszkańskiej 13 w Toruniu.
- 27.06.2013 r. - Pożar wytwórni asfaltu przy ulicy Ceramicznej w Toruniu.
- 30.09.2013 r. - Pożar zakrystii kościoła ewangelickiego przy ulicy Wały gen. Sikorskiego 14 w Toruniu.

Działania związane z usuwaniem miejscowych zagrożeń

W 2013 roku działania Państwowej Straży Pożarnej w Toruniu związane z usuwaniem miejscowych zagrożeń (1539), były prowa-

zione najczęściej w obiektach mieszkalnych (503), środkach transportu (187) oraz obiektach użyteczności publicznej (175).

Najczęstsze przyczyny powstawania miejscowych zagrożeń :

- huragany, silne wiatry (235)
- nietypowe zachowania zwierząt, owadów i ptaków stwarzających zagrożenie (443)
- niezachowanie zasad bezpieczeństwa ruchu środków transportu (148)
- wady środków transportu (49)
- nieumyślne działanie człowieka (31)

Przestępczość

W roku 2013 stwierdzono 8.448 przestępstw wobec 11.842 przestępstw odnotowanych w roku poprzednim, tj. mniej o 3.394 przestępstw (28,7%). Największy spadek zanotowano w przestępstwach o charakterze kryminalnym. W 2012 roku przestępstw o tym charakterze wykryto 7.814, natomiast w 2013 roku stwierdzono 5.139 przestępstw (nastąpił spadek o 2.675 tj. 34,2%).

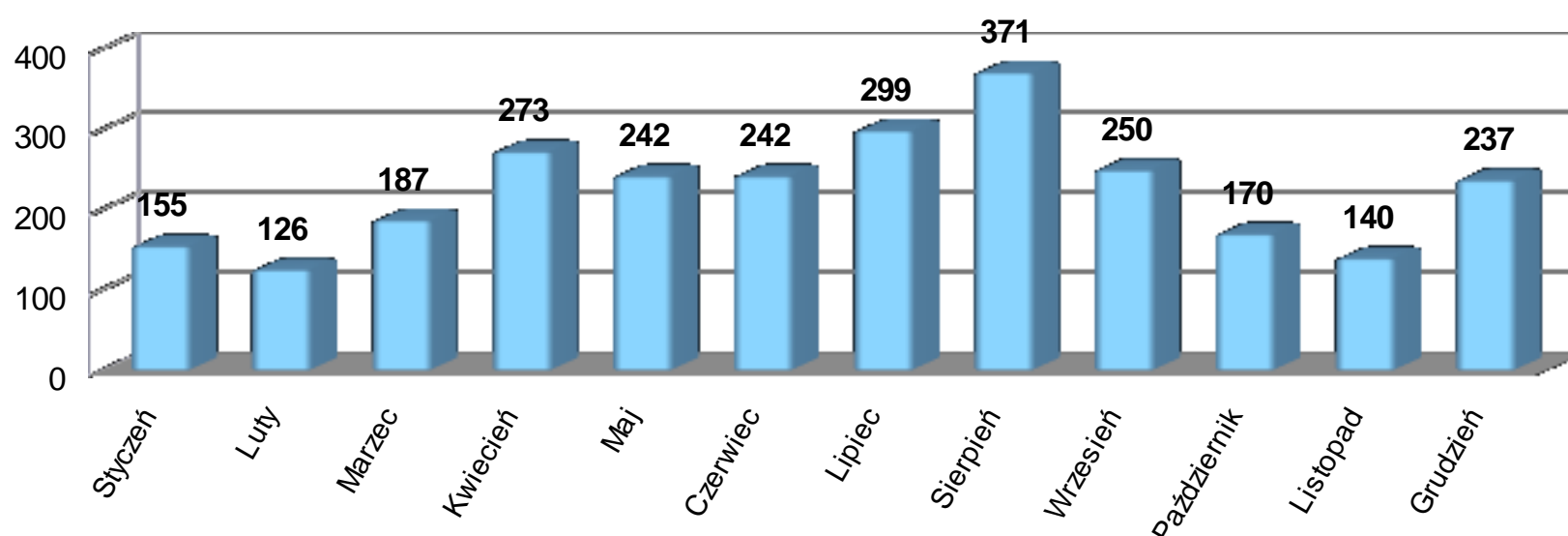
W prezentowanym okresie struktura przestępstw wyraźnie się zmieniła. Przestępczość gospodarcza ewoluowała od dominujących wcześniej wyłudzeń towarów w kierunku wyłudzeń i przywłaszczeń pieniędzy. Nastąpił także wzrost liczby przestępstw dokonywanych przez Internet, przeciwko prawom własności przemysłowej i przeciwko prawom autorskim. Spadła natomiast przestępczość w sektorze bankowym oraz ilość przestępstw pracowniczych. Zmiany w prawie spowodowały zmniejszenie liczby przestępstw drogowych.

Tabl. 47. Przyczyny powstawania pożarów

Stan w dniu 31 XII 2013 r.

Wyszczególnienie	1996	2000	2002	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Ogółem pożarów w tym:	375	624	698	775	764	783	723	775	826	799
- nieostrożność dorosłych z otw. ogniem	6	13	11	14	9	7	11	6	16	381
- niesprawność i wady środków transportu	10	13	13	14	15	11	13	9	13	26
- wady urządzeń grzewczych	24	11	6	24	13	9	3	10	11	-
- podpalenia	17	11	12	42	27	30	28	32	33	103
- wady urządzeń elektrycznych	21	17	28	24	18	23	21	12	18	38
- inne przyczyny	143	394	474	567	606	597	553	604	580	183
- nieustalone	154	145	127	94	76	106	96	102	113	68

Rys. 28. Ilość zdarzeń w poszczególnych miesiącach 2013 roku w KM PSP w Toruniu

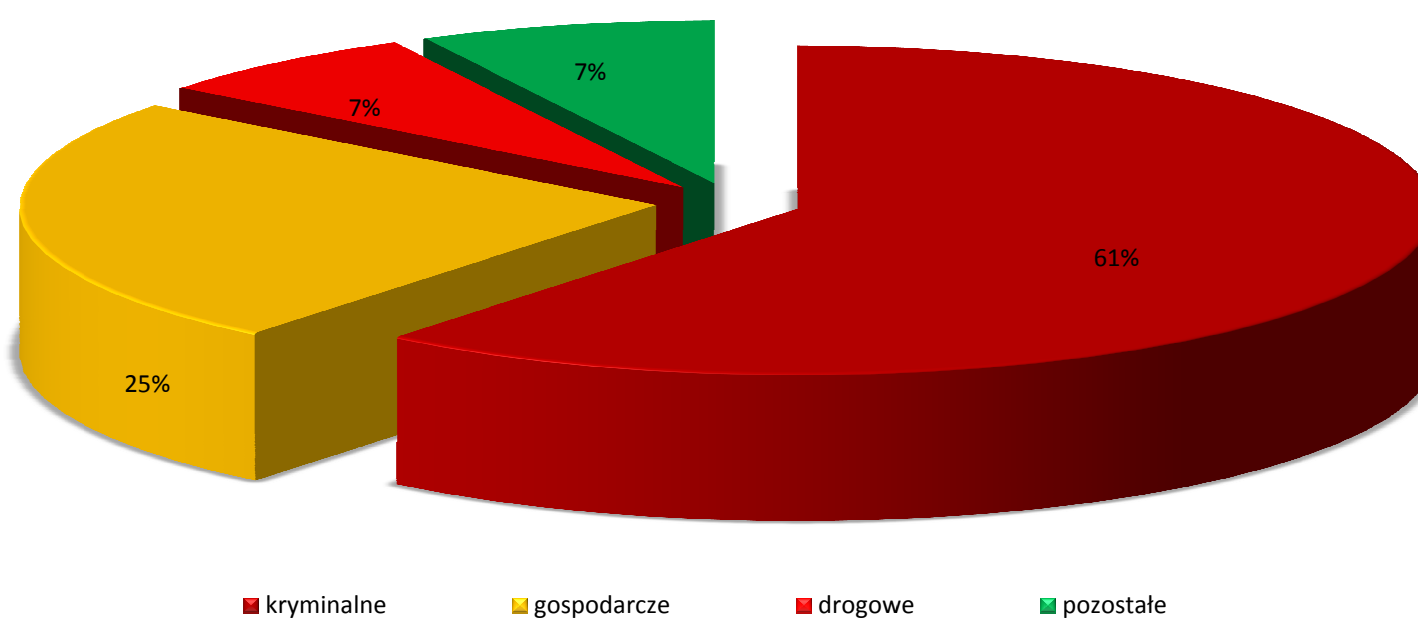
Tabl. 48. Przestępczość

Stan w dniu 31 XII 2013 r.

Wyszczególnienie	1992	1996	2000	2002	2006	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Przestępstwa stwierdzone w tym o charakterze:	8.190	10.133	13.993	15.089	12.753	10.384	10.556	9.535	10.504	11.842	8.448
- kryminalnym	7.021	8.613	12.026	11.636	6.463	6.620	6.172	6.441	7.146	7.814	5.139
- gospodarczym	875	1.002	1.374	1.825	1.989	2.500	3.031	1.886	2.023	2.599	2.079
- drogowe	130	140	90	84	230	928	1.056	911	995	1.068	592
Wskaźnik wykrywalności	49,3%	53,6%	49,1%	51,3%	52,8%	61,1%	63,3%	58,2%	59,8%	61,4%	66,5

Rys. 29. Struktura stwierdzonych przestępstw

Stan w dniu 31 XII 2013 r.

Wypadki drogowe

W 2013 roku zanotowano niższą z poprzednim okresem ilość zdarzeń drogowych. Tendencje spadkowe w ilości zaistniałych zda-

zeń to rezultat przeprowadzenia wielu akcji prewencyjnych, kontrolnych, oddziaływania na uczestników ruchu w miejscach szczególnie niebezpiecznych, zagrożonych pod względem wypadków i kolizji.

Tabl. 49. Sytuacja na drogach

Stan w dniu 31 XII 2013 r.

Wyszczególnienie	Rejon Toruń					Toruń					
	1992	1998	2004	2007	2008	2007	2008	2010	2011	2012	2013
Wypadki	354	250	406	230	232	110	122	91	82	75	40
Zabici	49	46	46	54	36	12	15	10	6	6	5
Ranni	467	313	500	321	283	129	157	93	85	71	36

FINANSE MIASTA

Rok 2011 był kolejnym rokiem, w którym finanse publiczne odczuwały skutki światowego kryzysu gospodarczego. Przełożyły się one na możliwość pozyskiwania dochodów przez budżet państwa i budżety miast, przede wszystkim w zakresie wpływów z podatku PIT i CIT oraz sprzedaży nieruchomości. Plan realizacji tych dochodów był w trakcie roku na bieżąco monitorowany, a tendencje spadkowe wpływów znalazły swoje odzwierciedlenie w zmniejszonym planie. W trakcie roku budżet został zmieniony sześcioma

uchwałami Rady Miasta Torunia i dziesięcioma zarządzeniami Prezydenta Miasta Torunia.

W efekcie wprowadzonych zmian podstawowe wielkości planu, wg stanu na dzień 31.12.2012 r., przedstawiały się następująco:

- dochody ogółem 986.020.013 zł,
- wydatki ogółem 1.126.695.872 zł, (w tym wydatki majątkowe 422.788.626 zł),
- deficyt budżetowy 140.675.859 zł.

Tabl. 50. Wykonanie budżetów miasta w latach 2002-2013 (w tys. zł)

Stan w dniu 31 XII 2013 r.

Lata	Dochody ogółem	Wydatki ogółem	w tym majątkowe	Deficyt / nadwyżka	Deficyt planowany na początku roku
2002	409.311	447.774	57.553	-38.463	-57.150
2003	396.359	428.321	55.587	-31.962	-55.714
2004	457.445	474.444	86.012	-16.999	-42.229
2005	515.828	544.875	135.953	-29.047	-49.200
2006	574.771	620.064	182.977	-45.293	-62.700
2007	688.841	676.644	213.914	12.197	-33.500
2008	713.861	760.444	242.428	-46.583	-75.450
2009	734.928	802.229	254.825	-67.301	-78.450
2010	742.848	828.529	223.674	-85.681	-86.610
2011	832.946	1.008.188	357.753	-175.243	-175.300
2012	986.020	1.126.696	422.789	-140.676	-180.900
2013					

Wykonanie planu dochodów budżetu miasta

Plan dochodów budżetu miasta na rok 2012 został ustalony na poziomie 1.018.140 tys. zł i w trakcie roku zmniejszony o 32.120 tys. zł, tj. do kwoty 986.020 tys. zł. Plan wydatków budżetu miasta na rok 2012 został ustalony na poziomie 1.199.040 tys. zł i w trakcie roku zmniejszono je o 72.344 tys. zł.

Zmniejszenia dotyczyły min. wydatków inwestycyjnych o 97.711 tys. zł.

Zewnętrzne źródła zasiliły w roku 2012 miejską kasę kwotą 206.129 tys. zł, w tym z funduszy Unii Europejskiej kwotą 181.106 tys. zł.

Plan dochodów budżetu miasta na rok 2012 został wykonany na poziomie 100,4% planu w ramach zadań własnych i 98,7% w ramach zadań zleconych z zakresu administracji rządowej.

Wskazać należy, że pomimo utrzymującego się od kilku lat spowolnienia gospodarczego nie odnotowano w trakcie 2012 roku żadnych zagrożeń w odniesieniu do gromadzenia wpływów z podatków i opłat lokalnych. Pozycja, która w najistotniejszy sposób

zaważyła na poziomie realizacji planu były, tak jak w innych miastach Polski i w budżecie państwa, wpływy z podatków PIT i CIT. W trakcie 2012 roku pracownicy miejskich służb konsekwentnie przestrzegali zasady maksymalizacji dochodów poprzez wykorzystanie wszelkich źródeł w celu pozyskiwania zewnętrznych funduszy na realizację przedsięwzięć inwestycyjnych, remontowych, projektów społecznych. Opisanie wyżej zmniejszenia poziomu dotacji inwestycyjnych nie oznaczają trwałej utraty dochodów miasta, a jedynie przesunięcie ich wpływu na rok następny.

Wykonanie planu wydatków budżetu miasta

Plan wydatków budżetu miasta na rok 2012 został ustalony na poziomie 1.199.040.000 tys. zł. Wykonanie planu w tym zakresie wyniosło 98,5%.

Plan wydatków budżetu miasta na rok 2012 w zakresie wydatków zadań własnych, został ustalony na poziomie 1.138.539 tys. zł. Wykonanie planu wyniosło 1.052.075 tys. zł.

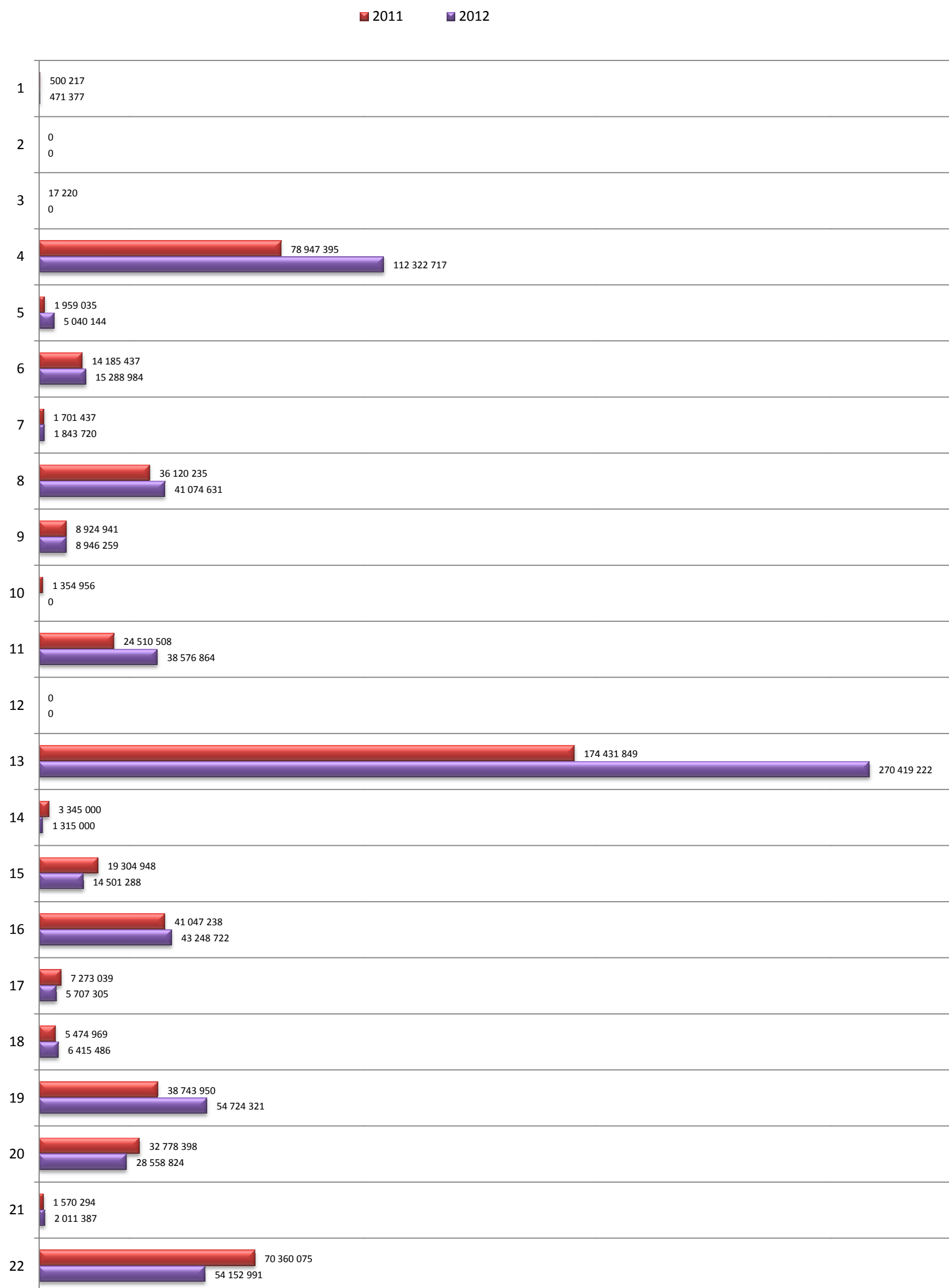
Tabl. 51. Wydatki zadań własnych budżetu miasta według działów klasyfikacji budżetowej

Stan w dniu 31 XII 2013 r.

Lp.	Dział klasyfikacji budżetowej	2008	2010	2011	2012	2013	Wzrost /spadek*
1	Rolnictwo i łowiectwo	338.084	638.034	500.217	471.377		-5,76%
2	Leśnictwo	5.000	-	-	-		-
3	Górnictwo i kopalnictwo	35.546	19.940	17.220	-		-
4	Transport i łączność	125.836.789	138.996.271	78.947.395	112.322.717		42,27%
5	Turystyka	1.907.227	1.784.864	1.959.035	5.040.144		157,28%
6	Gospodarka mieszkaniowa	21.936.351	17.729.935	14.185.437	15.288.984		7,78%
7	Działalność usługowa	2.453.470	1.671.966	1.701.437	1.843.720		8,36%
8	Administracja publiczna	34.793.444	35.562.713	36.120.235	41.074.631		13,72%
9	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	8.648.567	9.546.463	8.924.941	8.946.259		0,24%
10	Dochody od osób prawnych, osób fizycznych i od jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	1.177.294	1.242.382	1.354.956	-		-
11	Obsługa długu publicznego	16.886.034	17.718.277	24.510.508	38.576.864		57,39%
12	Różne rozliczenia	4.262.903	3.960.827	-	-		-
13	Oświata i wychowanie	226.271.467	270.419.222	174.431.849	187.414.167		7,44%
14	Szkolnictwo wyższe	2.438.000	3.357.500	3.345.000	1.315.000		-60,69%
15	Ochrona zdrowia	9.262.143	22.229.087	19.304.948	14.501.288		-24,88%
16	Pomoc społeczna	47.042.350	56.523.298	41.047.238	43.248.722		5,36%
17	Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	8.631.152	11.934.468	7.273.039	5.707.305		-21,53%
18	Edukacyjna opieka wychowawcza	14.528.622	18.199.457	5.474.969	6.415.486		17,18%
19	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	88.826.449	52.224.417	38.743.950	54.724.321		41,25%
20	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	34.629.618	50.306.896	32.778.398	28.558.823		-12,87%
21	Ogrody botaniczne i zoologiczne oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody	1.286.911	1.053.462	1.570.294	2.011.387		28,09%
22	Kultura fizyczna i sport	50.157.825	49.519.424	70.360.075	54.152.991		23,03%

*Wzrost/spadek w stosunku do roku poprzedniego

Rys. 30. Wydatki zadań własnych budżetu miasta według działów klasyfikacji budżetowej w latach 2011 i 2012

Plan wydatków budżetu miasta na rok 2011 w zakresie wydatków zadań własnych – wydatki bieżące, został ustalony na poziomie

307.108 tys. zł. Wykonanie planu wyniosło 298.481 tys. zł, tj. 97,2%.

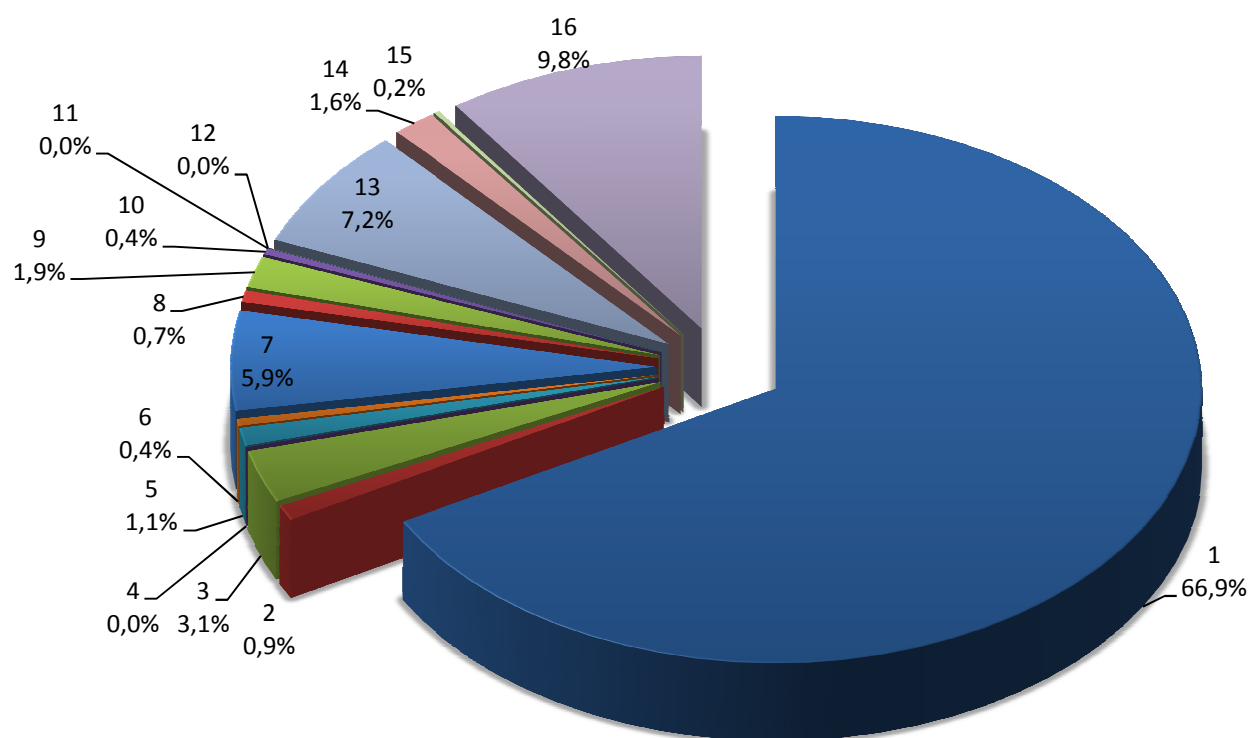
Tabl. 52. Wydatki majątkowe własne budżetu miasta według działów klasyfikacji budżetowej

Stan w dniu 31 XII 2013 r.

Lp.	Dział klasyfikacji budżetowej	2008	2010	2011	2012	2013	Wzrost /spadek*
1	Transport i łączność	73.535.127	87.165.763	209.016.090	280.519.657		34,21%
2	Turystyka	-	142.660	683.815	3.776.994		452,34%
3	Gospodarka mieszkaniowa	20.718.627	16.632.805	12.869.861	12.996.659		0,98%
4	Działalność usługowa	946.967	29.697	64.563	59.852		-7,3%
5	Administracja publiczna	1.732.574	560.495	1.554.789	4.447.895		186,08%
6	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	2.314.816	760.734	2.170.155	1.759.152		-18,94%
7	Oświata i wychowanie	9.982.301	27.560.434	21.284.878	24.674.277		15,92%
8	Szkolnictwo wyższe	2.438.000	3.357.500	4.145.000	2.915.000		-29,67%
9	Ochrona zdrowia	3.088.062	16.179.035	12.003.393	7.792.331		-35,08%
10	Pomoc społeczna	898.163	1.278.493	1.756.131	1.472.578		-16,15%
11	Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	1.319.390	-	338.548	23.700		-93%
12	Edukacyjna opieka wychowawcza	99.888	1.440.843	1.026.776	27.994		-97,27%
13	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	70.286.046	8.499.445	11.358.646	30.066.103		164,7%
14	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	12.041.840	20.408.173	15.789.842	6.840.343		-56,68%
15	Ogrody botaniczne i zoologiczne oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody	559.997	253.631	385.602	790.000		104,87%
16	Kultura fizyczna i sport	42.445.567	39.404.244	58.470.681	40.940.409		-29,98%

*Wzrost/spadek w stosunku do roku poprzedniego

Rys. 31. Wydatki majątkowe własne budżetu miasta według działów klasyfikacji budżetowej w 2013 roku

Plan wydatków majątkowych własnych w kwocie 422.788.626 zł wykonany został na poziomie 99.13% (419.102.944 zł).

Przyjęte Zarządzenie Prezydenta Miasta Torunia nr 77 z 2013 r. w sprawie sprawozdania z wykonania budżetu miasta za rok 2012 wskazuje na plan dochodów i wydatków zadan zleconych z zakresu

administracji rządowej, który został ustalony na poziomie 62.258 tys. zł. W trakcie roku wykonano w wysokości 61.458 tys. zł.

ŚRODKI UNIJNE

Gmina Miasta Toruń, jako jednostka samorządu terytorialnego intensywnie wykorzystuje środki funduszy unijnych w celu szybszego rozwoju miasta i podniesienia poziomu oraz jakości życia mieszkańców

Należy zauważyć, że już w okresie przedakcesyjnym Gmina Miasta Toruń skutecznie korzystała z dofinansowania ze środków unijnych. Dzięki Funduszowi Spójności zrealizowała dwa duże projekty: „Gospodarka odpadami komunalnymi w Toruniu” i „Gospodarka wodno-ściekowa na terenie miasta Torunia”. Wartość całkowita tych inwestycji to 443,3 mln zł – z czego ze środków Unii Europejskiej pozyskano 205,1 mln zł. Wykorzystane zostały również środki funduszu PHARE na realizację projektów społecznych: „Reintegracja zawodowa i społeczna osób bezrobotnych – zagrożonych wykluczeniem społecznym realizowana w Centrum Integracji Społecznej w Toruniu - CISTOR” i „Dynamiczne przygotowanie 70 młodych osób

bezrobotnych z powiatu grodzkiego Torunia oraz powiatu ziemskiego i grodzkiego Włocławka do wejścia na rynek pracy - SPRINTERZY”.

W okresie programowania 2004-2006 Gmina Miasta Toruń oraz jej jednostki organizacyjne pozyskiwały fundusze równie intensywnie na projekty infrastrukturalne, jak i społeczne. W ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego i Sektorowego Programu Operacyjnego Transport zrealizowano inwestycje infrastrukturalne o łącznej wartości 163,6 mln zł, przy dofinansowaniu na poziomie 101,7 mln zł. Natomiast dzięki środkom finansowym ZPORR i Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich zostały zrealizowane projekty społeczne o łącznej wartości 17,9 mln zł (przy dofinansowaniu w wysokości 14,5 mln zł). Zrealizowano także dwa projekty w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw, jeden w ramach programu INTERREG III B oraz trzy dzięki Mechanizmowi Finansowemu Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Tabl. 53. Projekty europejskie okresu programowania 2004-2006

Stan w dniu 31 XII 2013 r.

Program operacyjny	Liczba projektów	Koszt całkowity projektów w tys. zł	Dofinansowanie projektów w tys. zł
ZPORR	16	124.030,7	75.664,9
SPOT	3	43.622,0	30.088,2
SPO WKP	2	14.398,7	10.000,0
SPO RZL	18	13.893,7	10.557,3
INTERREG III B	1	218,8	149,5
EOG	3	6.290,6	4.608,5
Razem	43	202.454,5	131.068,4

W omawianym okresie programowania Gmina Miasta Toruń i jej jednostki organizacyjne zrealizowały w ramach funduszy unijnych i innych źródeł zewnętrznych łącznie 43 projekty – ich średnie dofinansowanie stanowiło 65% kosztów tych inwestycji i przedsięwzięć.

W okresie programowania 2007-2013 Polska jest największym beneficjentem europejskiej polityki spójności. W celu podniesienia swojej atrakcyjności, jako miejsca dla inwestowania, życia i pracy, Toruń stara się pozyskać środki na realizację inwestycji zarówno o charakterze infrastrukturalnym, jak i społecznym m.in. z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka, Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki oraz z INTERREG IVC.

W obecnym okresie programowania do końca 2013 roku podpisano łącznie 121 umów o dofinansowanie projektów. W omawianym roku podpisano 16 umów o łącznej wartości całkowitej 489,5 mln zł, w tym w ramach:

- Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko – 1 umowę,
- Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko Pomorskiego – 5 umów,
- Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka - 1 umowę,
- Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki – 9 umów.

Szczegółowe informacje dotyczące projektów realizowanych w Toruniu z udziałem środków finansowych Unii Europejskiej, znajdują się na stronie internetowej: www.torun.pl w zakładce Projekty Europejskie

Tabl. 54. Projekty europejskie okresu programowania 2007-2013

Stan w dniu 31 XII 2013 r.

Program operacyjny	Liczba projektów*	Koszt całkowity projektów w tys. zł	Dofinansowanie projektów w tys. zł
POIiŚ	6	1 193.632,5	548.543,5
RPO WK-P	51	668.823,8	255.852,9
POIG	5	25.689,8	14.917,9
POKL	58	67.779,9	65.734,5
INTERREG IVC	1	523,00	444,6
Razem	121	1 956.449,00	885.493,4

* liczba podpisanych umów o dofinansowanie do końca 2013 r.

SPIS TREŚCI

WARUNKI NATURALNE	3
STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA	4
LUDNOŚĆ	10
RYNEK PRACY	14
INFRASTRUKTURA	19
MIESZKANIA	27
PRZEMYSŁ	30
BUDOWNICTWO	31
FINANSE PRZEDSIĘBIORSTW	32
EDUKACJA I WYCHOWANIE	35
OCHRONA ZDROWIA	41
POMOC SPOŁECZNA	45
KULTURA	46
MIEJSCA NOCLEGOWE	51
SPORT I REKREACJA	53
ZMIANY STRUKTURALNE W GOSPODARCE	54
BEZPIECZEŃSTWO	56
FINANSE MIASTA	58
ŚRODKI UNIJNE	62

SPIS TABLIC

Tabl. 1. Dane meteorologiczne	3
Tabl. 2. Emisja punktowa z terenu miasta Torunia	6
Tabl. 3. Roczna emisja zanieczyszczeń powietrza na terenie Torunia (mg/rok)	7
Tabl. 4. Ludność	10
Tabl. 5. Ludność według wieku	10
Tabl. 6. Ludność według ekonomicznych grup wieku	12
Tabl. 7. Ruch naturalny ludności	13
Tabl. 8. Pracujący w gospodarce narodowej według sekcji PKD	15
Tabl. 9. Bezrobotni	17
Tabl. 10. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna	19
Tabl. 11. Awarie sieci wodociągowej i kanalizacyjnej	19
Tabl. 12. Produkcja wody	20
Tabl. 13. Ścieki odprowadzone według grup dostawców	21
Tabl. 14. Sieć gazowa, odbiorcy i zużycie gazu sieciowego w gospodarstwach domowych	22
Tabl. 15. Odbiorcy i zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych	22
Tabl. 16. Komunikacja miejska	22
Tabl. 17. Selektywna zbiórka nieczystości	24
Tabl. 18. Sieć drogowo-uliczna	25
Tabl. 19. Zasoby mieszkaniowe zamieszkane	27
Tabl. 20. Mieszkania oddane do użytku według inwestorów	28
Tabl. 21. Zasoby komunalne	29
Tabl. 22. Przemysł: produkcja sprzedana, zatrudnienie i wynagrodzenia	30
Tabl. 23. Przetwórstwo przemysłowe: produkcja sprzedana, zatrudnienie i wynagrodzenia	30
Tabl. 24. Produkcja budowlano-montażowa, zatrudnienie i wynagrodzenia w budownictwie	31
Tabl. 25. Przychody, koszty i wyniki finansowe przedsiębiorstw wg sekcji PKD	33
Tabl. 26. Majątek obrotowy i zobowiązania przedsiębiorstw	33
Tabl. 27. Szkolnictwo ogólnokształcące, zawodowe i wyższe - szkoły, uczniowie i studenci, absolwenci	37
Tabl. 28. Szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży (bez specjalnych)	37
Tabl. 29. Gimnazja dla dzieci i młodzieży (bez specjalnych)	37
Tabl. 30. Licea ogólnokształcące dla młodzieży (bez specjalnych)	38
Tabl. 31. Szkoły zawodowe dla młodzieży	38
Tabl. 32. Studenci i absolwenci szkół wyższych	40
Tabl. 33. Nauczyciele akademicy pełnozatrudnieni UMK	40
Tabl. 34. Przedszkola	40
Tabl. 35. Personel służby zdrowia	41
Tabl. 36. Apteki	42
Tabl. 37. Ambulatoryjna opieka zdrowotna	42
Tabl. 38. Żłobki	42
Tabl. 39. Zgony wg głównych przyczyn (wybranych grup chorób) i współczynnik zgonów w przeliczeniu na 10 tys. ludności w Toruniu	43

Tabl. 40. Dane o stanie zdrowia osób w wieku 19 lat i więcej	43
Tabl. 41. Zapadalność mieszkańców Torunia na choroby zakaźne i zatrucia	44
Tabl. 42. Biblioteki publiczne	48
Tabl. 43. Muzea, kina	50
Tabl. 44. Obiekty noclegowe turystyki	51
Tabl. 45. Podmioty gospodarki narodowej według szczególnej formy prawnej	55
Tabl. 46. Zakłady osób fizycznych prowadzące działalność gospodarczą wg sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności	55
Tabl. 47. Przyczyny powstawania pożarów	56
Tabl. 48. Przestępczość	57
Tabl. 49. Sytuacja na drogach	57
Tabl. 50. Wykonanie budżetów miasta w latach 2002-2012 (w tys. zł)	58
Tabl. 51. Wydatki zadań własnych budżetu miasta według działów klasyfikacji budżetowej	59
Tabl. 52. Wydatki majątkowe własne budżetu miasta według działów	61
Tabl. 53. Projekty europejskie okresu programowania 2004-2006	62
Tabl. 54. Projekty europejskie okresu programowania 2007-2013	62

SPIS WYKRESÓW

Rys. 1. Użytkowanie gruntów nieobciążonych użytkowaniem wieczystym	4
Rys. 2. Ludność według wieku i płci	11
Rys. 3. Ludność według ekonomicznych grup wieku	12
Rys. 4. Ruch naturalny ludności w latach 1990-2012	13
Rys. 5. Pracujący w gospodarce narodowej według sekcji PKD	14
Rys. 6. Pracujący w gospodarce narodowej według sektorów	15
Rys. 7. Pracujący zatrudnieni i przeciętne zatrudnienie według płci i grup sekcji PKD	16
Rys. 8. Bezrobotni według wieku	17
Rys. 9. Bezrobotni według wykształcenia	18
Rys. 10. Bezrobotni według czasu oczekiwania na pracę	18
Rys. 11. Ścieki odprowadzone według grup dostawców	21
Rys. 12. Przewozy pasażerów w latach 1990-2012	24
Rys. 13. Drogi na terenie Gminy Miasta Toruń	25
Rys. 14. Mieszkania oddane do użytku według inwestorów w latach 1996-2012	27
Rys. 15. Zasoby komunalne według kategorii	29
Rys. 16. Produkcja budowlano-montażowa wg grup PKD	31
Rys. 17. Przychody i koszty przedsiębiorstw wg sekcji PKD w 2012 roku (w mln zł)	32
Rys. 18. Majątek obrotowy i zobowiązania przedsiębiorstw wg sekcji PKD w 2012 roku (w mln zł)	34
Rys. 19. Szkolnictwo według typów szkół	35
Rys. 20. Szkolnictwo według liczby uczniów i studentów	36
Rys. 21. Szkolnictwo według liczby absolwentów	36
Rys. 22. Uczniowie w szkołach podstawowych, gimnazjach i liceach ogólnokształcących	39
Rys. 23. Personel służby zdrowia	41
Rys. 24. Obiekty noclegowe turystyki	51
Rys. 25. Miejsca noclegowe turystyki - ogółem	51
Rys. 26. Miejsca noclegowe turystyki - całoroczne	52
Rys. 27. Zakłady osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą wg sekcji PKD	54
Rys. 28. Ilość zdarzeń w poszczególnych miesiącach 2012 roku w KM PSP w Toruniu	56
Rys. 29. Struktura stwierdzonych przestępstw	57
Rys. 30. Wydatki zadań własnych budżetu miasta według działów klasyfikacji budżetowej w latach 2011 i 2012	60
Rys. 31. Wydatki majątkowe własne budżetu miasta według działów klasyfikacji budżetowej w 2012 roku	61

SPIS MAP

MAPA 1 Mapa wrażliwości hałasowej _____ 8

MAPA 2 Mapa terenów zagrożonych hałasem drogowym - Ldwn _____ 8